

Άννα Διαμαντοπούλου

«Η χώρα δεν μπορεί να ζει με ένα μόνο κόμμα εξουσίας»

Της Αγγελικής Μπιρμπίλη

Ξένια Καλογεροπούλου

«Ακόμα κι όταν σου μένουν δυο-τρεις μέρες για να ζήσεις... έχεις μέλλον»

Της Δήμητρας Γκρους

Γιάννης Χουβαρδάς

«Ήμουν πάντα πνεύμα ατίθασο και ανεξάρτητο»

Του Γιώργου Δήμου

Στην αγορά της

Καλλιθέας

Της Ελένης Ψυχούλη

Επιπρόσθετες παροχές 10 εκατομμυρίων ευρώ.

Γιατί αξίζει.

Γιορτάζουμε για όσα καταφέραμε
μαζί με τους 6.700 ανθρώπους μας.
Και τους επιβραβεύουμε.

Γιατί το αξίζουν.

team.lidl.gr

Info-diet

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΑΛΕΠΟΥΣ

Μετά την Πατριάρχου Ιωακείμ, εμφανίστηκε και στο Μαξίμου. Κάτι μου λέει πως γυρεύει το... παζάρι.

ENTREPRENEUR ΤΟΥ ΜΗΝΑ

Γνωστός σουβλατζής στη Δραπετσώνα διακινούσε ναρκωτικά. Δημοφιλέστερη παραγγελία: Ένα με απ' όλα.

«ΠΟΡΤΑ» ΣΤΑ SOCIAL MEDIA

Ολοταχώς και η χώρα μας προς απαγόρευση των social media σε παιδιά κάτω των 15. Αν και το κακό γίνεται από τους άνω των 55!

ΤΟ AMPHIBIAN ΤΗΣ ΣΤΕΓΗ

Το νέο εστιατόριο και rooftop bar που μόλις άνοιξε στη Στέγη, με την υπογραφή του Chef Patron Τάσου Μαντή, του Αλεξ Μουριδν και της ομάδας του βραβευμένου εστιατορίου Soil.

CATHERINE Ο' HARA

Έφυγε από τη ζωή η γνωστή και αγαπημένη «μαμά» από το «Μόνος στο σπίτι». Από τις πιο αστείες και συμπαθητικές ηθοποιούς του Χόλιγουντ.

Ο BRAD PITT ΣΤΗΝ ΥΔΡΑ ΓΙΑ ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ

Ούτε που θέλω να σκέφτομαι τι έχει να τραβήξει το κακόμοιρο...

Η ΞΕΚΟΙΛΙΑΣΜΕΝΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΟΛΩΝΑΚΙΟΥ

Κομφούζιο, σκόνη, θόρυβος, αναστάτωση... Λίγη υπομονή. Μέχρι το 2030 η γραμμή 4 θα είναι έτοιμη κι εκεί «θα ήθελα να σκορπίσετε την τέφρα μου», όπως λέει μια ηλικιωμένη φίλη μου.

ΤΑ ΚΑΝΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΑ

Πόσες φορές πρέπει να δει ο τηλεθεατής σε λούπα τη στιγμή του μοιραίου τρακαρίσματος; Πού τελειώνει η ειδηση κι αρχίζει η τρομολαγνεία;

ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΑΝΙΑ

Υπάρχουν αίθουσες που κόβουν μηδενικά (0) εισιτήρια για μία ταινία που κόστισε 40 εκατομμύρια δολάρια και κανείς δεν θέλει να δει. Εκτός από τον Κωνσταντίνο Αργυρό και την Κίμπερλι.

Ο ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τόσοι πολλοί άνθρωποι, τόσο λίγα γιαούρτια.

Σε βλέπω!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω να πωλείσαι, αλλά δεν πωλείσαι

Τι τρελοχώρα είμαστε, ρε φίλε... Στεγαστική κρίση ακούω. Τα νέα ζευγάρια (και τα παλιά) δεν έχουν πού να μείνουν. Δεν έχουν λεφτά να πληρώσουν τα φουσκωμένα ενοίκια. Ούτε να αγοράσουν σπίτι έχουν λεφτά, διότι είναι πανάκριβα, ούτε οι τράπεζες τους δανείζουν για να αγορά-

σουν εφόσον δεν έχουν λεφτά να αγοράσουν. Δεν έχουν λεφτά period! Από την αντίπερα όχθη, οι πωλητές θέλουν να πουλήσουν το σπιτάκι τους, αλλά θέλουν να το πουλήσουν πανάκριβα, κι έτσι δεν το αγοράζει κανείς. Δεν πειράζει, λένε, έχω λεφτά, μπορώ να περιμένω. Εγώ δεν έχω λεφτά, οπότε αναγκαστικά θα περιμένω, απαντάει ο αγοραστής. Κάθονται, λοιπόν, ο ένας απέναντι στον άλλο και κοιτάζονται, βάζοντας στοιχήματα ποιανού τα νεύρα θα σπάσουν πρώτα. Και η μόνη εξέλιξη που υπάρχει είναι ότι οι πωλητές βάζουν το πωλητήριο όλο και πιο ψηλά, για να μην το σκίζουν οι αγοραστής, που παρ' όλα αυτά το σκίζουν. Καταλάβατε τίποτα; Εγώ όχι!

ΥΓ: Παρακαλείται η κυβέρνηση να μην κάνει άλλα βοηθητικά προγράμματα τύπου ΣΠΥΤ ΜΟΥ 1,2,3 για νέους, διότι το μόνο που κατάφεραν είναι να ανεβάσουν κι άλλο τις τιμές και να κοιτάζονται ακόμα πιο εκνευρισμένοι οι αντίπαλοι...

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει ο Νίκος Σίσκος. Γεννήθηκε το 1974 στον Βόλο. Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα, ως υπότροφος την περίοδο 2002-2004, και αποφοίτησε ως αριστούχος το 2006, έχοντας μαθητεύσει δίπλα στους Δημήτρη Σακελλίωνα και Πύργου Καζάζη. Το 2007 τιμήθηκε με βραβείο από την Ακαδημία Αθηνών. Το έργο του εξωφύλλου είναι από τη νέα του ατομική έκθεση στη Sianti Gallery, με τίτλο «Dessert», σε επιμέλεια Πύργου Μυλωνά (6 έως 28 Φεβρουαρίου).

Athens Voices

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ
panikoval500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

Café στο Χαλάνδρι. Μπαίνει μια γιαγιά με μοβ μαλλί και ακολουθεί η εξής στιχομυθία με τη βιαστική μπαρίστα:

-Θέλω ένα... ένα...

-Τι;

-Ένα από αυτά... πώς τα λένε;...

-Καφέ;

-Καφέ, αλλά θέλω το ελλη... ελλη...

-ΕΛΛΗΝΙΚΟ;

-Ένα φρέντο καπουτσίνο.

(Mikel, Χαλάνδρι, Παρασκευή πρωί)

«Του είπε η γιατρός, αυτή με τα νεφρά, ότι το σκάψιμο δεν είναι το ίδιο με το περπάτημα».

(Συζήτηση ηλικιωμένων στην προμενάδα της Νέας Μάκρης, Κυριακή απόγευμα)

«Άκου με. Τα καλύτερα κέρδη είναι τα παντελονιασμένα. Τα διαφυγόντα ξέχνα τα».

(Κοστούματος, αεροδυναμικός, στο κινητό του, κατεβαίνοντας την Αμερικής, απόγευμα Δευτέρας)

«Βοηθάω εισοδήματαααααα»

(Λαχειοπώλης κάπου στην Ερμού, Σάββατο απόγευμα)

«Ανεξήγητη» καταστροφή σκυλοπαιχνιδιών;

Κερδίστε **10%** σε **GO FOR MORE** πόντους κάθε Τετάρτη στα **Pet City**

Η ενέργεια ισχύει για κάθε Τετάρτη έως 01/04/2026, με τις κάρτες της Εθνικής Τράπεζας.

ΕΘΝΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ

Αρ. Γ.Ε.ΜΗ. Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε.: 237901000

nbg.gr

ισχύουν όροι και προϋποθέσεις

Η Μελάνια Τραμπ και οι εξετάσεις του Lower

Cringe: το επίπεδο των αγγλικών της Πρώτης Κυρίας

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Είναι πολύ δύσκολο να μάθει κανείς μια γλώσσα που δεν είναι η μητρική του. Συνήθως δεν αρκεί ολόκληρη η ζωή· χρειάζεται συνδυασμός επιθυμίας, περιέργειας και σκληρής, καθημερινής προσπάθειας. Όμως, αυτόν τον καιρό στις ΗΠΑ ακούγονται πικρά παράπονα γύρω από την αδυναμία των νεοαφιχθέντων (και των όχι και τόσο νεοαφιχθέντων) μεταναστών να χειριστούν σωστά την αγγλική γλώσσα. Το φτωχό λεξιλόγιο, τα γραμματικά λάθη, η ρηχότητα της έκφρασης ενοχλούν τους Αμερικανούς· ιδιαίτερα εκείνους που στηρίζουν το νατιβιστικό κίνημα και τον Ντόναλντ. Κατά κάποιον τρόπο, καταλαβαίνω τη δυσανεμία: η κοινή γλώσσα είναι απαραίτητη· η εκμάθησή της είναι η πρώτη προϋπόθεση της ενσωμάτωσης — δεν είναι η μοναδική.

Γι' αυτό, ακούγοντας πριν από λίγες μέρες τη Μελάνια Τραμπ σε συνέντευξή της στο κανάλι Fox με θέμα το περιβόητο ντοκιμαντέρ για «τη ζωή της», κρίντζαρα. Αυτή τη φορά η cringe αίσθηση δεν οφειλόταν στην ατμόσφαιρα Ζώνη του Λυκόφωτος που αποπνέει η κ. Τραμπ· οφειλόταν στην αδυναμία της να μιλήσει αγγλικά. Καθώς έχω εργαστεί κάποια χρόνια σε φροντιστήρια ξένων γλωσσών, μπορώ να υπολογίσω με ακρίβεια: η Μελάνια θα περνούσε το Lower του Cambridge (επίπεδο B1/B2) με ένα ταπεινό Pass, με τη βάση δηλαδή — αν προετοιμαζόταν, συγκεντρωνόταν και δεν χαζολογούσε την ώρα των εξετάσεων. Αναρωτιέμαι: αυτό το επίπεδο έχει και στις άλλες πέντε γλώσσες που ισχυρίζεται ότι ξέρει; Η Μελάνια ποζάρει ως πολύγλωσση: εκτός από τα ολοβενικά, που είναι η μητρική της γλώσσα, έχει δηλώσει ότι μιλάει σερβοκροατικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά και βεβαίως αγγλικά — τα οποία δεν μιλάει.

Κι όμως, βρίσκεται στις ΗΠΑ από το 1998· θα μπορούσε να έχει μάθει κάτι περισσότερο: επί σχεδόν 30 χρόνια κινείται στους κύκλους της αμερικανικής ελίτ· είχε κάθε ευκαιρία να αποκτήσει fluency. Παραδέχομαι ότι, τον πρώτο καιρό στις ΗΠΑ, όταν παρίστανε τη γλάστρα, ίσως να ήταν περιττό το να μιλάει αγγλικά· ακόμα και το να μιλάει σκέτο. Αργότερα, όμως, έγινε δημόσιο πρόσωπο — τα δημόσια πρόσωπα, ιδιαίτερα όσα έχουν προσχωρήσει στο νατιβιστικό κίνημα, θα όφειλαν να δίνουν το καλό παράδειγμα στους υποτιθέμενα ξεροκέφαλους και ανεπίδεκτους αλλοδαπούς που δεν θέλουν ή δεν καταφέρνουν να μάθουν αγγλικά.

Οπωσδήποτε, η συμβίωση με τον Ντόναλντ δεν ευνοεί την εκμάθηση γλωσσών. Ο άνθρωπος μιλάει τα αγγλικά που ακούγονται στα μπαρ του Κουίνς· και, όπως έχουμε παρατηρήσει όλοι, χρησιμοποιεί καμιά 50οριά λέξεις, όχι περισσότερες. Άρα, η Μελάνια δεν έχει την κατάλληλη παρέα για να κατακτήσει, έστω, το επίπεδο του Proficiency (C1/C2). Όμως, τι σκληρή, τι υπεροψία! Η εκμάθηση των αγγλικών είναι υποχρεωτική για τους πληβείους· όχι για τις καλλονές-χρυσοθήρες που στρογγυλοκάθονται στον Λευκό Οίκο. **A**

● ●
Η εκμάθηση των αγγλικών είναι υποχρεωτική για τους πληβείους· όχι για τις καλλονές-χρυσοθήρες που στρογγυλοκάθονται στον Λευκό Οίκο.
● ●

Η «Θεωρία του Τρελού» και η λανθασμένη ανάγνωση του Μακιαβέλι

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

«Καμιά φορά είναι πολύ σοφό να προσποιείσαι τον τρελό» - Νικολό Μακιαβέλι

Λόγω της αδυναμίας κατανόησης των αλληλέλληλων αναδιατυπώσεων των συλλογισμών του Ντόναλντ Τραμπ και κυρίως λόγω της πασιδελής ροπής του Αμερικανού προέδρου προς μια φλυαρία η οποία λίγο απέχει από την παθολογική-κλινική εικόνα του συμπτώματος της «λογοδιάρροιας», επανήλθε στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας η περίφημη «Θεωρία του Τρελού», η οποία υποστηρίζει πως το να θεωρείται ή να φαίνεται εσκεμμένως ένας ηγέτης παράλογος του προσφέρει πλεονέκτημα στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

Η λογική της «Θεωρίας του Τρελού» διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Ντάνιελ Έλσμπεργκ το 1959 και στη συνέχεια από τον Τόμας Σέλινγκ στα βιβλία του που εκδόθηκαν το 1960 και το 1966. Η φράση «Θεωρία του Τρελού» προέρχεται από μια δήλωση του Ρίτσαρντ Νίξον, που καταγράφηκε στα απομνημονεύματα ενός βοηθού του.

Η εκλογή του Ντόναλντ ως προέδρου των ΗΠΑ προκάλεσε μια σειρά εικασιών σχετικά με το αν ο σημερινός ένοικος του Λευκού Οίκου θα ήταν σε θέση να χρησιμοποιήσει τη δολίως καλλιεργημένη στη διεθνή κοινή γνώμη αντίληψη ότι είναι παράλογος, προκειμένου να αποκτήσει πλεονέκτημα στις αντιπαραθέσεις και τις διαπραγματεύσεις με τους αντιπάλους των ΗΠΑ. Φυσικά με στόχο την επίτευξη ενός deal.

Όλα τα παραπάνω συζητούνται στην Ουάσινγκτον, κυρίως από τη στιγμή που ενεπλάκη η νέα αμερικανική διακυβέρνηση στον πόλεμο της Μέσης Ανατολής. Δηλαδή λίγο πριν από την έναρξη της δωδεκαήμερης πολεμικής αντιπαράθεσης των ΗΠΑ και του Ισραήλ με το Ιράν.

Οι τακτικές που εφαρμόστηκαν στο ζήτημα της Βενεζουέλας αναθέρμαναν αυτή την προσέγγιση περί «Θεωρίας του Τρελού». Ωστόσο μια προσεκτική ματιά στον τρόπο δράσης του Λευκού Οίκου σε δύο πολύ κρίσιμες υποθέσεις, αυτών της δολοφονίας-εκτέλεσης του Ιρανού στρατηγού Σουλεϊμάνι στο αεροδρόμιο της Βαγδάτης και εκείνης της απαγωγής Μαδούρο, έπεισαν κάποιους αναλυτές να ανατρέξουν στα αρχεία τους και να εξετάσουν το ενδεχόμενο της υιοθέτησης από τον Ντόναλντ Τραμπ της συγκεκριμένης διπλωματικής τακτικής.

Ας θέσουμε καταρχάς τα όρια της πρακτικής πια εφαρμογής της «Θεωρίας του Τρελού». Οι κίνδυνοι που караδοκούν στην εφαρμογή είναι απολύτως ορατοί. Κι ως μην ξεχνάμε πως ο Ντόναλντ Τραμπ έχει δίπλα του έναν υπουργό Εξωτερικών με σοβαρές συναισθηματικές εμπλοκές και παθολογικό αντικομμουνισμό και έμμονες ιδέες ως προς την πολιτική ιστορία της Λατινικής Αμερικής, ο Μάρκο Ρούμπιο δεν θα μπορού-

σε ούτε καν να σταθεί σε μια, τυπική έστω, σύγκριση με τον Κίσιγκερ. Ποιοι είναι αυτοί οι κίνδυνοι;

Λανθασμένοι υπολογισμοί: Οι αντίπαλοι μπορεί να αντιδράσουν επιθετικά αν νιώσουν ότι απειλείται η επιβίωσή τους. Απώλεια εμπιστοσύνης: Μπορεί να υπονομεύσει τις σχέσεις με τους συμμάχους, καθώς η έλλειψη σταθερότητας καθιστά τον ηγέτη αναξιόπιστο συνεργάτη. Κόστος στο εσωτερικό: Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η υιοθέτηση μιας τέτοιας στρατηγικής μπορεί να έχει σημαντικό πολιτικό κόστος στο εσωτερικό της χώρας.

Το πιο προβλέψιμο πράγμα στον Τραμπ είναι ακριβώς η μη προβλεψιμότητά του. Έγραφε τον Ιούλιο του 2025 ο Άλεν Λιτλ στην ιστοσελίδα του BBC:

«Όταν τον περασμένο μήνα ο Τραμπ ρωτήθηκε αν σκοπεύει να συμμετάσχει στην επίθεση του Ισραήλ κατά του Ιράν, απάντησε: “Μπορεί να το κάνω, μπορεί και να μην το κάνω. Κανείς δεν ξέρει τι θα κάνω”.

Άφησε τον κόσμο να πιστέψει ότι είχε συμφωνήσει σε μια παύση δύο εβδομάδων για να επιτρέψει στο Ιράν να ξαναρχίσει τις διαπραγματεύσεις. Και μετά βομβάρδισε τη χώρα, προφανώς διότι αυτό είχε στο μυαλό ούτως ή άλλως.

Αναδύεται έτσι ένα μοτίβο: Το πιο προβλέψιμο πράγμα για τον Τραμπ είναι η απρόβλεπτη συμπεριφορά του. Αλλάζει γνώμη. Αντιφάσκει. Είναι ασυνεπής».

Κάποια από αυτά τα συμπτώματα έχουν αρχίσει να εμφανίζονται ολόένα και πιο ξεκάθαρα στην αμερικανική πολιτική αρένα. Όπως το τελευταίο δόγμα περί «εθνοκοποίησης των εκλογών», το οποίο προπαγανδίζει ο μηχανισμός Τραμπ. Στις ΗΠΑ τον έλεγχο της εκλογικής διαδικασίας τον έχουν οι Πολιτείες και όχι το κεντρικό κράτος. Η νέα στρατηγική του Λευκού Οίκου είναι η ανάληψη «εθνικού ελέγχου» στη διεξαγωγή εκλογών με ίδρυση μίας και μοναδικής εκλογικής Data Bank. Αντιλαμβάνεται και ο πλέον άσχετος το τι ακριβώς επιδιώκει το κίνημα MAGA.

Η απόσταση από την επιτυχία στην καταστροφή είναι δραματικά ελάχιστη όταν στην πολιτική εφαρμόζονται τακτικές όπως αυτές της «Θεωρίας του Τρελού» στη διεθνή σκηνή και του ολιστικού συγκεντρωτισμού στον έλεγχο των μηχανισμών εξουσίας στο εσωτερικό. Και η Αμερική φαίνεται πως συμπιέζεται αφόρπη από τις δύο αυτές δυναμικές, που λειτουργούν ως συμπληγάδες. Δυστυχώς, η δυσνόητη πολιτική πραγματικότητα στην Ουάσινγκτον σε συνάρτηση με τις εξελίξεις στη γειτονιά μας, δηλαδή τις αποσταθεροποιητικές δυναμικές της κρίσης με το Ιράν, του ελληνοτουρκικού (μη;) διαλόγου και της υπαρξιακής κρίσης της Ευρώπης (βλέπε νέα παρέμβαση Ντράγκι), μόνο σε σοβαρές εμπλοκές οδηγούν. **A**

● ●
Η απόσταση από την επιτυχία στην καταστροφή είναι δραματικά ελάχιστη, όταν στην πολιτική εφαρμόζονται τακτικές όπως αυτές της «Θεωρίας του Τρελού»
● ●

Εθνική
Λυρική
Σκηνή

Greek
National
Opera

Όπερα ▪ Νέα παραγωγή
ΛΟΥΙΤΖΙ ΚΕΡΟΥΜΠΙΝΙ

ΜΗΔΕΙΑ

20 ▪ ΙΟΥΝΙΟΥ ▪ 2026
ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου

Ωρα έναρξης: 21.00

Ιστορική παράσταση 1961
Σκηνοθεσία:
Αλέξης Μινωτής
Σκηνικά, κοστούμια:
Γιάννης Τσαρούχης
Χορογραφία:
Μαρία Χορς

Ανασύνθεση της ιστορικής
παράστασης 1961
Μουσική διεύθυνση: Θ.α.
Σκηνοθεσία:
Παναγής Παγουλάτος
Σκηνικά:
Λίλη Πεζανού
Κοστούμια:
Τότα Πρίτσα
Φωτισμοί:
Χρήστος Τζιόγκας
Διεύθυνση χορωδίας:
Αγαθάγγελος Γεωργακάτος

Μήδεια:
Άννα Πιρότσι
Γλαύκη:
Δανάη Κοντόρα
Νέρις:
Αλίσα Κολόσοβα
Ιάσων:
Ζαν-Φρανσουά Μπορράς
Κρέων:
Τάσης Χριστογιαννόπουλος

Με Μονωδούς, την Ορχήστρα
και τη Χορωδία
της Εθνικής Λυρικής Σκηνής

Καλλιτεχνική διεύθυνση:
Γιώργος Κουμεντάκης

Εισιτήρια από 25€:
nationalopera.gr,
more.com

Η ΕΛΣ επιχορηγείται από

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Μεγάλος Χορηγός

Μέγας Δωρητής ΕΛΣ

ΙΣΝ / SNF

ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
STAVROS NIARCHOS FOUNDATION | επίκεντρο ο άνθρωπος
humanity at the core

ΧΟΡΗΓΟΣ ΑΕΡΟΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

TECHNOLOGY PARTNER

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

25 μέτρα κάτω απ' το έδαφος είχε διεισδύσει το προπάνιο στην εγκατάσταση της βιομηχανίας Βιολάντα, και γι' αυτόν τον λόγο την Κυριακή σταμάτησαν προσωρινά οι έρευνες, υπό το κράτος του φόβου για νέα έκρηξη.

5 «βαριά» θέματα που άπτονται της συνταγματικής αναθεώρησης άνοιξε ο πρωθυπουργός, ενώ άφησε ανοιχτά και μερικά ακόμη, μικρότερης βαρύτητας. Πρόκειται για την αναθεώρηση του άρθρου 86 (περί ποινικής ευθύνης των μελών της κυβέρνησης και υφυπουργών), του άρθρου 16 (περί ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων), την αλλαγή θητείας του ΠτΔ, την αναθεώρηση της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων και τη συμμετοχή των δικαστών στην επιλογή της ηγεσίας των ανώτατων δικαστηρίων.

180 βουλευτές πρέπει να ψηφίσουν την αναθεώρηση. Είτε στην προαναθεωρητική είτε στην αναθεωρητική Βουλή. Είτε δηλαδή στην παρούσα Βουλή είτε στην επόμενη.

38.000 επιχειρήσεις με τζίρο άνω του 1 εκ. ευρώ οφείλουν να συμμορφωθούν με τη νέα νομοθεσία για την έκδοση ηλεκτρονικών τιμολογίων. Η διορία έληξε τη Δευτέρα, αλλά, όπως επιβάλλει η παράδοση, υπάρχει περίοδος χάριτος 10 ημερών.

53% του συνόλου των υπόχρεων επιχειρήσεων έχουν ολοκληρώσει τη διαδικασία.

18.000 επιχειρήσεις δεν το έπραξαν, ενώ γνώριζαν τις προθεσμίες. Τώρα θα λένε ότι δεν επαρκεί ο χρόνος.

26% ανανεωμένη είναι η νέα Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ, όπως προέκυψε από το 22ο Συνέδριο. Ο Δημήτρης Κουτσούμπας επανεξελέγη ομόφωνα.

3-1 κέρδισε ο Κάρλος Αλκαράθ τον Πρέντραγκ Τζόκοβιτς και κατέκτησε το 7ο Grand Slam στην καριέρα του στη Μελβούρνη της Αυστραλίας. Είναι ο νεότερος σε ηλικία τενίστας στην ιστορία του αθλή-

ματος που κατακτά και τα τέσσερα Grand Slam.

7-1 νίκες είναι το ρεκόρ του νεαρού Ισπανού όταν αγωνίζεται σε τελικούς Grand Slam.

74,7% άνδρες και **25,3%** γυναίκες είναι τα ποσοστά συμμετοχής των δύο φύλων στη νέα Κεντρική Επιτροπή. ΛΟΑΤΚΙ+ και λοιπές δυνάμεις δεν εκπροσωπούνται.

3 κομματικές οργανώσεις δέχτηκαν ειδική μνεία - βράβευση, καθώς διακριθήκαν στην ευγενή άμιλλα στρατολόγησης - οικόδομησης. Πρόκειται για τις 1η Κρήτης, 2η Ηπείρου-Κέρκυρας-Λευκάδας και 3η Δυτικής Ελλάδας. Εύγε.

2.300 ευρώ κοστίζει το «γραφείο» του Κύπριου TikToker - ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου στα Κάτω Πολεμεία, προάστιο της Λεμεσού.

1.600 ευρώ δίνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και 700 ευρώ ο ίδιος.

4 κρεβατοκάμαρες και πισίνα έχει το ακίνητο-γραφείο και ίσως δεν θα υπήρχε πρόβλημα αν στο συμβόλαιο, που παρουσίασε η ιστοσελίδα Cyprus Times, δεν αναφερόταν ρητά ότι το ακίνητο

ενοικιάζεται προκειμένου «να το χρησιμοποιήσει για οικιστικούς σκοπούς».

12,08% πτώση σημείωσαν οι τιμές των αγροτικών προϊόντων το 2025 σε όλο τον κόσμο.

58,75% πτώση παρουσίασε ο χυμός πορτοκαλιού, ενώ το ρύζι υποχώρησε κατά 31,59%.

21,09% αυξήθηκαν οι τιμές των βοοειδών.

205 χρόνια θα έχουν περάσει από την Επανάσταση μέχρι την 25η Μαρτίου του 2026, οπότε και υπάρχει σενάριο για ανακοίνωση του νέου κόμματος από τη Μαρία Καρυστιανού. Λέω σενάριο, διότι, μέχρι σήμερα, ό,τι έχει ειπωθεί για το συγκεκριμένο κόμμα, στη συνέχεια αποδόθηκε σε παρανόηση και μονταζιέρα.

47.000 μέλη αριθμεί η ομάδα του Facebook με τίτλο «Ζητώ από τη Μαρία Καρυστιανού να αναλάβει τη διακυβέρνηση της Ελλάδας».

VERBA VOLANT

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΦΑΜΕΛΛΟΣ

«Η κυβέρνηση της ΝΔ επιτίθεται εκδικητικά στον κλάδο των ταξί με έναν και μόνο στόχο: να εξηλεθετήσει ιδιωτικά συμφέροντα που υπηρετούν τον αθέμιτο ανταγωνισμό». Ένα μεγάλο μπράβο στον πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ που προσαπίζει τα συμφέροντα του δημοσίου. Τα ΤΑΞΙ

άλλωστε είναι δημόσια, σε αντίθεση με τους ιδιώτες της UBER. Όλοι ξέρουν φυσικά ότι οι ταξιτζήδες μπαίνουν στο επάγγελμα με ΑΣΕΠ. Προφανές, αφού είναι μέλη διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού στο Πανεπιστήμιο της Ζωής.

ΕΦΗ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ

«Βιγκανισμός και τραμπικισμός δεν πάνε μαζί. Όσο ενισχύεται ο δεύτερος, θα μειώνεται η επιρροή του πρώτου». Τραμπ ή μπάμιες. Κατά το

«Καραμανλής ή τανκς».

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΟΥ

«Μια ιστορικά ντροπιαστική «τεμενάδα», σαν αυτή στις Πρέσπες». Η φερόμενη ως πρόεδρος νέου κόμματος επιτίθεται στον Μησοτάκη με απώτερο σκοπό να χτυπήσει τον Τσίπρα. Ποτέ πριν στην ιστορία τόσο πολλοί Έλληνες αριστεροί δεν ένωσαν τις δυνάμεις τους για να ενισχύσουν ένα πρόσωπο που θα περνούσε πριονοκορδέλα τον ηγέτη τους.

Εις εκ των μελών εμφανίζεται και ως διαχειριστής της σελίδας gennisi.gr, όπου, φυσικά, δεν αναφέρεται πουθενά το όνομα Μαρία ή Καρυστιανού.

60% των Ελλήνων απέχει και ένα μεγάλο ποσοστό στηρίζει ανθρώπους που δεν τους εκπροσωπούν πραγματικά. Μέχρι τότε; Αυτό αναρωτιέται η σελίδα.

7,5% ήταν το ποσοστό ενεργίας τον Δεκέμβριο του 2025, έναντι 9,4% τον Δεκέμβριο του 2024.

18 χρόνια είχαμε να δούμε τόσο χαμηλό ποσοστό, το οποίο είναι και το δεύτερο χαμηλότερο στην ιστορία της χώρας.

557.925 περισσότεροι άνθρωποι εργάζονται σήμερα σε σχέση με το 2019.

30,3% είναι η αύξηση του μέσου μισθού από το 2019 μέχρι σήμερα. Δηλαδή 1.362.66 ευρώ έναντι 1.046 ευρώ προ επταετίας.

63,5% των μισθωτών, δηλαδή σχεδόν 2 στους 3, αμείβονται με μέσο μισθό πάνω από 1.000 ευρώ. Το ποσοστό αυτό ήταν 53,7% το 2024 και μόλις 36,3% το 2019, εμφανίζοντας συνολική αύξηση κατά 75%.

23:50 έδειχναν οι δείκτες του ρολογιού όταν η κυρία Ζωή Κωνσταντοπούλου κατέθεσε μήνυση κατά του Αδωνι Γεωργιάδη επειδή την είχε αποκαλέσει «απαίσια γυναίκα». Η πρόεδρος της Πλεύσης είχε αποκαλέσει βεβαίως στο πρόσφατο παρελθόν τον υπουργό Υγείας «γελοίο πρόσωπο, έναν τιποτένιο της κοινωνίας, ένα πολιτικό σκουλήκι», αλλά και τη ΝΔ συλλήβδον «δολοφόρους», αλλά μάλλον έκανε καρδούλα μετά, κι έτσι τα μπινελίκια δεν μετράνε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΑΤΣΙΟΣ

«Είναι ο Δαρβίνος επιστήμη; Βλασφημία να δέχεται ότι ο άνθρωπος κατάγεται από ζώο, εμείς καταγόμαστε από τον Αδάμ και την Εύα». Επιτέλους κάποιος είπε την αλήθεια για τον αλμπάνη Δαρβίνο και τους ψευτοεπιστήμονες. Δεν θέλω με άλλες θεωρίες με μαιμούδες και πιθήκες. Βλέπεις τον ίδιο τον πρόεδρο και καταλαβαίνεις την ανωτερότητά του. Θέλει κανείς άλλη απόδειξη;

Ο λαός δεν ξεχνά τη δεξιά

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ

Τη δεκαετία του '80 ένα σύνθημα δονούσε τις συγκεντρώσεις του ΠΑΣΟΚ: «Ο λαός δεν ξεχνά τη δεξιά». Ήταν εξαιρετικά αποτελεσματικό, ιδίως τις δύσκολες στιγμές. Όταν το κόμμα βρέθηκε σε θέση αδυναμίας, με την ασθένεια του Ανδρέα και το σκάνδαλο Κοσκωτά, ήταν ο τρόπος για να συσπειρωθούν οι ψηφοφόροι και να σιγήσουν οι φωνές που ασκούσαν κριτική. Η σύνδεση του με την ιστορία του δημοκρατικού κινήματος της χώρας ήταν ταυτοχρόνως μια επιλογή ταυτότητας.

Απηχούσε μια πραγματικότητα: Ως έναν βαθμό ναι. Όχι όμως με την έννοια που το εκλαμβάναμε τότε. Πενήντα και πλέον χρόνια μετά την πτώση της Χούντας, όλοι αναγνωρίζουν τον κομβικό ρόλο του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην εδραίωση της δημοκρατίας. Η επίκληση των δημοκρατικών δυνάμεων δεν μπορούσε να εξαιρεί τη Νέα Δημοκρατία, στην οποία είχαν άλλωστε ενταχθεί επιφανή στελέχη του Κέντρου αλλά και του αντιδικτατορικού αγώνα. Έτσι, ως πραγματικό κοινωνικό αίτημα, μόνο ως ανταπόκριση στην ανάγκη ενός θεσμικού εκσυγχρονισμού στο Αστικό Δίκαιο, στην Υγεία ή στην Παιδεία μπορεί να εκληφθεί. Διατυπωνόταν, ωστόσο, με την ορολογία του παρελθόντος – κατάλοιπο του διχασμού και του εμφυλίου, επικαιροποιημένο από την εμπειρία της δικτατορίας. Προφανώς δεν ήταν μόνο θέμα ορολογίας. Όπως πολύ εύστοχα υποστηρίζει ο καθηγητής Ευάνθης Χατζηβασιλείου στο βιβλίο του «Εθνικός Διχασμός: Οι επιπτώσεις στους θεσμούς και στην πολιτική κουλτούρα», ο Εθνικός Διχασμός επηρέασε σε βάθος χρόνου την πολιτική μας κουλτούρα και διαμόρφωσε ανάλογες νοοτροπίες. Αυτές μας κατατρέχουν ακόμα.

Για πρώτη φορά η Αριστερά έσπασε το ταμπού. Με αιτιολογία ή πρόσχημα τη μη παραγραφή του σκανδάλου Κοσκωτά, σχημάτισε κυβέρνηση «ειδικού σκοπού» με τη Νέα Δημοκρατία του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη. Η πολιτική σκοπιμότητα της κίνησης ήταν σαφής. Ο αντιδεξιός πολιτικός λόγος εγκλώβιζε και τις δικές της δυνάμεις. Όταν οι ψηφοφόροι της έφταναν στην κάλλη πιέζονταν να ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ για να μην έρθει η δεξιά. Ήθελε έτσι να ακυρώσει αυτόν τον οιονειέ εκβιασμό. Δεν της βγήκε σε καλό. Όταν έχεις καλλιεργήσει για χρόνια μια τέτοια λογική κι έχεις γαλουχήσει τους οπαδούς σου, οι απότομες στροφές σε ρίχνουν έξω. Ακόμα χειρότερα, η εντύπωση που επικράτησε –όχι άδικα– ήταν πως βασικός της στόχος ήταν η λεηλασία του ΠΑΣΟΚ. Έτσι βρέθηκε στο πολιτικό περιθώριο.

Δεύτερη φορά έσπασε το ταμπού το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, το 2012. Όμως τότε οι συνθήκες ήταν τελείως διαφορετικές. Η διαχωριστική γραμμή δεν ήταν πια αριστερά δεξιά, αλλά παραμονή ή όχι στην Ευρώπη. Ούτε αυτό το πείραμα πήγε καλά. Το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο δεν κατάφερε να ορθοποδήσει, αλλά κατρακύλησε στα όρια της πολιτικής ανυπαρξίας. Και, παρά την κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ, ακόμα και σήμερα δεν έχει κατορθώσει να αποτελέσει πειστικό διεκδικητή της εξουσίας.

Μια διάσταση είναι ασφαλώς το ζήτημα της ηγεσίας. Όπως σημειώνεται στο βιβλίο του Χατζηβασιλείου, το πρόβλημα της διαδοχής σε ένα κόμμα με χαρισματικό ηγέτη παραμένει άλυτο. Ο Σημίτης ήταν η εξαίρεση. Αξίζει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι το ΠΑΣΟΚ δεν ανέκαμψε ούτε με τον Γιώργο Παπανδρέου, ούτε με τον Ευάγγελο Βενιζέλο, ούτε με τη Φώφη Γεννηματά, ούτε τώρα με τον Νίκο Ανδρουλάκη. Ίσως μια πειστική εξήγηση να είναι ότι από την εμπειρία της συγκυβέρνησης έβγαλε τα λάθος συμπεράσματα.

Είναι χαρακτηριστική η ανάλυση που κάνουν στελέχη προσκείμενα στην ηγεσία. Σύμφωνα με τη δική τους λογική, στο ΠΑΣΟΚ υπάρχουν δύο τάσεις. Μία, μάλλον πλειοψηφική, η οποία αποτιμά αρνητικά τη συγκυβέρνηση και θέλει στροφή προς τα αριστερά. Και μία που πιστεύει ότι, αν χρειαστεί, το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να συνεργαστεί ξανά με τη ΝΔ. Αυτό δημιουργεί μια παραλυτική συνθήκη, καθώς το ΠΑΣΟΚ φοβάται πως θα κατηγορηθεί είτε για φιλοκυβερνητική στάση είτε για άνοιγμα προς την Αριστερά.

● ●
Δεν μπορεί να λες
ότι θυσιάστηκες
για το καλό της χώρας
και την ίδια στιγμή
να λες ότι δεν θα πρέ-
πει να το ξανακάνεις,
ότι η συγκυβέρνηση
ήταν λάθος.

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιστηκε το ζήτημα των «προοδευτικών δυνάμεων» και η φοβικότητα των στελεχών να διευκρινίσουν ποιες είναι αυτές, δείχνει με τον πιο παραστατικό τρόπο την αμηχανία. Καταλαβαίνουν ότι ο στοιχειώδης ρεαλισμός επιβάλλει να είναι ανοικτοί σε συνεργασίες. Ωστόσο η παραμικρή ένδειξη για το προς τα πού θα κλίνουν τους τρομοκρατεί. Έτσι επιδίδονται σε υπεκφυγές που φτάνουν στα όρια του κωμικού.

Το παράδοξο είναι ότι με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο δεν αποφεύγουν το πρόβλημα, αλλά αντίθετα το οξύνουν. Το οποίο πρόβλημα δεν είναι αν το ΠΑΣΟΚ θα πάει αριστερά ή δεξιά, αλλά πώς θα ανακτήσει τη χαμένη του αξιοπιστία. Ένα μέρος της έχει να κάνει με το παρελθόν. Δεν μπορεί να λες ότι θυσιάστηκες για το καλό της χώρας και την ίδια στιγμή να λες ότι δεν θα πρέπει να το ξανακάνεις, ότι η συγκυβέρνηση ήταν λάθος. Δηλαδή πώς θα αντιδράσεις αν χρειαστεί να πάρεις ξανά δύσκολες αποφάσεις; Εκείνο όμως που χρειάζεται περισσότερο είναι ένα σαφές και πειστικό σχέδιο για το μέλλον.

Μια γερή προγραμματική βάση έχει προφανώς σημασία. Εκεί έχουν γίνει βήματα. Τα οποία, βέβαια, ακυρώνονται από τον πολιτικό του λόγο. Την υιοθέτηση κάθε κλαδικού και συντεχνιακού αιτήματος, σαν να είμαστε στην εποχή του «λεφτά υπάρχουν». Την καλλιέργεια της ψευδαίσθησης ότι, αν φύγει ο Μητσοτάκης, όλα θα λυθούν. Την υποτίμηση των δυσκολιών και των εμποδίων σε κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια. Την απουσία του μέτρου και την ακραία επιθετικότητα που ταιριάζει σε αντισυστημικά κόμματα. Ένας πιο μετριοπαθής πολιτικός λόγος, ο οποίος θα υπογράμμιζε την ανάγκη των ευρύτερων δυνατών συναίνεσεων πέρα από αντιδεξιά στερεότυπα, μπορεί να ήταν πολύ πιο αποτελεσματικός. Και θα είχε και πρόσθετο μπόνους: θα περιόριζε το ηγετικό έλλειμμα. **A**

TAKEOVER

STEGI.RADIO

DJ SETS
LIVE ACTS
MASTERCLASSES

DJ SETS
LIVE ACTS
MASTERCLASSES

ASTYTEKK / JEPH VANGER / KVADOSH B2B MISS JAY
FOTEINI KORRE / DEFTERA / ZONTAZOA / OLINA / CORNIZA
MELENTINI & THE RUNNING BLUE ORCHESTRA / LA FAMILLE
MARABOUTAGE / GIANNIS PETRIDIS / ROOTSWISE
TERRA EXOTICA FIGLIO BÖLER / STATHIS KALATZIS
DJ TRAVELLA / MIA KODEN & WARRIOR QUEEN / GREG
ILIAS PITSIOS / K.ATOU / DJ HOLOGRAPHIC / PRINS OBI
NIKOS VELIOTIS & KALLIOPI MITROPOULOU
NADAH EL SHAZLY / GUY VEALE / MARIA PAPPA
PAU CRISTOFUL / MAMA / GEORGIA TAGLIETTI

CARL CRAIG B2B MOODYMANN MC YALLAH & DEBMASTER OMAR SOULEYMAN BILL KOULIGAS JYOTY

13-14.02.26

Παρέα με τη
Heineken

Με την υποστήριξη της
ABSOLUT.

ONASSIS STEGI

Μέρος του STEGI.RADIO Takeover 2026 υλοποιείται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος TMLAB, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

TMLAB TRANSNATIONAL MUSIC LAB

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ONASSIS.ORG

www.apolafste.ypefthina.eneap.gr

Απολαύστε υπεύθυνα

A photograph of Anna Diamantopoulou, a woman with dark hair, wearing a bright pink blazer and black leather pants. She is sitting on a black leather chair in a library or study, with her hands clasped. Behind her is a wooden bookshelf filled with books and decorative items. The lighting is warm and focused on her.

Άννα Διαμαντοπούλου

«Η χώρα δεν μπορεί
να ζει με ένα μόνο
κόμμα εξουσίας»

Μια συζήτηση για το ΠΑΣΟΚ, την ηθική,
τη χώρα, το παρελθόν και το μέλλον.
Μια εξομολόγηση για αδυναμίες,
λάθη και πολύτιμες εμπειρίες.

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ - Φωτό: ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Η Άννα φοράει ένα ροζ σακάκι. Έχει κάτι το κοριτσιότικο στον τρόπο που ποζάρει για να τη φωτογραφίσουμε, κι ας φαίνεται αυστηρή στην τηλεόραση. Μας δείχνει πώς κάποτε η Μελίνα ανέβηκε πάνω στο γραφείο για να φωτογραφηθεί, γελάμε, τα τηλέφωνα χτυπούν και, όσο μιλάμε, μου δίνει εκείνη την αίσθηση ότι μπορούμε ν' αλλάξουμε τον κόσμο – το πιστεύει ακόμα. Η Άννα Διαμαντοπούλου δεν είναι αυστηρή, είναι σοβαρή, φιλική και σίγουρα εργατική και συστηματική. Αυτή την εντύπωση είχα σχηματίσει και όταν είχαμε βρεθεί στο Ίδρυμα Σημίτη πριν από λίγα χρόνια, παρόντος του Προέδρου, για να του δείξουμε το βίντεο που ετοιμάζαμε «για να τον τιμήσουμε εν ζωή». Δική της ιδέα.

Το γραφείο της είναι ένα απλό διαμέρισμα, με πίνακες, βιβλία, φωτογραφίες, αναμνηστικά. Η στενή της συνεργάτιδα (υποψιάζομαι και φύλακας-άγγελός της), η ζεστή και πάντα χαμογελαστή Αθηνά Πανούτσου, μας προσφέρει σοκολατάκια. Στο γραφείο αυτό στεγάζεται το Δίκτυο, το think tank που δημιούργησε η Άννα Διαμαντοπούλου το 2013, τα πέτρινα για το ΠΑΣΟΚ χρόνια, όταν η οργή σάρωσε τα κόμματα της Μεταπολίτευσης κι εκείνη δεν επανεκλήθηκε. Έχουν περάσει δεκατρία χρόνια από τότε, ο κόσμος έχει αλλάξει δραματικά, αλλά έχουν περάσει πολύ περισσότερα από τότε που ξεκινούσε από την Κοζάνη, ένα 26χρονο κορίτσι με κοτσίδα, για το ταξίδι στον άγριο κόσμο της πολιτικής.

— Νοσταλγείτε κάτι από εκείνη την εποχή;
Νοσταλγώ τη βαθιά μου πίστη ότι μπορούσα ν' αλλάξω τον κόσμο, αλλά και την πολύ ουσιαστική και πραγματική επικοινωνία που είχα με τους ανθρώπους σε καθημερινή βάση. Όταν είσαι νομάρχης, βρίσκεσαι πολύ κοντά στα προβλήματα, πολύ κοντά στον λαό. Και κάθε μέρα πρέπει να δίνεις λύσεις, να ακούς μεγάλα και μικρά προβλήματα. Αυτή τη γοητεία της πολιτικής τη δίνει η αυτοδιοίκηση.

— Όταν διοριστήκατε νομάρχης στον τότε Νομό Καστοριάς, ήσασταν είκοσι έξι χρονών. Πώς τα καταφέρατε τόσο νέες;
Από πολύ μικρή είχα έντονη δράση. Ως μαθήτριά του ιδρύσεως την ΑΕΜ (Ανεξάρτητη Εταιρεία Μαθητών) και εκλέχθηκα πρόεδρος, παρότι τότε δεν γνωρίζαμε καν τι σήμαινε «εταιρεία». Κι όμως, καταφέραμε να δημιουργήσουμε ένα κίνημα σε όλα τα σχολεία της Θεσσαλονίκης. Από τα δεκαέξι - δεκαεπτά μου ήμουν διαρκώς ενεργή: στο ΠΑΣΟΚ, στα σπουδαστικά μου χρόνια στο Πολυτεχνείο και αργότερα στην Κοζάνη. Συμμετείχα στη Νομαρχιακή, διετέλεσα πρόεδρος της ΕΓΕ και πολιτιστικών συλλόγων. Στη μεγάλη συνδιάσκεψη γυναικών στο Ναϊρόμπι εκπροσώπησα τη Δυτική Μακεδονία. Θυμάμαι, σε έντονες συγκρούσεις μεταξύ Τουρκοκυπρίων και Ελληνοκυπρίων, βρέθηκα στην πρώτη γραμμή. Η τοπική εφημερίδα του συνεδρίου –με δεκαπέντε χιλιάδες συμμετέχουσες– με είχε στην πρώτη σελίδα. Με κάλεσε τότε η Μαργαρίτα Παπανδρέου, την οποία δεν είχα γνωρίσει ποτέ, κάναμε μια μακρά κουβέντα και τις επόμενες μέρες συμμετείχα στις διαδικασίες που οργάνωνε. Πέρασαν τρεις μήνες και μια μέρα χτύπησε το τηλέφωνο. Ήταν ο Κουτσόγιωργας: «Εσύ είσαι η Άννα Διαμαντο-

πούλου;» μου λέει. «Θα κάνουμε δέκα γυναίκες νομάρχες, μία θα είσαι κι εσύ. Και να προσέχεις, γιατί η γλώσσα σου είναι μεγαλύτερη από την κοτσίδα σου». Είχα τότε μια μεγάλη κοτσίδα! Έτσι ξεκίνησε.

— Έχετε αλλάξει από την εποχή που πιστεύατε ότι μπορούσατε να αλλάξετε τον κόσμο;
Ναι. Πιστεύω πάντοτε στη δύναμη του ονειρώ. Πιστεύω στη ρήξη, γιατί το έχω κάνει πολλές φορές στη ζωή μου. Αλλά η ωριμότητα με έχει οδηγήσει στο να ξέρω πότε πρέπει να κάνεις ρήξεις, με ποιους όρους και τι αποτελέσματα να περιμένεις. Γιατί πολλές φορές οι ρήξεις στον αέρα είναι καταστροφικές.

— Φέτος συμπληρώνονται 30 χρόνια από τότε που ανέλαβε το ΠΑΣΟΚ ο Κώστας Σημίτης κι από τότε που και εσείς εκλεχθήκατε πρώτη φορά βουλευτριά το 1996...

Είναι η εποχή που εμείς που είμαστε στο κίνημα του εκσυγχρονισμού πιστεύουμε ότι θα τα αλλάξουμε όλα στην Ελλάδα και ότι ξεκινά μια νέα εποχή. Ξεκινάμε με πάρα πολύ μεγάλα όνειρα. Τότε εκλέγομαι για πρώτη φορά βουλευτριά, από την Κοζάνη, μια κατεχοχρή συντηρητική περιφέρεια, και μπαίνω στην κεντρική πολιτική σκηνή. Γίνομαι υφυπουργός στο Υπουργείο Βιομηχανίας και μπαίνω στην καρδιά της παραγωγής και της βιομηχανίας – με την Ελευσίνα, τη Softex, τις μικρές επιχειρήσεις, με όλο το παραγωγικό κομμάτι της χώρας. Τότε αρχίζω να αποκτώ πλέον μια πολύ συγκεκριμένη αντίληψη: ότι χωρίς εθνική παραγωγή δεν μπορούμε να έχουμε κοινωνικό κράτος. Και αυτό μέσα μου γίνεται πάγια θέση. Παραγωγή και κοινωνικό κράτος μαζί. Δεν υπάρχει αναδιανομή χωρίς παραγωγή εθνικού πλούτου.

— Μια και αναφερθήκατε στο κίνημα του εκσυγχρονισμού, του οποίου ήσασταν μέρος, θα ήθελα να σας ρωτήσω πώς αξιολογείτε σήμερα την κληρονομιά του Σημίτη για το ΠΑΣΟΚ και για τη χώρα;

Πιστεύω ότι ο Κώστας Σημίτης άφησε μια πολύ μεγάλη κληρονομιά. Η ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι γεγονότα στρατηγικής σημασίας για τον Ελληνισμό. Με το εγχείρημα του εκσυγχρονισμού απέδειξε ότι δεν υπάρχει εκσυγχρονισμός χωρίς κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική, ούτε χωρίς Δημοκρατία και ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών. Αυτές οι αρχές αποδεικνύονταν και καθημερινά από τον τρόπο που λειτουργούσε, από την προσωπική του ζωή, από τη λειτουργία των οργάνων και τις συνεδριάσεις των Υπουργικών Συμβουλίων. Δεν ήταν, όμως, άνθρωπος που «πουλούσε» τον εαυτό του ούτε την πολιτική του παρακαταθήκη. Γι' αυτό πιστεύω ότι, όσο περνούν τα χρόνια, η μνήμη και η σημασία του θα μεγαλώνουν στη συλλογική συνείδηση. Κατά τη γνώμη μου, θα κριθεί ιστορικά δίπλα σε μορφές όπως ο Χαρίλαος Τρικούπης και ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

— Από υφυπουργός Ανάπτυξης βρίσκεστε επίτροπος στην ΕΕ με αρμοδιότητα θέματα απασχόλησης και κοινωνικών υποθέσεων. Ποιο είναι το μεγάλο μάθημα από τη θητεία σας αυτή;

Η Επιτροπή ήταν μια συμπυκνωμένη ζωή. Μέσα σε πέντε χρόνια ήταν σαν να έζησα είκοσι. Είχα την τύχη να εκπροσωπώ μια χώρα που εκείνη την περίοδο τη θαύμαζαν όλοι. Ήταν η εποχή που η Ελλάδα βρισκόταν πολύ ψηλά και ο Κώστας Σημίτης θεωρούνταν μια εμβληματική μορφή μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ήταν επίσης η περίοδος της εισαγωγής του ευρώ και της ένταξης των δέκα νέων χωρών. Ως επίτρο-

πος, μέσα από το χαρτοφυλάκιο των κοινωνικών υποθέσεων, έπρεπε να διαχειριστώ όλες αυτές τις τεράστιες αλλαγές και, ταυτόχρονα, να βρεθώ με πολύ συγκεκριμένη δουλειά και σαφή ατζέντα κοντά στους μεγάλους ηγέτες της εποχής – τον Τόνι Μπλερ, τον Λιονέλ Ζοσπέν, τον Γκέρχαρντ Σρέντερ. Εκεί διαμορφώσαμε, μαζί με τον Αντόνιο Γκουτέρες, την πρώτη κοινωνική ατζέντα της Ευρώπης, το 2000 και το 2001.

Το μεγάλο μάθημα που κράτησα βαθιά μέσα μου είναι ότι έμαθα να βλέπω την Ελλάδα με τα μάτια του κόσμου και τον κόσμο με τα μάτια της Ελλάδας. Αυτή η διπλή ματιά είναι πάντα διαθέσιμη. Δεν μπορείς να είσαι μόνο εθνοκεντρικός, να βλέπεις την Ελλάδα αποκομμένη από το διεθνές περιβάλλον. Αλλά ούτε μπορείς να βλέπεις τον κόσμο ξεχνώντας ότι είσαι Έλληνας. Τον προσεγγίζεις πάντα μέσα από το εθνικό συμφέρον, την ιστορία και την ταυτότητά σου. Αυτά τα δύο πρέπει να συνυπάρχουν διαρκώς – και αυτό ακριβώς μου ενστάλαξε η εμπειρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ένα δεύτερο, εξίσου σημαντικό μάθημα ήταν η επαφή με διαφορετικά πολιτικά συστήματα. Εκεί συνειδητοποίησα μια ουσιαστική διαφορά: στον Βορρά οι πολιτικοί κρίνονται πρωτίστως από τα αποτελέσματα και τους αριθμούς, ενώ στον Νότο κυριαρχούν τα λόγια και οι εντυπώσεις. Μια διαφορά που επηρεάζει βαθιά όχι μόνο τη διακυβέρνηση, αλλά και τη συνολική πολιτική πορεία.

— Αυτή η ευρωπαϊκή εμπειρία, με τη βαρύτητα που δίνει στα αποτελέσματα και όχι στα λόγια, φαίνεται να αποτυπώθηκε και στην πιο δύσκολη ίσως πολιτική σας επιλογή. Το 2011 προχωρήσατε στη μεγάλη μεταρρύθμιση της παιδείας με τον νόμο για τα ΑΕΙ (ν. 4009/2011), που προκάλεσε σφοδρές αντιδράσεις και είχε βαρύ πολιτικό κόστος, μέχρι και τη μη επανεκλογή σας το 2012. Πώς θυμάστε εκείνη την περίοδο;

Την περίοδο των μνημονίων τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα. Το 2012 το ΠΑΣΟΚ υπέστη συντριπτική ήττα, βγάζοντας (στην Α' Αθηνών) έναν βουλευτή αντί για επτά, χάνοντας όλες του τις δυνάμεις. Προσωπικά ευγνωμονώ τον κόσμο, γιατί, παρά τις τεράστιες συγκρούσεις που είχα ως υπουργός Παιδείας, έχασα την εκλογή μόλις για μερικές εκατοντάδες ψήφους. Αυτό που με πίκρανε περισσότερο δεν ήταν η απώλεια της έδρας, αλλά η ανατροπή της μεταρρύθμισης, ακόμη και από κόμματα που την είχαν ψηφίσει. Αποδεικνύεται ότι ακόμα και σε περιόδους συναίνεσης, όλα μπορούν να αλλάξουν.

— Στη συνέχεια, και για πολλά χρόνια, κρατήσατε αποστάσεις από την πολιτική και το ΠΑΣΟΚ. Γιατί;

Εκείνη την εποχή έκρινα ότι, εμείς οι πολιτικοί που ήμασταν μέσα στην πυρκαγιά του μνημονίου και στις κορυφαίες συγκρούσεις έπρεπε να κρατήσουμε μια απόσταση. Προσωπικά, μου έβγαλαν τρεις φορές βόμβα – στο αυτοκίνητο, στο σπίτι, στο γραφείο μου. Υπέφερε το παιδί μου, ο άντρας μου, η οικογένειά μου. Έπρεπε λοιπόν ν' αφήσουμε χώρο ώστε να εμφανιστούν πρόσωπα που θα μπορούσαν να ξαναβάλουν την ατζέντα.

Πάντως συνέχισα να υπηρετώ τις αξίες και τις ιδέες της σοσιαλδημοκρατίας, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Ήταν μια περίοδος έντονης δραστηριότητας. Το 2013 δημιούργησα το «Δίκτυο για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη», ένα think tank του ευρύτερου προοδευτικού χώρου. Παρέμεινα ενεργή στους Ευρωπαϊκούς Σοσιαλδημοκράτες, συμμετέχοντας στις διαδικασίες τους, χωρίς όμως

◀ να διεκδικήσω αξιώματα ή να εμπλακώ σε κομματικά όργανα. Παράλληλα εργάστηκα διεθνώς: στην Αφρική, σε μεγάλο think tank στη Νότια Αφρική, αλλά και στην Ασία, με συχνή παρουσία στη Σιγκαπούρη, καθώς και σε συνεργασίες με ερευνητικά κέντρα στη Γερμανία. Συμμετείχα επίσης στον ιδιωτικό τομέα σε μεγάλες εταιρείες παγκόσμιας εμβέλειας και διεκδίκησα τη θέση στον ΟΟΣΑ, κατακτώντας την τρίτη θέση ανάμεσα σε δέκα υποψηφίους και τέσσερις πρωθυπουργούς. Πιστεύω ότι στην πολιτική χρειάζονται διαλείμματα: η απομάκρυνση σου επιτρέπει να βλέπεις την πολιτική απ' έξω και τον κόσμο από μέσα – κάτι απολύτως αναγκαίο.

— **Όταν θέσατε υποψηφιότητα για την προεδρία του ΠΑΣΟΚ-ΚΙΝ.ΑΛ. στις εσωκομματικές εκλογές του Οκτωβρίου 2024, κατηγορηθήκατε γι' αυτό το διάλειμμα. Σας ενόχλησε αυτό;**

Η κριτική που δέχτηκα κατά την εκλογική περίοδο από αυτούς που μου επιτέθηκαν με πολύ σκληρό και με αδόκιμο τρόπο, επικεντρώθηκε στο ότι έφυγα και ότι κατέβηκα για τον ΟΟΣΑ. Στην πραγματικότητα, η υποψηφιότητα για τον ΟΟΣΑ αφορούσε μια εθνική πρόταση με σαφή αναφορά στο ότι ανήκα στον χώρο της Κεντροαριστεράς, όπως συνέβαινε σε άλλες χώρες που κατεβάζουν υποψήφιο που μπορεί να διεκδικήσει και έχει τις προϋποθέσεις να το κάνει. Ήταν πασίγνωστο ότι δεν απομακρύνθηκα από τη σοσιαλδημοκρατία. Η κριτική που άσκησα τότε στο ΠΑΣΟΚ για σοβαρές διαφωνίες μου εκείνης της περιόδου –και δεν ήμουν η μόνη– χρησιμοποιήθηκε προεκλογικά με αδόκιμο τρόπο. Νομίζω όμως ότι είναι καλύτερο να κλείσουμε αυτή την περίοδο, γιατί δεν προσφέρει κάτι πια.

— **Τι σας οδήγησε όμως ξανά στην ενεργό πολιτική; Πώς παίρνει κανείς τόσα χρόνια μετά μια τόσο σοβαρή απόφαση;**

Όπως παίρνονται οι μεγάλες αποφάσεις: κοιμάσαι λέγοντας «όχι» και ξυπνάς λέγοντας «ναι»... Μετά τις εκλογές και τα φτωχά αποτελέσματα του ΠΑΣΟΚ, ένιωσα ότι το κόμμα έπρεπε να αλλάξει πορεία δραστικά. Έπρεπε να ξαναγίνει κυβερνητικό κόμμα με ξεκάθαρες, σταθερές θέσεις – σοσιαλδημοκρατία, εκσυγχρονισμός, νέα πορεία προς την κυβέρνηση. Πίστευα ότι μπορούσα να εκπροσωπήσω αυτή τη θέση με επάρκεια και ότι η εμπειρία μου τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον κοινωνικό τομέα, στα ερευνητικά, στα think tanks και στην πολιτική θα μπορούσε να αποτελέσει πολύτιμο asset για το ΠΑΣΟΚ.

Όσο μιλάμε για το παρελθόν, το τηλέφωνο που χτυπάει μας επαναφέρει στο παρόν. Είναι οι μέρες που στην επικαιρότητα βρίσκονται οι εσωκομματικές διεργασίες στο ΠΑΣΟΚ ενόψει Συνεδρίου και η γκρίνια για τη στασιμότητα των δημοσκοπικών ποσοστών επαναφέρει συνεχώς το ερώτημα της στρατηγικής, της ηγεσίας και του πολιτικού μηνύματος. Ενός πολιτικού μηνύματος που χάθηκε στη διαδρομή από το 2011 και μετά. Ενοχλείται, είναι φανερό, με όλη αυτή την παραφιλολογία, με τους δημοσιογράφους που ασχολούνται συνεχώς με το θέμα της κρίσης στο ΠΑΣΟΚ. Παρ' όλα αυτά επιμένω...

— **Μετά τις εκλογές είχατε χαρακτηρίσει την περίοδο κρίσιμη για τη σύνθεση της νέας ανθρωπογεωγραφίας του ΠΑΣΟΚ. Θεωρείτε ότι ο Νίκος Ανδρουλάκης κατάφερε να συνθέσει τον χώρο;**

Δεν είναι πάντοτε ένας άνθρωπος που φτάνει... τον υπερσπίζεται.

Το ΠΑΣΟΚ δεν τα κατάφερε με απόλυτους όρους, συνεχίζει. Χρειάζεται μια μεγάλη, γενναία και αμφίπλευρη διεύθυνση – αλλά με πρόσωπα, όχι κόμματα. Με στελέχη που πέρασαν στον ΣΥΡΙΖΑ ή στη Νέα Δημοκρατία και θέλουν να ξαναστρατευτούν στο ΠΑΣΟΚ. Το κόμμα πρέπει να ανοίξει τις πόρτες του και να «σφάζει τον μόσχο τον σιτευτό», θέτοντας ως μοναδικό κριτήριο την ηθική. Η ηθική συμπεριφορά, στην πολιτική και στη ζωή, είναι, πιστεύω, το μόνο ζητούμενο για όποιον θέλει να επιστρέψει. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να διαμορφώσουμε τη νέα ανθρωπογεωγραφία του ΠΑΣΟΚ. Που πρέπει να γίνει πολύ πιο συγκροτημένα και με πολύ πιο σαφή τρόπο και στην περιφέρεια και στο κέντρο. Τώρα έχει γίνει μια ομάδα και θέλω να πιστεύω ότι θα φέρει αποτελέσματα.

Η πρόσφατη διαρροή βασικών σημείων της ομιλίας του Χάρη Δούκα και η αντίδρασή της έδειξε την ένταση στον χώρο ενόψει του Συνεδρίου. Τέτοια περιστατικά αντα-

νακλούν τις ευρύτερες εσωκομματικές συγκρούσεις στο ΠΑΣΟΚ. Δεν της αρέσει η έκταση που πήρε το θέμα, αλλά αποφασίζει να το σχολιάσει.

Με ενόχλησε ο τίτλος που βγήκε πριν τελειώσει η συνέντευξη: «Απέτυχε η στρατηγική του ΠΑΣΟΚ». Δεν μπορώ να είσαι στην Πολιτική Γραμματεία και να παλεύεις γι' αυτό το κόμμα και να εμφανίζεσαι με αυτόν τον τίτλο πριν καν τελειώσει η διαδικασία. Γι' αυτό αντέδρασα – αυθόρμητα και συνειδητά. Όλοι κάνουμε λάθη και μας ξεφεύγουν πράγματα, αλλά, αν θέλουμε το ΠΑΣΟΚ να πάει καλά τους επόμενους μήνες μέχρι τις εκλογές – γιατί είναι υπαρκτικό το ζήτημα – πρέπει να βάλουμε πίσω τα προσωπικά μας συμφέροντα.

— **Υπαρκτικό λέτε. Πιστεύετε ότι το ΠΑΣΟΚ μπορεί να ξαναγίνει μεγάλο, κυβερνών κόμμα;**

Το ΠΑΣΟΚ, αν δεν καταφέρει να είναι ο εναλλακτικός πόλος, δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα και για τον εαυτό του και για τη χώρα. Γιατί η χώρα δεν μπορεί να ζει με ένα μόνο κόμμα. Αυτή τη στιγμή, το ΠΑΣΟΚ είναι το μόνο κόμμα που διαθέτει θέσεις, προτάσεις, σοβαρότητα, ιστορική διαδρομή, θεσμική μνήμη και στελέχη νέα αλλά και με εμπειρία. Ας συγκεντρώσουμε όλοι τις δυνάμεις μας, ο καθένας στο μέτρο που μπορεί, για να συνθέσουμε. Χωρίς διλήμματα που διχάζουν και δεν αυξάνουν αλλά μειώνουν το ΠΑΣΟΚ.

— **Μήπως το ΠΑΣΟΚ έχει πρόβλημα positioning, που λένε και οι ειδικοί της επικοινωνίας; Δηλαδή, πού τοποθετείστε; Υπάρχουν αντικρουόμενα μηνύματα, γίνονται και αυτοί οι καβγάδες, γίνονται δηλώσεις, υπάρχει μια πτωπάθεια. Κάποτε ξέραμε ότι το ΠΑΣΟΚ είναι κεντροαριστερά, με τον Κ. Σημίτη εκσυγχρονιστικό. Τώρα τι είναι;**

Το 2025 οι παραδοσιακές ιδεολογίες έχουν καταρρεύσει, αλλά το ΠΑΣΟΚ διαθέτει ένα μεγάλο πλεονέκτημα: η σοσιαλδημοκρατία του είναι η μόνη που μπορεί να σταθεί. Μιλά για παραγωγή και ελεύθερη αγορά, για ρυθμιστικό ρόλο του κράτους, για αναδιανομή και ισότητα, για δημοκρατία και κοινωνικό διάλογο με κοινοβουλευτισμό και κοινωνικούς εταίρους. Αυτή η σοσιαλδημοκρατία πρέπει να φέρει όλα αυτά στον 21ο αιώνα, πάνω στον καμβά της τεχνητής νοημοσύνης, της κλιματικής αλλαγής, των γεωπολιτικών μεταβολών και των μεγάλων ανισοτήτων. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να σταθεί εκεί και να δομήσει τη δική του ταυτότητα. Με αυτή την ταυτότητα μπορεί να γίνει ο εναλλακτικός πόλος της αλλαγής.

— **Γιατί δεν περνάει το μήνυμα;**
Όταν γίνει πολύ καθαρό, θα περάσει.

— **Όλοι στο ΠΑΣΟΚ συμφωνείτε ότι πρέπει να καταστούν σαφείς οι διαχωριστικές γραμμές με το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. Όμως, η Νέα Δημοκρατία του Κυριάκου Μητσοτάκη δεν είναι ένα παλαιού τύπου δεξιό κόμμα, έχει διεισδύσει στον κεντρώο και κεντροαριστερό χώρο με θέσεις αντίστοιχες με τις δικές σας (ψηφιακός μετασχηματισμός, τεχνητή νοημοσύνη, παιδεία, κοινωνικό κράτος, κλιματική κρίση, γεωπολιτικές αλλαγές κ.ο.κ.). Πώς διαφοροποιείται το ΠΑΣΟΚ από αυτή τη «νέα» Νέα Δημοκρατία και τι το καθιστά πραγματικά προοδευτικό;**

Αυτό που περιγράψατε είναι ο Μητσοτάκης «wanna be», όπως θα ήθελε να είναι, και για το οποίο τον ψήφισε ο κόσμος. Σήμερα όμως οι διαχωριστικές γραμμές είναι καθαρές. Πρώτον, το ηθικό ζήτημα: οι υποκλοπές στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης, σε κυβερνητικά στελέχη, στο στράτευμα, μαζί με τις αποκλίψεις των δικαστικών διαδικασιών τον τελευταίο καιρό, δημιουργούν μια σαφή ηθική διαχωριστική γραμμή. Δεύτερον, η θεσμική λειτουργία: πώς λειτουργήσε το Κοινοβούλιο; Ποιος απέστειλε φακέλους αντί για βουλευτές να ψηφίσουν στη Βουλή, ποιος χειρίστηκε την παραπομπή Καραμανλή και Τρεμόπουλου εκτός κάθε δεοντολογίας; Η λειτουργία των θεσμών θέτει μια δεύτερη, κρίσιμη διαχωριστική γραμμή.

Στα οικονομικά, η έλλειψη τιμαριθμοποίησης της φορολογικής κλίμακας πλήττει αποκλειστικά τους εργαζόμενους, ενώ το κεφάλαιο φορολογείται συγκριτικά λιγότερο. Εμείς προτείνουμε ριζική φορολογική μεταρρύθμιση, με τιμαριθμοποίηση και φορολόγηση του μεγάλου πλούτου. Αυτό είναι μια πολύ ουσιαστική διαφορά. Στην ενέργεια, απαιτείται «ενεργειακή δημοκρατία»: πρόσβαση στα δίκτυα για συνεταιρισμούς, δή-

μους και μικρούς παραγωγούς, όχι μόνο για τα καρτέλ των μεγάλων επιχειρήσεων. Στην αγορά και στο θέμα της ακρίβειας προωθούμε συλλογικές μορφές παραγωγής και εμπορίας, προστασία εισοδήματος αγροτών και εργαλεία ελέγχου μέσω τεχνητής νοημοσύνης για τα προϊόντα στα ράφια. Τέλος, η πρόσβαση στη στέγη για τα νέα ζευγάρια είναι κρίσιμη: σχεδιάζουμε κοινωνική κατοικία με 40.000 σπίτια, αξιοποιώντας και το Ταμείο Ανάκαμψης. Αν ήθελα δε να επιλέξω μια προτεραιότητα, αυτή είναι το ζωντάνεμα της ελληνικής περιφέρειας.

— **Είναι κοστολογημένες αυτές οι προτάσεις;**

Ναι. Η σωστή, κατά τη δική μου εκτίμηση, λέξη είναι όλα «οικονομικά αποτιμημένα». Γιατί μια μείωση φόρων μπορεί να φέρει περισσότερα έσοδα, μια επένδυση στο στεγαστικό μπορεί να αποδώσει πολύ περισσότερο, γιατί θα ενισχύσει τα νέα ζευγάρια, την κατανάλωση, το δημογραφικό. Η πολιτική δεν είναι επιχείρηση – δεν κοστολογούμε απλώς προϊόντα. Έχουμε δημοσιονομικά όρια και θα θέσουμε προτεραιότητες, αλλά πάντα με στρατηγικό στόχο το κοινωνικό και οικονομικό αποτέλεσμα. Όμως δυστυχώς είναι αδύνατο να συζητηθούν σωστά οι προτάσεις μας. Όταν παρουσιάζεις π.χ. το στεγαστικό, η συζήτηση εκτρέπεται σε δημοσκοπήσεις και όχι στο περιεχόμενο. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο οι δημοσιογράφοι – κι εμείς όλοι πρέπει να μάθουμε να μιλάμε γι' αυτά που θέλουμε εμείς να αναδείξουμε και όχι για όσα θέλουν οι άλλοι.

— **Θίξατε το ηθικό ζήτημα γύρω από την κυβέρνηση και τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Κάποιοι θα πουν: «Εσείς έχετε κυβερνήσει, είχατε κι εσείς ηθικά θέματα». Το ΠΑΣΟΚ πώς διασφαλίζει σήμερα ότι η ηθική και η διαφάνεια δεν είναι απλώς λόγια, αλλά πράξη;**

Το ΠΑΣΟΚ είναι περήφανο για την ηθική του. Έγιναν λάθη και άνθρωποι οι οποίοι υπήρξαν ανήθικοι τιμωρήθηκαν. Η ηθική δεν είναι κάτι που μεταφέρεται από δεκαετία σε δεκαετία στο ίδιο κόμμα. Αυτό είναι το παραμύθι της Αριστεράς. Η ηθική ανωτερότητα που έρχεται από τον Εμφύλιο. Δεν είναι έτσι. Την ηθική την αποδεικνύει ένα κόμμα κάθε φορά στη ζώσα πραγματικότητα. Και ο κύριος Μητσοτάκης αυτή τη στιγμή έχει σοβαρό πρόβλημα ηθικής.

— **Ακούμε συνεχώς για «προοδευτικά μέτωπα», για συνασπισμό με προοδευτικές δυνάμεις. Είναι τα 7-8 κόμματα που διαδέχτηκαν τον Συνασπισμό προοδευτικά; Τι σημαίνει κατά την άποψή σας σήμερα προοδευτική πολιτική;**

Προοδευτική είναι η πολιτική που κοιτάει μπροστά και υπηρετεί τους πολλούς, αξιοποιώντας σωστά τους πόρους της χώρας. Ο καθένας μπορεί να βάλει ταμπέλα προοδευτικός και η ταμπέλα αυτή έχει υποστεί κατάχρηση. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να διευρυνθεί με ανθρώπους ήθους, τόλμης και γνώσης, που δουλεύουν για τη χώρα και όχι για τον εαυτό τους.

— **Συζητάτε για τη δημιουργία ενός μεγάλου, σύγχρονου σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, αλλά πολλές φορές το ΠΑΣΟΚ δίνει την εντύπωση δύο κομμάτων σε συσκευασία του ενός. Κάποιοι ζητούν να αποφασίσει το κόμμα εκ των προτέρων ότι δεν συνεργάζεται με τη ΝΔ, αλλά συνεργάζεται με ΣΥΡΙΖΑ, Πλεύση, ΜέΡΑ, Τσίπρα, Νέα Αριστερά. Τελικά σε ποιες δυνάμεις του πολιτικού κέντρου και της κεντροαριστεράς απευθύνεστε; Ποιο είναι το σχέδιό σας για τη διεύθυνση;**

Διαφωνώ απολύτως με τα μέτωπα και τις συνομοσπονδίες κομμάτων. Έχει αποδειχθεί ότι διαλύονται όπως δημιουργούνται. Η διεύθυνση πρέπει να γίνει μόνο με πρόσωπα, και το ΠΑΣΟΚ να κατέβει αυτόνομο. Η συζήτηση για προεκλογικά μέτωπα με άλλες προοδευτικές δυνάμεις είναι αντίθετη στο ένστικτο αυτοσυντήρησης: θέλουμε να ενισχύσουμε τη δύναμή μας, όχι να τη μοιραστούμε. Εγώ είμαι σαφής: αυτόνομο κάθodos, αμφίπλευρη διεύθυνση με πρόσωπα και συνεργασίες με άλλα κόμματα στη Βουλή ή την κοινωνία για συγκεκριμένα ζητήματα, όταν χρειάζεται.

— **Μετά τις εκλογές, αποκλείετε τη συνεργασία με τη Νέα Δημοκρατία;**

Η προτεραιότητά μας είναι η πορεία προς τις εκλογές. Το ΠΑΣΟΚ συγκεντρώνει όλες του τις δυνάμεις στον στόχο να είναι πρώτο κόμμα. Είναι αυτοκτονικό να μιλάμε για συνεργασίες με την κυβέρνηση ενώ είμαστε αξιωματική αντιπολίτευση και ζητάμε πολιτική αλλαγή.

— Συχνά η κριτική του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση, όπως για παράδειγμα για τα Τέμπη, συγχέεται με αυτήν της Αριστεράς ή της Ακροδεξιάς. Οι πολίτες όμως ζητούν μια εποικοδομητική αντιπολίτευση. Πώς εννοείτε εσείς το «εποικοδομητική»;

Το ΠΑΣΟΚ κατηγορείται από μεν τη Νέα Δημοκρατία ότι είναι πράσινο ΣΥΡΙΖΑ, από δε την Αριστερά ότι συμπλέει με τη Νέα Δημοκρατία. Άλλοι το κατηγορούν ότι είναι ακραίο και ότι χρησιμοποιεί λαϊκίστικες εκφράσεις, όπως είπατε τώρα, και άλλοι ότι είναι εξαιρετικά θεσμικό και προγραμματικό και αυτό το πράγμα δεν βοηθάει την αντιπολίτευση. Άρα θα έλεγα, αν συγκεντρώσουμε όλα αυτά, ότι το ΠΑΣΟΚ έχει χαρακτηριστικά προγραμματικής και θεσμικής αντιπολίτευσης. Θεωρώ ότι σε συγκεκριμένες περιόδους, όπως στα Τέμπη και στον ΟΠΕΚΕΠΕ, η συνολική του γραμμή ήταν πολύ σωστή, αλλά υπήρχαν σημεία που διαστρέβλωσαν την εικόνα.

— Ποια είναι αυτά;

Το ΠΑΣΟΚ στη Βουλή μίλησε για τα λάθη, για το πρόβλημα του κράτους, τα ρουσφέτια, γιατί δεν λειτουργούσε ο ΟΣΕ, για το θέμα της συγκάλυψης την επόμενη μέρα και για την έλλειψη στρατηγικού σχεδίου για τον ΟΣΕ. Αυτά είναι τα στοιχεία που αφορούν την αντιπολίτευση. Τώρα, ποιο ήταν το λάθος εκείνη την περίοδο; Η δική μου εκτίμηση είναι ότι η συνεργασία με το κόμμα της κυρίας Κωνσταντοπούλου αλλάζει το προφίλ του ΠΑΣΟΚ και δημιουργεί πρόβλημα, ακόμα κι όταν γίνεται για πολύ τυπικούς λόγους. Αυτό, νομίζω, δημιούργησε προβλήματα.

— Έχετε πει δημοσίως ότι στα πενήντα χρόνια δημοκρατίας το πολιτικό σύστημα απέτυχε να αντιμετωπίσει την πελατειοκρατία και τον παρασιτισμό – το ζήσατε άλλωστε και προσωπικά με τις σφοδρές αντιδράσεις στον νόμο Διαμαντοπούλου, που λέγαμε παραπάνω, ή παλαιότερα με το ασφαλιστικό. Επίσης, δηλώσατε ότι είστε σε φάση πολιτικής ωριμότητας και αποφασισμένη να σπάσετε αυγά, ανεξάρτητα από το πολιτικό κόστος. Πώς σκοπεύετε να αντιμετωπίσετε χρόνιες παθογένειες στον βραχύ εκλογικό κύκλο;

Έπειτα απ' όλη αυτή την εμπειρία ζωής, πιστεύω ότι οι ηγέτες που αφήνουν ιστορία είναι αυτοί που βάζουν το κεφάλι τους στη φωτιά για τη χώρα. Γιατί μπορεί να χάσεις πρόσκαιρα, αλλά θα κερδίσει η χώρα. Είμαι λοιπόν πλέον αυτής της άποψης. Δεν πρέπει να μεταθέτουμε ή να μπουρδουκλώνουμε τα ζητήματα. Η Ελλάδα έχει πολύ συγκεκριμένες παθογένειες που πρέπει να ξεριζωθούν – όπως είδαμε στον ΟΠΕΚΕΠΕ, όπου το πρόβλημα, αντί να λύνεται, μεγάλωνε. Το μεγάλο στοίχημα για μένα και για το ΠΑΣΟΚ είναι να βάζουμε πάντα το εθνικό συμφέρον πάνω από το κομματικό. Είναι δύσκολο. Αλλά αυτό που έχει σημασία είναι, όταν θα έχεις φύγει, να έχεις αφήσει πίσω σου πέντε σημαντικά πράγματα. Να πεις ότι αυτά τα κατάφερα. Δεν μπορείς να λύσεις όλα τα ελληνικά προβλήματα. Στο ασφαλιστικό, που αναφέρατε, ο Σημίτης δεν το κατάφερε, σε άλλα το κατάφερε. Επτά χρόνια κυβέρνηση η Νέα Δημοκρατία τι κορυφαίο έχει να επιδείξει;

— Το σημερινό ΠΑΣΟΚ διαθέτει «πάγκο», που λένε και στα αθλητικά, στελέχη έμπειρα και ικανά να αντεπεξέλθουν;

Το ΠΑΣΟΚ διαθέτει αυτή τη στιγμή έναν αριθμό νέων βουλευτών και έναν αριθμό έμπειρων βουλευτών. Είναι ένα μικρομεσαίο κόμμα και ο πάγκος του είναι σχετικός. Γι' αυτό και η διεύρυνση με ανθρώπους, όχι απλά κομματικούς, αλλά από την παραγωγή, από τα κοινωνικά, από τους κοινωνικούς χώρους, από την αυτοδιοίκηση, θα του δώσει τη δυνατότητα να έχει μια πολύ ισχυρότερη ομάδα. Το προσπαθούμε και, όπως σας είπα, θα ανακινωθεί σύντομα. Πολύ πιο συγκεκριμένα. Νέα ονόματα, νέα πρόσωπα.

— Ζητάτε διεύρυνση με ανθρώπους από την κοινωνία και την παραγωγή. Αν κοιτάξετε πίσω, στη δική σας μακρά πολιτική διαδρομή, ποια θέση ήταν εκείνη που σας έδωσε τη μεγαλύτερη εμπειρία και σας δοκίμασε περισσότερο;

Αυτό που με ένωσε με την ουσία της πολιτικής είναι η

νομαρχία. Αυτό που μου άνοιξε το μυαλό και τους ορίζοντες ήταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά το πιο δύσκολο και το πιο δημιουργικό ήταν το Υπουργείο Παιδείας.

— Αν γυρίζαμε τον χρόνο πίσω και είχατε την ευκαιρία, θα κάνατε κάτι διαφορετικά;

Αλίμονο αν δεν είχα να διορθώσω πράγματα. Κάτι που σκέφτομαι είναι ότι σε συγκεκριμένες στιγμές έπρεπε να πάρω πιο γενναίες αποφάσεις. Ήμουν όμως πολύ νέα τότε, δεν είχα την αυτοπεποίθηση και την υποστήριξη που πίστευα ότι χρειαζόμουν. Είχα την αίσθηση ότι έπρεπε να υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι γύρω μου να με στηρίζουν, ενώ, βλέποντάς το εκ των υστέρων (το σκέφτεται λίγο), μάλλον μπορούσα να τα κάνω και μόνη μου.

— Αυτό δείχνει ότι δεν κάνετε βήματα χωρίς να τα έχετε σκεφτεί καλά;

Οι μεγάλες αποφάσεις παίρνονται ανάλογα με τη φάση της ζωής σου. Όταν πήγα επίτροπος, ήταν μια πολύ μεγάλη απόφαση· έφυγα ενώ ήμουν ήδη δύο χρόνια βουλευτρια. Παραιτήθηκα. Ή όταν κατέβηκα πρώτη φορά για βουλευτρια, ήμουν λεκώνα. Ο άντρας μου, οι γονείς μου, όλοι ήταν στα κεραμίδια. Και τώρα το ίδιο: κατέβηκα ξανά υποψήφια, άλλαξα όλη μου τη ζωή. Παραιτήθηκα από τον ιδιωτικό τομέα, έφυγα από την Αφρική, χαλάρωσα τη δραστηριότητα του δικτύου. Αποφάσισα να ξαναπαλέψω για ένα ΠΑΣΟΚ μικρό που πρέπει να γίνει μεγάλο. Και ένα άλλο πρόβλημα που βλέπω αναδρομικά είναι ότι κάποιες φορές δεν μίλησα για πράγματα με τα οποία διαφωνούσα. Και αυτό το κάνουμε συχνά στα κόμματα... Πολλές φορές έρχονται στιγμές που πρέπει και μέσα στο κόμμα να «αναποδογυρίσεις το τραπέζι». Όχι για θέματα προσώπων, για θέματα πολιτικών.

Έρχονται στιγμές που πρέπει και μέσα στο κόμμα να «αναποδογυρίσεις το τραπέζι». Όχι για θέματα προσώπων, για θέματα πολιτικών.

Σιγά σιγά η συζήτηση φεύγει από την επικαιρότητα, αρχίζουμε να μιλάμε για βιβλία, για θέατρο, για μουσική – ο γιος της παράλληλα με τις σπουδές του είναι μουσικός και στικουργός. Της ζητώ να κάνει έναν συναισθηματικό απολογισμό.

Ο συναισθηματικός απολογισμός είναι ότι μου λείπει το μωρό μου, ομολογεί. Έχω πολύ καλή σχέση με τον γιο μου... αλλά νιώθω ότι δεν του αφιέρωσα τον χρόνο που έπρεπε, εκείνα τα πολύ όμορφα χρόνια που ήταν πολύ μικρό το παιδί, και τώρα αυτό με τυραννάει. Γιατί μου λείπει.

— Τι βιβλία διαβάζετε; Διαβάζετε μυθιστορήματα;

Διαβάζω πολύ, κάθε βράδυ έχω δύο βιβλία στο κομοδίνο. Το ένα είναι πάντα πολιτικό και το άλλο μυθιστόρημα. Ενώ τα είχα κόψει, τα βαριόμουν, τώρα ξαναγύρισα. Αλλά πάντα διάβαζα, δεν το σταμάτησα ποτέ, παρά το scrolling!

— Τι σκρολάρετε, τι σας χαλαρώνει;

Βλέπω αυτά τα reels που ζωντανεύουν πίνακες. Δηλαδή παίρνουν έναν πίνακα του Βαν Γκογκ και τον ζωντανεύουν, βάζουν και μουσική. Αυτό με ηρεμεί. Βλέπω και σειρές, όσο προλαβαίνω βέβαια. Τώρα βλέπω για δεύτερη φορά το «Borgen». Μου ταιριάζει πολύ, λέει γελώντας. Καμιά φορά βλέπω και ελληνικές. Θα σου φανεί περίεργο, βλέπω κατά καιρούς, όχι σε κανονική ώρα, τον «Άγιο Έρωτα», μου αρέσει. Ε, θες και κάτι να ξεφεύγεις λίγο, να χαλαρώνεις.

— Τα social σας τα χειρίζεστε εσείς;

Ναι, με την έννοια ότι αποφασίζω τι θα ανέβει, το υπογορεύω, το στέλνω, και έχω έναν δυο συνεργάτες που αναλαμβάνουν τα υπόλοιπα. Έχω επιλέξει να μην είναι ιδιαίτερα επαγγελματικά.

— Αδυναμίες;

Τι να σου πω... τρώω σοκολάτα! Μου αρέσει πολύ η θάλασσα και κολυμπάω συστηματικά. Τον χειμώνα πηγαίνω σταθερά στο κολυμβητήριο και το καλοκαίρι μπορώ εύκολα να ξεκινήσω τη μέρα μου με ένα πρωινό μπάνιο – η θάλασσα είναι κοντά. **A**

* Η Άννα Διαμαντοπούλου είναι Πρόεδρος του Δικτύου – πρ. Επίτροπος ΕΕ – πρ. Υπουργός – Υπεύθυνη Πολιτικού Σχεδιασμού ΠΑΣΟΚ

2025 ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΛΩΣΤΩΝ

Στο τέλος κάθε χρονιάς κάνουμε τους απολογισμούς μας. Όλα όσα είδαμε, ακούσαμε, γευτήκαμε, διαβάσαμε, θαυμάσαμε, αγαπήσαμε. Όπως κάθε χρόνο, τα ανεβάζουμε στο athensvoice.gr και εσείς τα ψηφίσατε με τα δικά σας κριτήρια. Εδώ είναι τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας σας.

**Μ
Ο
Υ
Σ
Ι
Κ
Η**

ΛΕΞ

Συναυλία

ΛΕΞ - ΟΑΚΑ
Τείχος των Εθνών

- ▶ **Green Day** - Ejekt Festival
- ▶ **Ισοψηφία Anne Clark** - Τεχνόπολη Δήμου Αθηναίων // **Beth Gibbons** - Δημοτικό Θέατρο Λυκαβηττού
- ▶ **Robbie Williams** - Καλλιμάρμαρο
- ▶ **Turnstile** - Τεχνόπολη Δήμου Αθηναίων
- ▶ **Kylie Minogue** - Release Athens
- ▶ **Gojira** - Release Athens
- ▶ **Ισοψηφία The Dandy Warhols** - Universe // **King Diamond** - Rockwave Festival

Βίντεο κλιπ

Μαρίνα Σάττι
- Ερανο στο trapezi

- ▶ **ΛΕΞ, Kepler is Free** - Σπασμένη φλέβα
- ▶ **Δημήτρης Γιαννούλος** - Σε ερωτεύτηκα
- ▶ **Nightstalker** - Return From The Point of No Return
- ▶ **Nightfall** - I Hate
- ▶ **Ισοψηφία Stella** - Adagio // **Billie Kark** - ΤΟΣΤ
- ▶ **Νέγρος Του Μοριά** - Είναι Ελλη-novest
- ▶ **Ισοψηφία Nalyssa Green, Melentini** - Discobala // **Xanthí** - Δεν είσαι τέκνο

Άλμπουμ

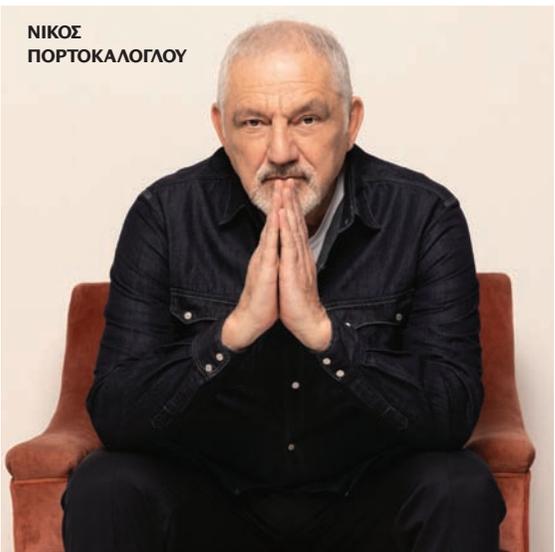
Νίκος Πορτοκαλόγλου
- Ανάμεσα

- ▶ **Στάθης Δρογώσης** - Έρημο φως
- ▶ **Bloody Hawk** - Φθηνά Tricks 3
- ▶ **Pan Pan** - Υπεραστική μουσική
- ▶ **Nightfall** - Children of Eve

© ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΤΑΝΤΑΖΗΣ, SOOC

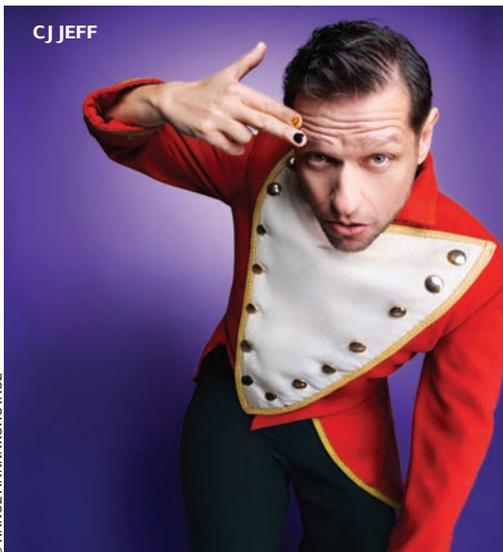

ΜΑΡΙΝΑ ΣΑΤΤΙ

ΝΙΚΟΣ ΠΟΡΤΟΚΑΛΟΓΛΟΥ

© ΠΑΝΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

CJ JEFF

► **Stella – Adagio**
 ► **Καλλιόπη Μητροπούλου – Between**
 ► **Ισοψηφία Turboflow 3000 – Bassokatarah // The Dionysians – Να κάψουμε το χθες**
 ► **Sugar For The Pill – LUV**

Τραγούδι

Νίκος Πορτοκάλογλου, String Demons, Βύρων Τσουράπης, Βίκυ Καρατζόγλου
 – *Νέα φτερά*

► **Flicker Motel – Desire/Hate**
 ► **ΛΕΞ, Kepler is Free – Σπασμένη φλέβα**
 ► **Αλέξανδρος Λιβιτσάνος, Ελένη Μπούκλη – Τα γαλάζια σου γράμματα**
 ► **Pan Pan, Λαμπρινή Γκόλια – Το νιώσιμο**
 ► **Nightstalker – Return from the Point of No Return**
 ► **Ισοψηφία The Dionysians – Αφερέγγυα φιλιά // Bloody Hawk, ΛΕΞ – Αντιγονιδών // Ζήνων, Squeazy Anks – Στα πέταλα // Naxatras – Utopian Structures**

Dj

CJ Jeff

► **Eléktra**
 ► **Senorj**
 ► **Bolek & Lolek**
 ► **Liva K**
 ► **Ισοψηφία Pissi // The Pizzaman Project**
 ► **Ισοψηφία BRB // Frankie LLuc**
 ► **DeerisInd**

ΚΑΡΥΟΥΦΥΛΛΙΑ ΚΑΡΑΜΠΕΤΗ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΣ

Θεατρική παράσταση

Οιδίποδας (Στέγη Ιδρύματος Ωνάση)

► **Πουπουλένιος (Σύγχρονο Θέατρο)**

► **Ισοψηφία Ορέστεια (Εθνικό) // Ο εχθρός του λαού (Θέατρο Κνωσός)**

► **Το τέλος του παιχνιδιού (Θέατρο Ιλίσια)**

► **Ισοψηφία Φάουστ (Εθνικό Θέατρο) // Τελευταία έξοδος - Ρίτα Χέιγουορθ (Ανείσις)**

► **Ισοψηφία Η κουζίνα (Θέατρο Κιβωτός) // Η δίκη (Θέατρο Ark) // Άνθρωποι και ποντίκια (Cartel Τεχνοχώρος)**

Γυναικεία ερμηνεία

Καρυοφυλλιά Καραμπέτη (Οιδίποδας)

► **Άλκιστις Ζιρώ (Ο εχθρός του λαού, Ανεξάρτητα κράτη)**

► **Λουκία Μιχαλοπούλου (Ηλέκτρα εντός)**

► **Ισοψηφία Φιλαρέτη Κομνηνού (Misery, Αντιγόνη του Ράσε) // Νένα Μεντή (Μια ζωή - Ο μονόλογος μιας μοδίστρας) // Θέμις Μπαζάκα (Η Μονίκα δραπετεύει) // Μαρία Αλιφέρη (Blue train) // Ελεάννα Στραβοδήμου (Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ)**

► **Ισοψηφία Υρώ Μανέ (Η μπτέρα του σκύλου) // Ρένη Πιττακή (Εξι μαθήματα χορού σε έξι εβδομάδες)**

Καλύτερη σκηνοθεσία

Θεόδωρος Τερζόπουλος (Ορέστεια)

► **Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος (Μια άλλη θήβα, Μέχρι να σβήσουν τ' άστρα)**

► **Ισοψηφία Άρης Μπινιάρης (Η δίκη, Φάουστ) // Ελενα Καρακούλη (Misery)**

► **Ισοψηφία Γιώργος Κουτλής (Η κουζίνα, Merde!) // Δημοσθένης Παπαδόπουλος (Τα παιδιά ενός κατώτερου Θεού) // Κωνσταντίνος Ντέλλας (Οι γριές που μαζεύουν την τσουκνίδα)**

► **Ισοψηφία Γιώργος Παλούμπης (Έντα, Ανεξάρτητα κράτη, Άγριου) // Μιχαήλ Μαρμαρινός (Ζη-θ- Ο Ξένος) // Θανάσης Ζερίτης (Συριδούλες)**

Ανδρική ερμηνεία

Ιωσήφ Ιωσηφίδης (Καλά εσύ σκοτώθηκες νωρίς, Νεκρές ψυχές, Τζόνι Μπλε)

► **Ισοψηφία Νίκος Κουρής (Οιδίποδας) // Γιάννης Τσορτέκης (Τα πήρες όλα κι έφυγες)**

► **Ισοψηφία Κωνσταντίνος Ζωγράφος (Ορέστεια) // Κωνσταντίνος Μαρκουλάκης (Ολική άμεση συλλογική επικείμενη επίγεια σωτηρία) // Μιχάλης Οικονόμου (Ο εχθρός του λαού) // Κωνσταντίνος Γεωργόπουλος (Αγώνες και μεταμορφώσεις μιας γυναίκας)**

► **Ισοψηφία Κωνσταντίνος Ασιπώτης (Intra muros) // Αργύρης Πανταζάρας (Dracula)**

► **Χάρης Φραγκούλης (Ζη-θ- Ο Ξένος)**

ΙΩΣΗΦ ΙΩΣΗΦΙΔΗΣ

© ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

© ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
 © ΑΠΕ-ΜΠΕ/ΣΤΕΦΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΩΝΑΣΗ/JOHANNA WEBER

ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΦΛΕΒΑ

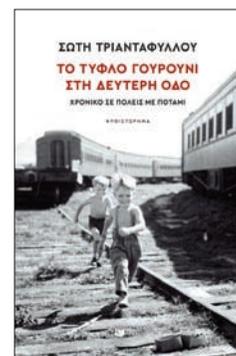
ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΡΟΥΛΑ ΠΑΤΕΡΑΚΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Fiction

Ισοψηφία

Σώτη Τριανταφύλλου *Το τυφλό γουρούνι στη Δεύτερη οδό (Πατάκης) //* **Μένιος Σακελλαρόπουλος** *Σουλτάνα (Ψυχογιός)*

- ▶ **Χ. Α. Χωμενίδης**, Πανδώρα (Πατάκης)
- ▶ **Έλενα Χουζούρη**, Ψυχή ντυμένη αέρα (Επίκεντρο)
- ▶ **Νίκος Αμαντίης**, Ο αγνοούμενος του Ματαρόα: Μυθιστορία μιας ταραγμένης εποχής (Μεταίχμιο)
- ▶ **Νίκος Δαββέτας**, Η δεσμοφύλακας (Πατάκης)
- ▶ **Soloúr**, Αϊβαλί (Διόπτρα)
- ▶ **Σάκης Σερέφας**, Πέτα το στη θάλασσα (Μεταίχμιο)
- ▶ **Τάκης Καμπύλης**, Ο γάτος Πεπερής (Καστανιώτης)
- ▶ **Κυριάκος Αθανασιάδης**, Δάκρυα στη βροχή (Athens Voice Books)

Non fiction

Διονύσης Σαββόπουλος

Γιατί τα χρόνια τρέχουν χύμα (Πατάκης)

- ▶ **Ρωμανός Γεροδήμος**, Οδηγός επιβίωσης για τον 21ο αιώνα (Athens Voice Books)
- ▶ **Ισοψηφία Οδυσσέας Αθανασίου**, Γιατί αυτοί πέτυχαν: 6 κράτη, από τη σκιά στην κορυφή (Μεταίχμιο) // **Άρης Βουρβούλιας**, Σταύρος Θεοδωράκης, 4 σκιές και αλήθειες της Ελλάδας (Μεταίχμιο) // **Γιάννης Ράγγος**, Ξεχασμένα πρωτοσέλιδα του 20ού αιώνα (Αλεξάνδρεια)
- ▶ **Τάσος Γιαννίτσας**, Ελλάδα, 1953-2024: Χρόνος και πολιτική οικονομία (Πατάκης)
- ▶ **Ηλίας Κανέλλης**, Κι αυτή είναι η Ελλάδα (The Books' Journal)
- ▶ **Σάββας Σαββόπουλος**, Ο μηχανιστικός άνθρωπος (Παπαδόπουλος)
- ▶ **Γιάννης Βούλγαρης**, Στην άκρη του γκρεμού, Ελλάδα 2007-2019 (Μεταίχμιο)
- ▶ **Πάνος Λουκάκος**, Αλλαγές και ανατροπές: Μια πολιτική ανατομία της κρίσης 2009-2019 (Μεταίχμιο)

Ταινία

Σπασμένη φλέβα

- ▶ **Αρκάντια**
 - ▶ **Killerwood**
 - ▶ **Ισοψηφία Οι άγριες μέρες μας //**
- Κιούκα**, πριν το τέλος του καλοκαιριού //
- Σμιλεμένες ψυχές**
- ▶ **Κόρε Υδρο**: Εδώ μιλάνε για λατρεία
 - ▶ **Εμείς**: Μια ταινία για τον Bloody Hawk
 - ▶ **Το κρέας**
 - ▶ **Wishbone**

Καλύτερη σκηνοθεσία σε ταινία

Γιάννης Οικονομίδης

(Σπασμένη φλέβα)

- ▶ **Ισοψηφία Πέννυ Παναγιωτοπούλου (Wishbone)**
- // **Βασίλης Κεκάτος (Οι άγριες μέρες μας)**
- ▶ **Χρήστος Μασσαλάς (Killerwood)**
 - ▶ **Σταύρος Ψυλλάκης (Σμιλεμένες ψυχές)**
 - ▶ **Ισοψηφία Δημήτρης Νάκος (Το κρέας) //**
- Γιώργος Ζώης (Αρκάντια)**
- ▶ **Κωστής Χαραμουντάνης (Κιούκα, πριν το τέλος του καλοκαιριού)**
 - ▶ **Στέλιος Κοτλιώνης - Ορέστης Πλακιάς (Εμείς: Μια ταινία για τον Bloody Hawk)**
 - ▶ **Γιάννης Βεσλεμές (Αγαπούσε τα λουλούδια περισσότερο)**

Καλύτερη κινηματογραφική ηθοποιός

Ρούλα Πατεράκη (Killerwood)

- ▶ **Ισοψηφία Αγγελική Παπούλια (Αρκάντια) //**
- Μαρία Κεχαγιόγλου (Σπασμένη φλέβα) //**
- Μυρτώ Αλικάκη (Wishbone)**
- ▶ **Αγγελική Παπούλια (Τόσο κοντά, τόσο μακριά)**
 - ▶ **Μαρία Καλλιμάνη (Το κρέας)**
 - ▶ **Έλσα Λεκάκου (Κιούκα, πριν το τέλος του καλοκαιριού)**
 - ▶ **Έλσα Λεκάκου (Killerwood)**
 - ▶ **Εύα Σαμιώτη (Riviera)**
 - ▶ **Δάφνη Πατακιά (Οι άγριες μέρες μας)**

Καλύτερος κινηματογραφικός ηθοποιός

Ανδρέας Κωνσταντίνου

(Τόσο κοντά, τόσο μακριά)

- ▶ **Ισοψηφία Βαγγέλης Μουρίκης (Αρκάντια) //**
- Αντίνοος Αλμπάνης (Εχω κάτι να πω)**
- ▶ **Βασίλης Μπισμπίκης (Σπασμένη φλέβα)**
 - ▶ **Ισοψηφία Ακύλλας Καραζήσης (Το κρέας) //**
- Νικολάκης Ζεγκινόγλου (Οι άγριες μέρες μας)**
- ▶ **Γιάννης Νιάρρος (Σπασμένη φλέβα)**
 - ▶ **Γιάννης Μπελής (Κυνήγι)**
 - ▶ **Ισοψηφία Γιάννης Καράμπαμπας (Wishbone) //**
- Πάυλος Ιορδανόπουλος (Το κρέας)**

Μεγάλος
χορηγός

#μετηλυρικη

Με τις όπερες
που συγκλονίζουν.
Με τις χορογραφίες
που ενθουσιάζουν.
Με την καλλιτεχνική
εκπαίδευση, την έρευνα
και τον πειραματισμό.
Η ΔΕΗ, για μια ακόμα χρονιά,
είναι μεγάλος χορηγός της
Εθνικής Λυρικής Σκηνής.

Για να είμαστε όλ@
ένα #μετονοπολιτισμο

Τ Δ Ι Α Φ Η Μ Ι Σ Η

Διαφήμιση

Για όσους δεν σταματούν να ονειρεύονται!

με τη Θέμιδα Μπαζάκα - *Protergia*

▶ Αϊ κοιμήσου πρωινιάτικα! - *Elite strom*

▶ Χάρτινο το φεγγαράκι - *COSMOTE TELEKOM*

▶ Blue Rich Plus, με τη Μάρω Κοντού - *Natural Factors*

▶ Ζήστε τη μαγεία των Χριστουγέννων νωρίτερα - *Bonus Alpha Bank*

▶ *Ισοψηφία* Σοβαρό Black Friday στον Γερμανό - *Germanos* // Αυτός είναι ο Μάκης που έπιασε το Eurojackpot - *EUROJACKPOT*

▶ Καλή Ενέργεια για το καλό των παιδιών, με τον Κωνσταντίνο Αργυρό - *ΔΕΗ*

▶ Το παιδί χωρίς συμπαίκτης - *Δίκτυο Vodafone 5G*

▶ Τα πιο ζουμπηχοφρουτένια Haribo Gold-bears - *HARIBO*

Τ Σ Ε Ι Ρ Α

Τηλεοπτική σειρά

Σέρρες - 2ος κύκλος (Ant1)

▶ Το παιδί (EPT1)

▶ IQ 160 - 2ος κύκλος (Star TV)

▶ Ο Άγιος Παΐσιος: Από τα Φάρασα στον Ουρανό - 2ος κύκλος (Mega TV)

▶ Μαύροι πίνακες (Star TV)

▶ Το σόι σου - 6ος κύκλος (Alpha TV)

▶ Γιατί ρε πατέρα; (Ant1)

▶ Ο γιατρός - 2ος κύκλος (Alpha TV)

▶ Μια νύχτα μόνο (Mega TV)

▶ Παραλία - 2ος κύκλος (EPT1)

Τ Ε Χ Ν Η

Έκθεση

Takis 1[∞]

- Μαγνητικά πεδία

(Μουσείο Ιδρύματος Β. & Ε. Γουλανδρή)

▶ Παναγιώτης Τέτσης, Η εμμονή του βλέμματος (Εθνική Πινακοθήκη)

▶ Πρωτόλεια, από την πρώιμη γραφή στο σύγχρονο έργο (Μουσείο Μπενάκη)

▶ *Ισοψηφία* Marlene Dumas, *Cycladic Blues* (Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης) // Γιούργκεν Τέλλερ, *You are Invited* (Στέγη)

▶ Περικλής και Ντίκος Βυζάντιος, Ζωγραφικές συγγένειες και αντιθέσεις (Ιδρυμα Θεοχαράκη)

▶ Γιώργος Ζογγολόπουλος, Ενότητα και Πολλαπλότητα (Γκαλερί Sianti)

▶ Why look at animals (ΕΜΣΤ)

▶ *Ισοψηφία* Γιάννης Ψυχοπαίδης, Παλέρμιο (Γκαλερί Ζουμπουλάκη) // Θεωρής Μπαργιώτας, *The beast was harmless and horrible* (Γκαλερί Άλμα)

Ι Ν Σ Τ Α Γ Ρ Α Μ

FOOD

Fashion

Βάσια Κωσταρά

@vassia_kostara

▶ Mortasia @mortasiaaa

▶ Κατερίνα Ευαγγελίνου @katherinevangelinou

▶ Ιόλη Δημοπούλου @iolaki

▶ Έλενα Χριστοφίλη @helenrico

▶ *Ισοψηφία* Χριστίνα Κανελλοπούλου @christina.kanellopoulou // Κριστιάνα Μπέτα @kris_betta_

▶ *Ισοψηφία* Μαρίτα Καθιτζιώτη @maritajotes // Ευαγγελία Σμυρνωτάκη @styleheroine

▶ Νάντια Ράπτη @nadia_rapti

Landscape

Dimis stories

@dimis_stories

▶ Spic7 @spic7

▶ Δημήτρης Μέλε @mele_snaps

▶ Κατερίνα Κατώπη @katerinakatopis

▶ George Savvidis @ironsav13

▶ Φώτης Καφέτσος @kafetsis.a.fotis

▶ *Ισοψηφία* Danis_p_gr @danis_p_gr // Θύμιος Ελιόπουλος @thimios_eliopoulos

▶ Nick Stavrinis @nick.stavrinis

▶ Denis_du @denis_du

Tiktok

Έλενα Χαραλαμπούδη

@elena_charalampoudi

▶ Φάνης Λαμπρόπουλος @fanislabropoulos

▶ Χρήστος Καρακατσάνης @chriskarakatsanis

▶ *Ισοψηφία* Ελίνα Καλιτζάκη @elinakalitzaki // Χρυσίδα Γκαγκούπη @guru.clown // Γιάννης Μπούτος @john.bts

▶ Αμαλία Τσιπουξιάγλου @amaliaaat

▶ Φίλιππος Ιωάννου @fipsterr

▶ Γιώργος Ντάβος @giorgos_davos

▶ Νικόλας Παπαδάκης @tzintzeropswmo_mwro

Food

Athens Foodlist

@athens.foodlist

▶ Ikon5 @ikon5

▶ Food Spots in Athens @athen_food_explorer

▶ *Ισοψηφία* Eat in Athens @eatin.athens // Foodiesgr @fooodiesgr

▶ *Ισοψηφία* SeeYouSpoon | Athens Food Blog @seeyou-spoon_athens // Oi barbades @oi_barbades

▶ Πάμαιρη Αφεντάκη @pamairii

▶ Athens Foodie @athens.foodie_

▶ Φανή Θεοδωροπούλου @thefood.queen

FASHION

LANDSCAPE

TIKTOK

Γιατί αξίζει.

Το καλό επιστρέφει.

Στη Lidl Ελλάς πιστεύουμε ότι το καλό αξίζει να επιστρέφει όπου υπάρχει ανάγκη. Γι' αυτό στηρίζουμε δράσεις με ουσιαστικό κοινωνικό αντίκτυπο:

- **Το Χαμόγελο του Παιδιού:** Πολυετής συνεργασία στηρίζοντας 15.000 παιδιά ετησίως.
- **UNICEF:** Καταπολέμηση κάθε μορφή βίας κατά των παιδιών.
- **CTY Greece:** 550 υποτροφίες στο Κέντρο για Χαρισματικά και Ταλαντούχα Παιδιά.
- **Κόμβος Αντιμετώπισης Κρίσεων:** Επένδυση 400.000€ για άμεση ενεργοποίηση σε φυσικές καταστροφές.

Μάθετε περισσότερα

T E Y S H

© ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

TANPOPO

ΑΜΑΛΛΑΚΕΙ

VASILAINAS

Pastry Shops

Αφοί Ασημακόπουλοι
 Ισοψηφία Πορτατίφ // Antonis Selekos - Conceptual Desserts Choureal Sweet Alchemy Overroll Zuccherino Α λα γκρεκ Le Greche Θ.Ε.Κ.Α

Gastro Tavern

Άμα Λάχει
 Ισοψηφία Pharaoh // Manari Σευχέλλες Tsiftis Άκρα Ισοψηφία Cinaros // Η Ταβέρνα των Φίλων Meigma Καπάνι

Σύγχρονη Ελληνική Κουζίνα

Βασίλεινας
 Φίτα Kuzina Ισοψηφία Λινού Σουμπάσης & Σία // Iodio Cookoovaya Hytra Aleria Aswtos Ateno

Bar Restaurant

Ισοψηφία Balthazar // Birdman Βουλκανιζατέρ Ισοψηφία Λοκάλι // Στέπα // TGI Fridays Εφημερίδα ΑΘΗ Ισοψηφία Rock 'n' Roll // Κόμνα Τράκα Koumkan

Wine bar Resto

Warehouse
 Oinoscent By the Glass Paleo 7 Μάρτυρες Heteroclito Kiki de Grece Ισοψηφία Ζιράφ // Terroirist Wine is Fine

DELTA

KAWA

WAREHOUSE

ΑΦΟΙ ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΙ

BALTHAZAR

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΣΙΟΤΙΝΗΣ

Asian & Ethnic

Τανποπο
 Ekiben Ισοψηφία Matsuhisa // Tuk Tuk Ισοψηφία Ex Machina // Kitschen Hafu Nolan Ισοψηφία Rawbata // Nyx

Διεθνής Κουζίνα

Ισοψηφία Delta // Σπονδή Botrini's Pelagos Ισοψηφία Soil // CTC // Herve // Tudor Hall Makris Patio

Street food

Κάψα
 Black Salami Ισοψηφία Po' Boys // Mailo's Talking Breads Mirlo Batard Ισοψηφία Epos // Four Hands // Caprus

Σεφ

Αλέξανδρος Τσιοτινής (CTC)
 Ελένη Σαράντη (Osteria Mamma) Γεωργιάννα Χειλιδάκη (Iodio, Yaboo) Άρης Βεζενές (Manari, Vezene, Birdman) Χριστόφορος Πέσκιος (Balthazar, Dorpios, Κάψα) Άνταμ Κοντοβάς (Rock 'n' Roll, Ex Machina) Ισοψηφία Λουκάς Μάιλερ (Λινού Σουμπάσης & Σία) // Παναγιώτης Γιακαλής (Patio, The Margi Hotel) Αλαίν Παροντί (Veritable) Μιχάλης Μερζένης (Ασωτος, Ελαία) **A**

CAPITAL

CLEAN ENERGY CARRIERS CORP.

ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Η ενέργεια αλλάζει.

Η Capital Clean Energy Carriers με τον μεγαλύτερο σύγχρονο στόλο μεταφοράς LNG μεταξύ των εισηγμένων ναυτιλιακών στις ΗΠΑ, πρωτοπορεί στη νέα εποχή της ενέργειας, επενδύοντας σήμερα σε ό,τι θα κινήσει το αύριο.

Με στόλο 32 υπερσύγχρονων πλοίων σε λειτουργία και υπό ναυπήγηση και επενδυτικό πρόγραμμα ύψους \$3 δισ., η Capital Clean Energy Carriers ενισχύει δυναμικά την παρουσία της στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα φυσικού αερίου, ανταποκρινόμενη στις αναδυόμενες ανάγκες της ενεργειακής μετάβασης.

Εισηγμένη στο NASDAQ της Νέας Υόρκης από το 2007, με διαχρονικά ισχυρά οικονομικά μεγέθη και εξασφαλισμένα έσοδα \$2,9 δισ. από μακροπρόθεσμες ναυλώσεις σε πελάτες διεθνούς κύρους, η Capital Clean Energy Carriers δημιουργεί σταθερά μακροπρόθεσμη αξία και συνεχίζει να επενδύει στρατηγικά, με υπευθυνότητα, τεχνογνωσία και όραμα.

capitalcleanenergycarriers.com

CCEC
NasdaqListed

ΓΙΑΝΝΗΣ

«Ήμουν πάντα πνεύμα
ατίθασο και ανεξάρτητο»

Ένας από τους σημαντικότερους και
πιο καταξιωμένους Έλληνες θεατρικούς
σκηνοθέτες διηγείται την ιστορία του

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΗΜΟΥ – Φωτό ΕΙΡΗΝΗ ΣΙΟΥΣΙΟΥΡΑ

ΧΟΥΒΑΡΙΑΣ

Ιναντώ τον Γιάννη Χουβαρδά στο μπαρ του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά ένα Σάββατο απόγευμα, μεταξύ δύο παραστάσεων του «*Ιβάνοφ!*», που τη μέρα εκείνη παίζονται η μία μετά την άλλη. Η συζήτησή μας ξεκινάει από τα φοιτητικά του χρόνια και περνάει από τα σημαντικότερα σημεία της λαμπερής του καριέρας, φτάνοντας στον «*Ιβάνοφ!*» και στις μέρες μας.

Ο Γιάννης Χουβαρδός είναι ένας από τους σπουδαιότερους Έλληνες θεατρικούς σκηνοθέτες. Η μακρά πορεία του περιλαμβάνει περισσότερες από 30 παραστάσεις στο εξωτερικό και τουλάχιστον 120 στην Ελλάδα, ενώ έχει σκηνοθετήσει με μεγάλη επιτυχία μέχρι και κλασική όπερα. Υπήρξε συνιδρυτής της Θεατρικής Συντεχνίας (1977-1979), του Θεάτρου του Νότου, που από το 1991 έως το 2008 έγραψε ιστορία στο Θέατρο Αμόρε. Από το 2007 ως και το 2013 ήταν καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου.

Τώρα, με τον «*Ιβάνοφ!*» του Άντον Τσέχοφ να έχει κάνει πρεμιέρα στις 23 Ιανουαρίου στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, ο Χουβαρδός καταπιάνεται για τέταρτη φορά με τον μεγάλο Ρώσο συγγραφέα, προκαλώντας γέλιο, συγκίνηση και βάζοντάς μας να σκεφτούμε πώς ένα έργο που γράφτηκε τόσα χρόνια πριν μπορεί να μοιάζει σήμερα τόσο φρέσκο και να περιγράφει με τόση ακρίβεια την καθημερινότητά μας.

— Οι σπουδές σας ξεκίνησαν από την υποκριτική, στη Royal Academy of Dramatic Art του Λονδίνου και το Κρατικό Θέατρο της Βιρτεμβέργης (Staatstheater Stuttgart). Με τι έργα ήρθατε σε επαφή και πώς σας επηρέασαν;

Ήμουν τυχερός, γιατί η Royal Academy of Dramatic Art (RADA) μέχρι, σχεδόν, την εποχή που μπήκα εγώ ήταν μια σχολή με πολύ συγκεκριμένο προσανατολισμό: Ακολουθούσε το σύστημα Στανισλάφσκι και έβγαζε ηθοποιούς που υπηρετούσαν αυτή τη λογική του «ψυχολογικού ρεαλισμού». Εμένα, το σύστημα Στανισλάφσκι δεν με εξέφραζε ποτέ πλήρως. Όταν γράφτηκα στη σχολή, ο διευθυντής είχε μόλις αλλάξει, δυο τρεις μήνες πριν. Το σύστημα, λοιπόν, το οποίο εγώ έζησα ως σπουδαστής ακολουθούσε μια πολύ ελεύθερη προσέγγιση του θεάτρου, με πολύ διαφορετικές ταυτόχρονες φωνές από τους σκηνοθέτες και τους ηθοποιούς που αποτελούσαν το διδακτικό προσωπικό εκείνης της εποχής, πολλές φορές με τις ιδέες τους να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους.

Αυτό, λοιπόν, με βοήθησε, γιατί κατάφερα έτσι να αποκτήσω μια πιο σφαιρική παιδεία πάνω στο θέατρο, και να αρχίσω «με το ένα μάτι», ήδη, να κοιτάζω προς τη σκηνοθεσία, μέσα από τη σχολή απ' όπου βγήκα ως ηθοποιός. Ήρθα, λοιπόν, σε επαφή, τόσο ως φοιτητής, όσο και ως υποψήφιος ηθοποιός και σκηνοθέτης, με έργα και του κλασικού αλλά και του σύγχρονου ρεπερτορίου, αρχίζοντας σιγά σιγά να καταλαβαίνω ότι το θέατρο δεν είναι ένα, αλλά πολλά πράγματα μαζί. Είναι ένα σύνολο απόψεων και κατευθύνσεων, και όσο περισσότερες έχει γνωρίσει κανείς στη ζωή του, τόσο το καλύτερο. Δεν έχει νόημα να απαριθμήσω ένα ένα τα έργα στα οποία έπαιξα εκείνη την εποχή – άλλωστε, έχουν περάσει τόσα χρόνια από τότε.

Εκείνο, ωστόσο, που με σφράγισε και με τράβηξε περισσότερο ως κοσμοθεωρία ήταν η κοινωνικοπολιτική φιλοσοφία του Μπρεχτ. Ήμουν «μπρεχτικός» μέχρι το κόκαλο. Άλλωστε πολιτικά ανήκα τότε στην άκρα αριστερά και, καθώς μόλις είχε πέσει η χούντα στην Ελλάδα, αποφάσισα να επιστρέψω το 1975 από την Αγγλία με ρομαντική, θα λέγαμε, διάθεση, αφήνοντας πίσω μια πιθανή καριέρα στο θέατρο εκεί.

— Γυρίζοντας στην Ελλάδα, βοηθήσατε στην ίδρυση της Θεατρικής Συντεχνίας, με την οποία περιοδεύσατε σε ολόκληρη τη χώρα αλλά και στο εξωτερικό. Πώς ήταν η εποχή εκείνη της Μεταπολίτευσης για το θέατρο και τι σας έχει μείνει περισσότερο από τότε;

Τον χειμώνα του 1975-1976, ενώ είχα μόλις υπηρετήσει μια θερινή περίοδο ως ηθοποιός στο Θέατρο Τέχνης, ξεκίνησα ταυτόχρονα μια δική μου θεατρική ομάδα, τη Θεατρική Συντεχνία. Εκεί σκηνοθέτησα δύο παραστάσεις και έπαιξα σε μία, κλείνοντας ταυτόχρονα για πάντα και την «καριέρα» μου στην υποκριτική. Από τότε, ξεκίνησα ως ανεξάρτητος σκηνοθέτης.

Η Θεατρική Συντεχνία είναι ξεκάθαρα προϊόν της Μεταπολίτευσης. Την περίοδο της χούντας

τη βίωσα ως μαθητής και αργότερα ως σπινίτης στην Πολεμική Αεροπορία, ενώ, ολοκληρώνοντας τη στρατιωτική μου θητεία, έφυγα στο εξωτερικό. Τα δύο τελευταία χρόνια της δικτατορίας δεν τα έζησα από κοντά, αλλά από το εξωτερικό, με άλλον τρόπο.

Όταν πήρα την απόφαση να επιστρέψω στην Ελλάδα, το 1975, ήρθε η Μεταπολίτευση. Πολλά έχουν γραφτεί και έχουν ειπωθεί για αυτή την ιδιαίτερη περίοδο της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Όσον αφορά, πάντως, το θέατρο, ήταν μια εποχή αναγέννησης. Η ελευθερία του λόγου στο θέατρο είναι το παν, εξαιτίας λοιπόν της λογοκρισίας, μέσα στη χούντα το θέατρο απλώς επιβίωνε. Πολλές προσωπικότητες του χώρου κυνηγήθηκαν από το καθεστώς. Οπότε, με την πτώση της χούντας ήταν σαν να είχε εκραγεί ένα ηφαιστείο, με το θέατρο να είναι μια διόδος που έβρισκε η λάβα για να κυθεί και να κάψει τα πάντα. Υπήρχε τρομακτική ορμή τότε και η διάθεση για επανάσταση – εντός ή εκτός εισαγωγικών – ήταν διάχυτη.

Η δική μας θεατρική ομάδα καθρέφτιζε, ως έναν βαθμό, αυτή τη γενικότερη ατμόσφαιρα, και ξεκίνησε να ασχολείται με την ελληνική παράδοση. Στο πλαίσιο αυτό, είχαμε κάνει μια διασκευή ενός έργου που ανήκει στο κλασικό ρεπερτόριο του θεάτρου σκιών, το «Ο Μέγας Αλέξανδρος και το καταραμένο φίδι». Μετά, πήγαμε στο «Χριστός πάσων», που είναι ένα υβρίδιο αρχαίας τραγωδίας και θρησκευτικού δράματος, γραμμένο από έναν μοναχό του Μεσαίωνα. Με ενδιέφερε πολύ αυτό το είδος, γιατί ενσωμάτωνε πολιτισμικά, θρησκευτικά και οντολογικά στοιχεία. Με αυτά τα δύο έργα είχαμε την τύχη να μας δουν κάποια μέγιστα από το εξωτερικό και να μας καλέσουν εκεί. Ξεκίνησαμε από τη Σκανδιναβία και μετά πήγαμε στην Πολωνία, τη Γερμανία και άλλες χώρες. Έτσι, μια ομάδα με πενιχρά μέσα, στα δύο χρόνια που υπήρξε, έκανε σημαντική δουλειά.

— Ακολούθησαν μεγάλες συνεργασίες με θεατρικούς και πολιτιστικούς οργανισμούς στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ποιες προσωπικότητες συναντήσατε μέσα από τη δουλειά σας και τι σας δίδαξαν;

Γενικώς, οι επιρροές που έχω δεχτεί δεν ήταν από δασκάλους που επέδρασαν άμεσα επάνω μου – εκτός, ίσως, από ένα πολύ μικρό διάστημα στην αρχή, όταν ήμουν στο Θέατρο Τέχνης και συναναστράφηκα τον Κάρολο Κουν. Ήμουν πάντα πνεύμα ατίθασο και ανεξάρτητο, τόσο με τη θετική, όσο και με την αρνητική έννοια των όρων. Μέχρι και σήμερα, λοιπόν, θεωρώ ότι η καθιερωμένη έννοια του «δασκάλου» δεν μου ταιριάζει προσωπικά, είτε βλέποντάς τη από τη θέση του μαθητή, είτε από αυτή του δασκάλου.

Υπήρξα τυχερός, γιατί έκανα πολλά ταξίδια στο εξωτερικό, και ενόσω σπούδαζα αλλά και μετά, τόσο ως επαγγελματίας όσο και ως θεατής, για τη δική μου προσωπική εξέλιξη. Ταξίδια κυρίως

ως για να δω θέατρο. Μέχρι σήμερα πρέπει να έχω δει περισσότερες από δύο χιλιάδες παραστάσεις εκτός Ελλάδος – μπορεί ο αριθμός που σας λέω να είναι και συντηρητικός. Σίγουρα έχω επηρεαστεί από πολλά ρεύματα, πολλές φορές ακόμα και χωρίς να το θέλω. Το θετικό είναι ότι δεν με έχει σφραγίσει ένα συγκεκριμένο ρεύμα, κι έτσι μπορώ κάθε φορά που ασχολούμαι με ένα νέο έργο να ξεκινάω από την αρχή, ψηλαφώντας το και ανακαλύπτοντας μια νέα πορεία που πρέπει να ακολουθήσω.

Ένας θεατρικός δημιουργός με τον οποίο είχα έρθει σε επαφή από αρκετά νωρίς και μπορώ να πω ότι συνέργησε έμμεσα στο να αναπτύξω μια αισθητική είναι ο Μπομπ Γουίλσον. Η επιρροή του στο έργο μου δεν έγκειται μόνο στον καλλιτεχνικό χαρακτήρα του, αλλά και στην παραστασιογραφία και ιδίως την αισθητική του. Εμένα με συναρπάζει κυρίως το κλασικό θέατρο, και το πώς αυτό μπορεί να είναι σύγχρονο. Με τους πολύ σύγχρονους συγγραφείς δεν έχω καταπιαστεί ιδιαίτερος. Δεν είναι το φόρτε μου.

Μια άλλη προσωπικότητα που με επηρέασε πολύ και μου άνοιξε δρόμους με την αισθητική του, ήταν ο Σάιμον Μακ Μπέρνεϊ, επικεφαλής της «Complicité». Πρόκειται για μια παγκοσμίως φήμη ομάδα, που εξακολουθεί να υπάρχει στο Λονδίνο, και έχει έρθει πολλές φορές και στην Ελλάδα. Αν και το όνομά της είναι γαλλικό, η ομάδα ιδρύθηκε στην Αγγλία και ο όρος «Théâtre de Complicité» σημαίνει «θέατρο της συνενοχής». Είναι στην ουσία ένας υπαινιγμός για τη σχέση μεταξύ του θεατή και του δημιουργού, ένας στόχος που πάντα επιδιώκω.

Ένας τρίτος δημιουργός που έχει συνεισφέρει στην εξέλιξή μου είναι ο Κρίστοφ Μαρτάλερ, σκηνοθέτης ο οποίος συνεχίζει να δουλεύει και να μεσουρανάει στο γερμανόφωνο θέατρο και που επίσης έχει έρθει στην Ελλάδα πολλές φορές. Είναι ένας δημιουργός που εντάσσει το μουσικό στοιχείο στις δουλιές του, και έχει πολύ μεγάλη σχέση με τον σουρεαλισμό. Αυτά τα δύο στοιχεία, όταν συνυπάρχουν και «μπολιάζουν» ένα κείμενο, το απογειώνουν. Αυτές θα έλεγα πως ήταν οι πιο σημαντικές επιρροές μου μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000. Από εκεί και πέρα, θεωρώ πως ακολουθώ έναν δικό μου δρόμο, έχοντας αφομοιώσει ό,τι ήταν να αφομοιώσω και παρουσιάζοντας ένα αποτέλεσμα που είναι «take it or leave it».

— Από το 1981 έως το 2022 έχετε σκηνοθετήσει περισσότερα από 30 έργα σε σημαντικούς χώρους και διεθνή ιδρύματα στο εξωτερικό, ενώ έχετε ασχοληθεί και με την όπερα. Είναι κάτι τελείως διαφορετικό;

Η σκηνοθεσία μιας όπερας δεν είναι μια τελείως διαφορετική διαδικασία, αλλά σε κάθε περίπτωση μιλάμε για μουσικό θέατρο. Έχω κάνει κλασικές όπερες του 19ου αιώνα (Βάγκνερ, Μότσαρτ, Στράους, Όφενμπαχ κ.λπ.) αλλά και δύο σύγχρονες, του 20ού αιώνα – τους «Διαλόγους Καρμπλιτισίων» του Φράνσις Πουλένκ και την «Υπόθεση Μακρόπουλος» του Λέο Γιάντσεκ. Κατά κάποιον τρόπο, η όπερα λειτουργεί αντίστροφα από το θέατρο πρόζας: Αν υπάρχει διάλογος, πρόκειται για συμπλήρωμα της μουσικής. Η μουσική έχει, δηλαδή, τον πρωταγωνιστικό ρόλο.

Αυτό, φυσικά, δεν σημαίνει ότι ο ρόλος δεν απαιτεί ερμηνεία ή ότι τα σκηνικά ή τα κοστούμια δεν έχουν σημασία κ.λπ. Η όπερα απαιτεί μια εξειδίκευση, την οποία εγώ αρχικά δεν είχα. Στη σκηνοθεσία είμαι, άλλωστε, αυτοδίδακτος. Έμαθα αυτά που χρειαζόμουν βλέποντας, ακούγοντας και κυρίως αγαπώντας την όπερα, ως θεατής. Όταν έκανα τα πρώτα μου βήματα, η όπερα ήταν ένα πολύ συντηρητικό – σχεδόν μουσειακό – είδος. Το ίδιο συνέβαινε και με τις παραστάσεις στην Επίδαυρο, κατά τη δεκαετία του 1970. Οι πρώτες καινοτόμες παραστάσεις, ►

που άρχισαν να ανεβαίνουν κατά τη δεκαετία του 1980 από τη δική μου γενιά θεατρικών σκηνοθετών, προκάλεσαν σκάνδαλα. Μία τέτοια περίπτωση ήταν η ευριπίδεια «Άλκιστις», που σκηνοθέτησα το 1984 στην Επίδαυρο, με κάποιες τολμηρές –ερωτικές, αλλά όχι μόνο– σκηνές, που προκάλεσε σοβαρές αντιδράσεις.

— Το 1991 ιδρύετε το Θέατρο του Νότου, που στεγάζεται στο Θέατρο Αμόρε, και παραμένετε καλλιτεχνικός του διευθυντής έως το τέλος. Αυτό σηματοδοτεί μια ολόκληρη εποχή, όχι μόνο στο ελληνικό θέατρο, αλλά και στην ελληνική κοινωνία. Τι απομένει σήμερα από τότε; Μπορεί να δημιουργηθεί ξανά κάτι τόσο τολμηρό και ελεύθερο ή επρόκειτο για μια μοναδική στιγμή στην ιστορία;

Νομίζω πως είναι κάτι το οποίο ανήκει σ' εκείνη την εποχή. Δεν θέλω να διεκδικήσω δάφνες μοναδικότητας, γιατί αρκετά θέατρα έχουν ακολουθήσει έναν αντίστοιχο δρόμο με επιτυχία (το Θέατρο Πορεία του Δημήτρη Τάρλοου, το Θέατρο του Νέου Κόσμου κ.ά.), χωρίς να είναι προσωποπαγή. Απλώς, εκείνη την εποχή συνέβαινε μάλλον το αντίθετο. Εκτός από τα κρατικά θέατρα, που από τη φύση τους δεν είναι προσωποπαγή (άσχετα αν τα σφράγιζαν κάποιες προσωπικότητες, όπως σφράγισε το Βασιλικό Θέατρο ο Μινωτής), τα ιδιωτικά θέατρα, όπως π.χ. ο Θίασος του Γιάννη Φέρτη και της Ξένας Καλογεροπούλου, ή ο Θίασος Μυράτ-Ζουμπούλακη κ.λπ., ήταν όλα προσωποπαγή.

Συνεπώς, η καινοτομία που έφερε το Αμόρε ήταν αυτή: Το Θέατρο του Νότου ήταν ένα θέατρο εν δυνάμει ανοιχτό σε όλους τους καλλιτέχνες. Εγώ θα είχα την τελική ευθύνη, αλλά μέσα σ' αυτή τη συνθήκη ελευθερίας θα μπορούσαν και άλλοι συνάδελφοι να σκηνοθετούν, θα υπήρχε ένας πυρήνας ηθοποιών με μεγάλη γκάμα, που να εναλλάσσονται (να μην επαναλαμβάνονται οι ίδιοι ηθοποιοί, αλλά να υπάρχει και μια διακριτή ταυτότητα) και βέβαια το θέατρο θα μπορούσε να ανοιχτεί σε καινούρια έργα και καινούριες ιδέες, από και προς το εξωτερικό.

Οι συνθήκες εκείνη την εποχή επέτρεπαν την καλλιτεχνική ελευθερία. Υπήρξε μια μεγάλη περίοδος που το κράτος είχε αποφασίσει να είναι πιο γενναιόδωρο απέναντι στην τέχνη και τον πολιτισμό και διατέθηκαν σοβαρές επιχορηγήσεις. Το Θέατρο του Νότου δεν θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει χωρίς αυτές. Μιλάμε για επιχορηγήσεις που μπορεί να έφταναν και το 50% του συνολικού προϋπολογισμού μιας περιόδου για ένα θέατρο. Αυτό μας έλυνε κατά πολύ τα χέρια. Παρ' όλα αυτά, το άλλο 50% έπρεπε αναγκαστικά να είναι εισπράξεις από τα εισιτήρια.

Οπότε, αν το θέατρο δεν είχε απήκηση, ακόμα και με την επιχορήγηση αυτή, όσο μεγάλη και να ήταν, δεν μπορούσες να κάνεις τίποτα. Γιατί, ξέρετε, ο καλλιτέχνης δεν είναι ποτέ τελείως ελεύθερος. Το κοινό αποτελείται από πάρα πολλές τάξεις. Το να πρέπει να γεμίσεις μια αίθουσα έστω 200 ατόμων κάθε βράδυ για τρεις μήνες με «απαιτητικές» παραστάσεις δεν είναι και τόσο εύκολο. Μπορεί, δηλαδή, μια φορά να μην κατάφερνες να γεμίσεις το θέατρο και να μην υπήρχε πρόβλημα, όμως με την επόμενη παράσταση έπρεπε οπωσδήποτε να γεμίσει. Θέλω να πω πως πάντοτε υπάρχουν δεσμεύσεις.

— Με τον Αργύρη Ξάφη, που πρωταγωνιστεί στη νέα σας παράσταση, γνωρίζετε από τότε. Για ποιες συνεργασίες σας από εκείνη την περίοδο νιώθετε περήφανος; Ποιες στιγμές κρατάτε ως τις πιο πολύτιμες;

Ο Αργύρης Ξάφης, ο Νίκος Χατζόπουλος, ο Γιάννης Νταλιάνης και η Μαρία Σκουλά είναι τέσσερις άνθρωποι από τον πυρήνα του Αμόρε που είναι και σήμερα στην παράσταση. Δεν

© ΕΙΡΗΝΗ ΣΙΟΥΣΙΟΥΡΑ

είναι μόνο συνεργατικοί οι δεσμοί που έχουν δημιουργηθεί μεταξύ μας, αλλά δεσμοί ζωής. Είναι πολλά τα πράγματα που κρατάω από εκείνη την περίοδο, κι έτσι δεν θα μπορούσα να μιλήσω μόνο για μία στιγμή ή μία παράσταση. Θέλοντας και μη, συνθήμας μας έρχοντα στο μυαλό τα πιο πρόσφατα γεγονότα ή οι τελευταίες στιγμές μιας εποχής. Σ' αυτή την περίπτωση, θυμάμαι το «αποχαιρετιστήριο» πάρτι που κάναμε στο Αμόρε, που έκλεισε μια ολόκληρη εποχή. Θυμάμαι, επίσης, μια τελευταία συνάντηση που είχαμε κάνει με όλους τους βασικούς συνεργάτες για να δούμε αν μπορεί το Αμόρε να συνεχίσει να υπάρχει ως οργανισμός όταν εγώ έφυγα και πήγα στο Εθνικό.

Διαπιστώσαμε ότι ήταν πάρα πολύ δύσκολο πλέον, διότι τότε είχαν σταματήσει οι επιχορηγήσεις και, όπως σας εξήγησα, το Θέατρο του Νότου ήταν από τη φύση του αδύνατο να σταθεί χωρίς επιχορήγηση. Εγώ, από την άλλη, έχοντας (το 2007) αναλάβει την ευθύνη του Εθνικού Θεάτρου, θα ήταν ανέφικτο να ασχολούμαι ταυτόχρονα και με ένα άλλο θέατρο, οπότε ήταν μια θλιβερή στιγμή, όπου αποφασίσαμε όλοι μαζί ότι εκεί έπρεπε να λήξει η διαδρομή του Θεάτρου του Νότου. Πίσω όμως από αυτή τη θλιβερή συγκυρία υπάρχουν αμέτρητες και ανείπωτες στιγμές χαράς και δημιουργίας. Δεν υπάρχει ιδιαίτερη πικρία σήμερα στις αναμνήσεις μου από την εποχή εκείνη, γιατί ήταν και μια νομοτελειακή ολοκλήρωση της ύπαρξης του Θεάτρου. Είχε δώσει ό,τι είχε να δώσει και τη σκυτάλη πήραν άλλα θέατρα.

— Αναλάβετε τη διεύθυνση σε μια μάλλον δύσκολη εποχή. Τι σας δυσκόλεψε περισσότερο και ποια τα μεγαλύτερά σας επιτεύγματα;

Η μεγάλη δυσκολία ήταν ότι, με το που ανέλαβα, ξεκίνησε η οικονομική κρίση. Αυτό σήμαινε περικοπή της κρατικής επιχορήγησης, μείωση μισθών του προσωπικού – κάτι που δημιούργησε εντάσεις στις οποίες έπρεπε κανείς να αντεπεξέλθει. Επίσης, όταν πήγα εγώ στο Εθνικό, το Κτήριο Τσίλλερ ήταν στην πραγματικότητα ένα γιαπί. Είχε ξεκινήσει ο Νίκος Κούρκουλος την ανοικοδόμησή του, αλλά έφυγε από τη ζωή ξαφνικά, οπότε όλο αυτό το βάρος της ολοκλήρωσης των εργασιών έπεσε παράλληλα με τη λειτουργία. Για μένα αυτό ήταν το μεγάλο στοίχημα: να μείνει ανοιχτό το Εθνικό Θέατρο ενώ ταυτόχρονα γινόταν η ανοικοδόμησή του.

Η δεύτερη πρόκληση ήταν ότι αναλάμβανα ένα θέατρο το οποίο έβγαине από μία εποχή και έμπαινε σε μια άλλη, όσον αφορά τόσο τη νοοτροπία όσο και το καλλιτεχνικό όραμα, τη σχέση με το εξωτερικό κ.λπ. Οπότε η μάχη η οποία έπρεπε να δοθεί βασίστηκε σ' αυτούς τους τρεις πυλώνες. Πετυχημένα πιστεύω, ολοκληρώθηκαν οι εργασίες, παραδόθηκε το κτίριο μέσα στη δική μου περίοδο, έγινε και μια πρώτη ανακαίνιση του REX (γιατί κι εκείνο ήταν σε ημιθανή κατάσταση τότε), άλλαξε η φυσιογνωμία του θεάτρου, παρά τον πολύ περιορισμένο προϋπολογισμό που εξακολουθούσαμε, τουλάχιστον ως τη δική μου αποχώρηση, να έχουμε. Όμως τα καταφέραμε κι εκεί.

Εκείνο για το οποίο προσωπικά είμαι περήφανος στη θητεία μου, και που δεν έχει αναγνωριστεί αρκετά, είναι το εναλλασσόμενο ρεπερτόριο. Το ρεπερτόριο αυτό, που αποτελεί μια κατάκτηση που συναντάς στα μεγάλα θέατρα του εξωτερικού, συνίσταται στο ότι μπορείς κάθε μέρα να βλέπεις διαφορετική παράσταση σε ένα θέατρο. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι χρειάζεσαι υποδομές, προσωπικό, αποθηκευτικούς χώρους, να σπίνεις και να ξεσπίνεις σκηνικά, καθώς και έναν προγραμματισμό που να εξυπηρετεί κάτι τέτοιο. Τίποτα απ' αυτά δεν υπήρχε, κι όμως τα καταφέραμε. Ελπίζω κάποια μέρα να μπορούμε να ξαναδώ το Εθνικό να έχει εναλλασσόμενο ρεπερτόριο, γιατί αυτό φέρνει άλλον αέρα και για το κοινό. Δεν θα μπορούσαμε ποτέ, λόγω της τότε πραγματικότητας, να φτάσουμε να έχει κάθε μέρα διαφορετική παράσταση μια σκηνή, αλλά είχαμε καταφέρει να έχουμε τέσσερις διαφορετικές παραστάσεις μέσα σε δυο ή τρεις εβδομάδες. Νομίζω, σε αυτό με βοήθησε ιδιαίτερα η επαφή μου με το θέατρο σε άλλες χώρες. Χωρίς να έχω ταξιδέψει και να έχω ζήσει όσα έζησα στο εξωτερικό, δεν θα είχα προσλαμβάνουσες για να τις εφαρμόσω αντίστοιχα εδώ.

— Πριν από λίγες μέρες έκανε πρεμιέρα στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά η παράστασή σας «Ιβάνοφ!» του Άντον Τσέχοφ. Τι μας διδάσκει σήμερα ο μεγάλος Ρώσος θεατρικός συγγραφέας; Γιατί επιλέξατε το συγκεκριμένο έργο;

Με τον Τσέχοφ έχω ανοιχτούς λογαριασμούς. Πρόκειται για την κατ'εξοχήν περίπτωση του συγγραφέα που αφορά το «πάντα». Σου ανοίγει μια βεντάλια θεμάτων και ανεξάντλητους τρόπους να βλέπεις τη ζωή. Οπότε, αυτό που χρειάζεσαι είναι ανοιχτό μυαλό και ανοιχτά μάτια για να μπορέσεις να καταλάβεις τι λέει και να το μεταφέρεις στο σήμερα. Η κατάθλιψη, με την οποία ασχολείται, είναι ένα διαχρονικό πρόβλημα. Σήμερα, μάλιστα, βρίσκεται στην κορυφή της λίστας. Βλέπεις ότι ήδη από την εποχή του το έχει συλλάβει αυτό –ήταν άλλωστε γιατρός, όχι ψυχίατρος μεν, αλλά οπωσδήποτε άνθρωπος που γιάτρειε τους συνανθρώπους του– αλλά δεν το αντιμετωπίζει ψυχαναλυτικά, το αντιμετωπίζει ανθρώπινα.

Τον «Ιβάνοφ» τον έχω δει πριν από πάρα πολλά χρόνια στο Αμβούργο, σε μια παράσταση ενός άλλου θεατρικού θηρίου, του Πέτερ Τσάντεκ, η οποία μου είχε αρέσει πάρα πολύ, αλλά δεν έχει καμία σχέση με αυτήν που έκανα εγώ. Έχω πει επανειλημμένα απαντώντας στην ερώτηση γιατί επέλεξα το συγκεκριμένο έργο ότι τα έργα που ανεβάζω δεν τα διαλέγω, αυτά διαλέγουν εμένα. Ο μόνος τρόπος να ανακαλύψεις ένα έργο είναι να διαβάξεις (ή έστω να το δεις επί σκηνής). Διαβάζοντας ή βλέποντας, λοιπόν, θεατρικά έργα κάτι σε τραβάει. Τώρα, αν αρχίσεις να αναλύεις λεπτομερειακά –τουλάχιστον προς τρίτους– τι ήταν ακριβώς αυτό που σε τράβηξε, η σχέση με το έργο, για μένα, χάνει τη γοητεία της. Είναι σαν τους ανθρώπους. Γοητεύομαστε από έναν άνθρωπο, αλλά αν αρχίσουμε να εξηγούμε το γιατί, η γοητεία χάνεται.

— Υπάρχει κάτι στην καλλιτεχνική διεύθυνση του Νίκου Διαμαντή που ταιριάζει με το δικό σας βλέμμα; Γιατί επιλέξατε να παρουσιάσετε τη συγκεκριμένη παράσταση στο ΔΘΠ;

Ο Πειραιάς είναι φιλόξενος και η καλλιτεχνική διεύθυνση του Δημοτικού Θεάτρου μάς ενέταξε στο ρεπερτόριο της Κεντρικής Σκηνής, υποστηρίζοντας την παράσταση με όλα τα μέσα που διαθέτει. Καθώς όμως δεν συνεργάζομαι με κάποια εταιρεία παραγωγής, η παραγωγή βαρβαίνει κατά κύριο λόγο τους δικούς μου ώμους, που σημαίνει ότι έχω αναλάβει ένα τεράστιο προσωπικό ρίσκο. Ευτυχώς, μέχρι στιγμής, το κοινό δείχνει να ανταποκρίνεται θετικά, πράγμα ανακουφιστικό. Ως προς το καλλιτεχνικό σκέλος, το ΔΘΠ έχει αποδείξει με τις επιλογές του ότι είναι ένα θέατρο πολύ κοντά στη δική μου αισθητική. Από την πρώτη θητεία του Νίκου Διαμαντή μέχρι τώρα, έχουν γίνει σημαντικά ανοίγματα σε καλλιτέχνες και κατευθύνσεις οι οποίες με αντιπροσωπεύουν. Είναι, λοιπόν, ένας από τους χώρους όπου χαίρομαι πάρα πολύ να βρίσκομαι. **Α**

**Τα προϊόντα
περιόδου έχουν
ΦΠΑ 24%.**

**Δεν είναι
φόρος.**

**Είναι
διάκριση**

Μειώνουμε μόνιμα την τιμή σε προϊόντα περιόδου Siempre.

Και τα παρέχουμε δωρεάν στο #teamlidl, στους χώρους εργασίας.

Και κάνουμε ακόμα περισσότερα σε συνεργασία με τους οργανισμούς WHEN, It's Just Period, Deon Policy Institute, χρηματοδοτώντας μια πανελλαδική έρευνα για αυτή την έμφυλη οικονομική ανισότητα.

Γιατί αξίζει.

Τι κάνει τα 90s να ξεχωρίζουν από τις άλλες δεκαετίες; Το κλάμπινγκ, τα γκαλά, τα πάρτι, τα νεοϋορκέζικα εστιατόρια, τα μαγαζιά, οι μεγάλες πίστες, τα φώτα, οι ντιτζέις, όλα αυτά, αλλά κυρίως ότι πρώτον, ήμασταν νέοι και δεύτερον, τα ζούσαμε με χίλια, χωρίς ενοχές. Δες και ήταν δικαίωμά μας να περνάμε καλά. Για φαντάσου...

Της ΜΑΝΙΝΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Μαγικά 90s

Στα «παλιά χρόνια», στα 90s, αποκαλούσαμε ο ένας τον άλλον με κοριτσιστικά ονόματα –Γιαννούλα, Γεωργία, Μιχαλίτσα και πάει λέγοντας–, ανεξαρτήτως φύλου, που δεν μας ένοιαζε κιόλας, να τσουλάει η παρέα θέλαμε. Το κάναμε για πλάκα, φωνάζαμε «μωρήηηηηη!» όταν γινότανε καμιά στραβή, ήμασταν στρέιτ ή γκέι ή λίγο απ’ όλα, δεν είχε σημασία, η απελευθέρωση του σεξουαλικού προσανατολισμού είχε μόλις αρχίσει να σηκώνει κεφάλι. Μετά από σκοτάδια μαύρα, χούντες, μεταπολιτεύσεις, πολιτικές ανακατατάξεις, διαγραφές από σοβαρά κόμματα, αποχωρήσεις από γελοία κόμματα, μετά την καταστροφική έλευση του

AIDS, μετά από σαράντα κύματα τέλος πάντων, ανακαλύψαμε το Δικαίωμα στον Χαβαλέ. Ούτε καν δικαίωμα, τη βαθιά μας επιθυμία να περάσουμε καταπληκτικά – να χορέψουμε, να τραγουδήσουμε μέχρι «λαρυγγίτη», να μείνουμε ξύπνιοι/ες όλη νύχτα και να χτυπηθούμε, να πιούμε, να καπνίσουμε, να τσακίσουμε και γενικά να ξεκωλιαστούμε. Δεν ξέρω πώς μας ήρθε αυτή η επιφοίτηση, στο λεξικό η δεκαετία του ’90 χαρακτηρίζεται ως «μία δεκαετία πολυ-πολιτισμικότητας και νεοφιλελευθερισμού». Μεγάλες λέξεις που εκφράζουν ακόμα μεγαλύτερα πράγματα. Καμία αναφορά στο χάβαλο και τον διάχυτο αέρα ευδαιμονίας. Τόσο διάχυτο, που σκέπαζε ακόμα και τον φόβο του «καλλιαρντού» (=AIDS).

Από πάνω:
Ο Βλάσης Μπανάτος
με τη Μανίνα
Ζουμπουλάκη στο
Ploughman bar.

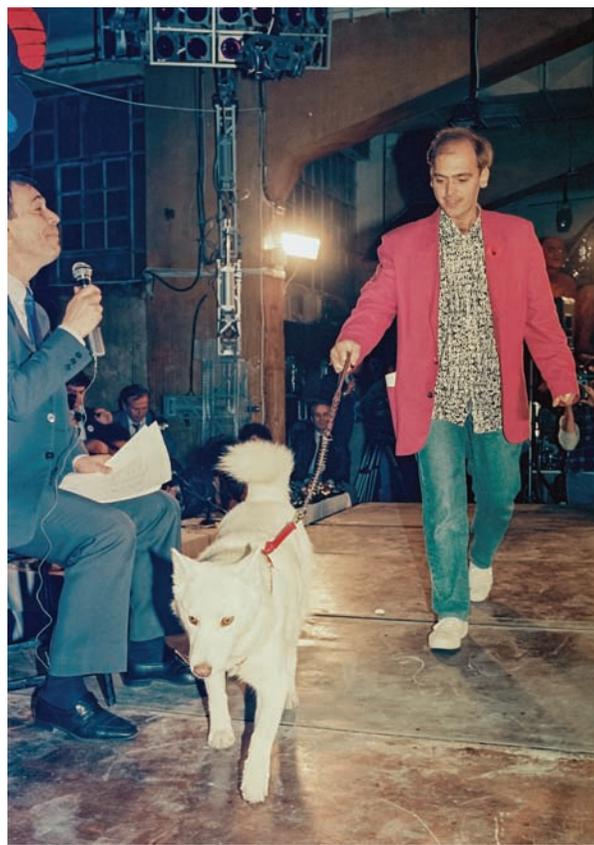
Εργοστάσιο, Μάιος
1989, καλλιστεία
σκύλων: Ο Στέλιος
Παρλιάρης με τον
σκύλο του και αριστε-
ρά ο παρουσιαστής
της βραδιάς,
Πώργος Μαρίνος.

Μια τρελή βραδιά στο
κλαμπ «Graffiti», 1989.

«Εργοστάσιο»
τέλη δεκαετίας 80.
Σταμάτης Κραουνά-
κης και Λιάνα Κανέλη.

© STUDIO PANOLIS

© STUDIO PANOULIS

νο «Alecoss' island», στο «Alexander», στο «Lizzard» εμείς τα κορίτσια, εκτός που τρέχαμε σε dragshows στο «Strass», στις «Κούκλες», στο «Λάμδα», ή για ποτά/μεζέ στο «Bee», όπου δημιουργούσε καλλιτεχνικο-διακοσμητικά και κουζινικά η Ελένη Ψυχούλη, κι επιπλέον χορό στο «Sodade», προς το τέλος της δεκαετίας. Σας λέω δεν βάζαμε κώλο κάτω. Cult ποτάδικα, οικονομικά, έπαιζαν σε κυλιόμενη βάση— ο «Batman» (αντέχει ακόμα), το «Aurenoir», το «Galaxy», το «56», και συνοικιακά σε όλες τις γειτονιές. Οι μουσικές ήτανε rage, grunge, hiphop, και τα καλοκαίρια όλη η παραλία φωτιζότανε σαν το Βόρειο Σέλλας με μαγαζιά το ένα μετά το άλλο να στολιζούν από Φάληρο μέχρι Βούλα και Βουλιαγμένη, ή το ανάποδο.

Πηγαίναμε θέατρο και σινεμά πάρα πολύ, επειδή έτσι ξεκινούσε η βραδιά, με μια παράσταση ή μια ταινία και έξοδο μετά. Παράλληλα, ή σε ένα παράλληλο σύμπαν, τα ξενυχτάδικα/ελληνικάδικα έσκιζαν, μικρά και μεγάλα, όχι μόνον στην παραλιακή — ο «Διογένης», το «Ποσειδώνειο», οι «Χάντρες» κι ένας σκασμός μαγαζιά που χάθηκαν στη σκόνη της Ιστορίας, δυστυχώς. Αφησαν βέβαια τους καλλιτέχνες, γιατί εκεί ανδρώθηκαν όλοι: Σάκης Ρουβάς, Νότης Σφακιανάκης, Δέσποινα Βανδή, Λάμπης Λιβιεράτος, Γιώργος Μαζωνάκης, Άντζελα Δημητρίου, Άντζυ Σαμίου, Αντώνης Ρέμος, Βασίλης Καρράς, Πλουτάρχος και άλλοι. Ο Καρράς, σύμφωνα με τον μύθο, ήταν ο πρώτος που ζήτησε να έχουν τα μαγαζιά ένα ρεπό την εβδομάδα, δεν άντεχε να δουλεύει ΚΑΘΕ νύχτα ως τα αγρια χαράματα.

Όταν βαριόμασταν τα μαγαζιά, τρέχαμε σε rave parties στα Οινόφυτα — είναι θαύμα που ζούμε ακόμα. Πέρασα τις προάλλες έξω από τα Οινόφυτα (πηγαίνοντας προς Λάρισα) και σοκαρί-

Μετά από σκοτάδια μαύρα, χούντες, μεταπολιτεύσεις, πολιτικές ανακατατάξεις, διαγραφές από σοβαρά κόμματα, αποχωρήσεις από γελοία κόμματα, μετά την καταστροφική έλευση του AIDS, μετά από σαράντα κύματα τέλος πάντων, ανακαλύψαμε το Δικαίωμα στον Χαβαλέ.

Bee, 90s. Η Ελένη Ψυχούλη, ιδιοκτήτρια του μπαρ-εστιατορίου σε πρώτο πλάνο, ο fashion editor Μιχάλης Πάντος πίσω της και δίπλα του ο casting director Μάκης Γαζής

Είσοδος του club «Ρόλον»

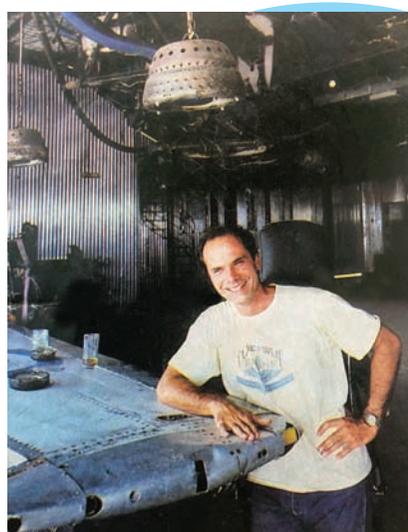

Οι δημοσιογράφοι Πάννης Νένες και Μανίνα Ζουμπουλάκη με τον φωτογράφο Δημήτρη Μελίτα στο Rolls.

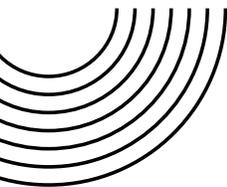

Νοέμβριος 1994. Η Θρυλική Κατερίνα Θεοδωρίδου, η «πόρτα» του κλάμπ «Ατομο».

Ο ιδιοκτήτης του «Εργοστασίου» Τάσος Μελετόπουλος

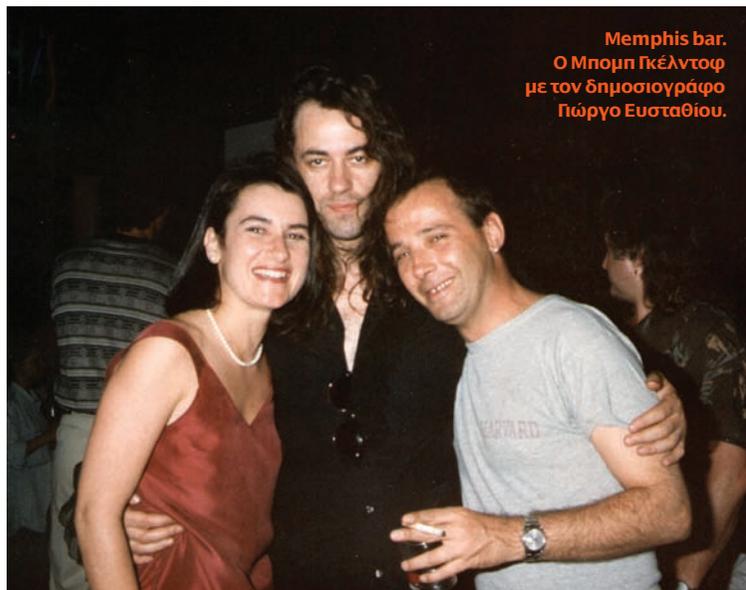
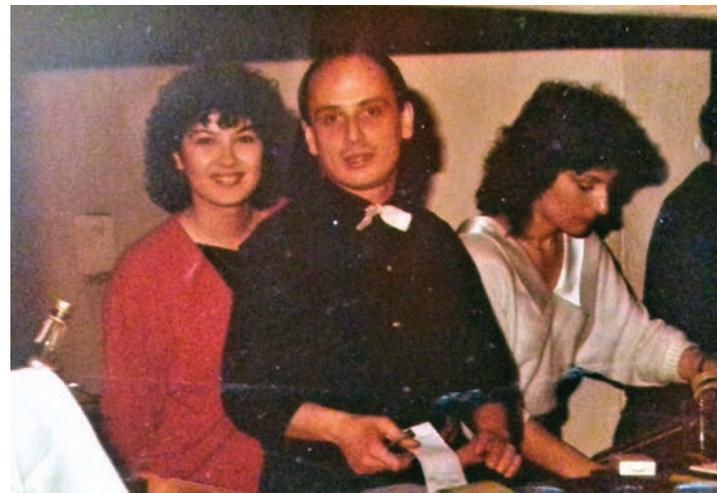

Στο «Ατομο», στο μασκέ πάρτι του Ντίμη Κρίτσα, η Ελένη Κόκκαλη και η Έλσα Μαρτινέλι με φόρεμα αντίκα του Βισκόντι στα 90s.

Αξέχαστα βράδια
στο μπαρ-
εστιατόριο Bee

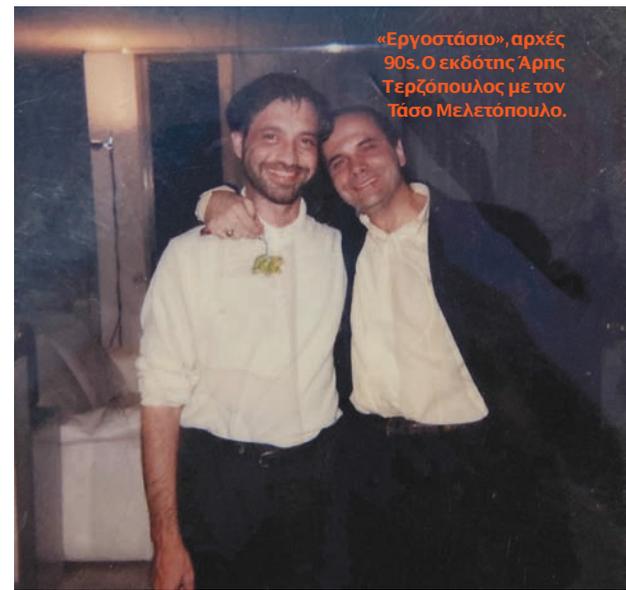
«Εργοστάσιο» τέλη δεκαετίας '80:
Ο Γιώργος Παυριανός με
«πολιτικά» στο ταμείο του club
δίπλα στη Σοφία Αλιμπέρτη.

Memphis bar.
Ο Μπομπ Γκέλντοφ
με τον δημοσιογράφο
Γιώργο Ευσταθίου.

Εργοστάσιο, 90s. Ο χορογράφος
και σκηνοθέτης Δημήτρης
Παπαϊωάννου με τον Τάσο
Μελετόπουλο.

«Εργοστάσιο», αρχές
90s. Ο εκδότης Άρης
Τερζόπουλος με τον
Τάσο Μελετόπουλο.

Bar Rolls, 1991. Η Άννα Φόνσου
με τον φωτογράφο Γιώργο
Καλφραμανώλη και τη συγγρα-
φέα Μανίνα Ζουμπουλάκη.

Η «Αυτοκίνηση»
στην Κηφισιάς

Οι εικαστικοί Βασίλης
Καρακατσάνης και
Παντελής Μελισσηνός
με τον ιδιοκτήτη
του Graffity Γιώργο
Σταυριανό.

Φαγητό

Αριστερά-
Δεξιά
Al Convento
Aubrenoir
Balthazar
Bajazzo
Βασίλαινας
Bee
Boschetto
Γεροφοινίκας
Cosmos
Hilton
(brunch)
GB Corner
Mezzo Mezzo
Ratka
Σπύρος &
Βασίλης
Vardis

Αστέρια της πίστας

Άντζελα
Δημητρίου
Γιώργος
Μαζωνάκης
Νότης
Σφακιανάκης
Σάκης Ρουβάς
Άντζυ Σαμίου
Δημήτρης
Λιβιεράτος
Δέσποινα
Βανδή
Άννα Βίσση
Βασίλης
Καρράς
Πλούταρχος
Αντώνης
Ρέμος
Νατάσσα
Θεοδωρίδου
Καίτη Γαρμπή
Διονύσης
Σχοινιάς
Λευτέρης
Πανταζής

στηκαμε το πόσο μακριά είναι από την Αθήνα. Θα σοκαριζόμουν ακόμα περισσότερο, αν μπορούσα να θυμηθώ πόσο ντίρλα ήμασταν ή πώς επιστρέψαμε – τρικάβαλο σε μηχανές, εφτά άτομα σε Οτομπάνκι, με ωτοστόπ, μια φορά και με τα πόδια, οι μαλάκες. Δηλαδή μπορούσε να μας βιάσει και να μας σφάξει άνετα ο πρώτος ανώμαλος, αλλά ή δεν μας πέτυχε ή δεν ήταν πολλοί τότε ακόμα οι ανώμαλοι. Ή δεν πηγαίνανε προς Οινόφυτα, ποιος ξέρει.

Η φράση που χαρακτηρίζει τη δεκαετία ανήκει στον Βλάσση Μπανάτσο. Αν και σιχαίνομαι τη λέξη «εμβληματικός» –ο Βλάσσης θα κατουριότανε στο γέλιο αν την άκουγε–, η φράση του είναι εμβληματική και αθάνατη: «Δεν μου λες, ρε κορίτσι, μπορώ να σε πηδήξω πέντε λεφτάκια;». Την πέταγε ολούρμο, με την επεξήγηση: «Όλο και κάποια μπορεί να μου κάσει!», με γάργαρα γέλιο και ακόμα περισσότερες επεξηγήσεις («Πέντε λεφτάκια, να εδώ πέρα, ούτε που θα καταλάβεις τίποτα!»)... Και πόσο σεξουαλική παρενόχληση θα θεωρείτο σήμερα ένα τέτοιο καλαμπούρι. Σκέφτομαι μήπως τον δίνω τον Βλάσση, έναν καθόλου σεξουαλικό-παρενοχλητικό τύπο, όπως και την παρέα μας, που φωνάζαμε τον Μπάμπη «Μπαμπέτ» και δεν παρεξηγιόταν καθόλου. Το «μωρή γιατί ντύθηκαν λεσβία;» επίσης δεν παρεξηγιόταν, ούτε καν από τον/την Μπαμπέτ.

Μέσα στο χάβαλο, δουλεύαμε σκληρά – κάναμε ατέλειωτα μίτινγκ σε εταιρείες παραγωγής, περιοδικά, εφημερίδες, ραδιοφωνα, δισκογραφικές, διαφημιστικές εταιρείες και ανερχόμενα κανάλια (πέρα απ' την πλάκα, αν δεν ήμασταν εμείς, ένας θεός ξέρει πόσο πιο νερούλη θα ήταν η ιδιωτική τηλεόραση!). Στα μίτινγκ που δουλεύαμε σκληρά, παιζόντουσαν ταυτόχρονα έρωτες, φιλίες, γκομενικά, που είναι ίδιο με τους έρωτες αλλά στο πιο σέξι, μαζί με τα επαγγελματικά μας, γιατί κατεβάζαμε ιδέες πέντε τον παρά, ειδικά όταν μας ενέπνεε άλλο άτομο, ακόμα και ως παρέα. Η παρέα ήταν η εναλλακτική οικογένεια που γεννούσε πράματα και θάματα, από αριστουργήματα μέχρι καινοτομίες, μπορεί και τέρατα, αλλά ποτέ μετριότητες. Τα 90s ήταν εποχή λάμψης και υπερβολής, όχι μετριότητας.

Η ιδέα δεν ήταν να γράψω για τα 90s με το σκεπτικό «αχ τι κρίσιμο!», ούτε η νοσταλγία, που τη σιχαίνομαι όσο και την εμβληματικότητα. Θέλω να ξεδιπλώσω το πόσο ξένοιαστα, όξω καρδιά, ζωντανά, ξεχειλισμένα από ζωή, επικοινωνιακά, γλεντζέδικα και κεφάλτα ήταν τα 90s, από το 1990 ως το 2000.

Εμείς, οι γεννημένοι από το 1945 ως το 1975, περάσαμε συγκλονιστικά για μια ολόκληρη δεκαετία, ίσως και δεκαπενταετία, μαζί με τα απόνερα των 90s.

Πόσο τυχεροί είμαστε όσοι τα ζήσαμε στη διαπασών, που ξεσκίσαμε τη νεανική μας ηλικία χωρίς ενοχές, χωρίς «πρέπει», με την ανάταση ότι είμαστε (σχεδόν) Ευρωπαίοι, ότι τα πράγματα θα πάνε καλύτερα, ότι θα κάνουμε παπάδες, ότι θα μπορούμε να πηδάμε για πέντε λεφτάκια συνέχεια.

Ο Σταμάτης Φασουλής είχε πει κάποτε ότι είναι σημαντικό μια φορά στη ζωή του ο άνθρωπος να έχει υπάρξει ωραίος και σέξι. Είναι εξίσου σημαντικό ο άνθρωπος να έχει περάσει συγκλονιστικά – κι εμείς, οι γεννημένοι από το 1945 ως το 1975, περάσαμε συγκλονιστικά για μια ολόκληρη δεκαετία, ίσως και δεκαπενταετία, μαζί με τα απόνερα των 90s. Τα κάναμε όλα χωρίς δισταγμούς, ξοδεύοντας λεφτά που βγάζαμε με τον ιδρώτα μας, μαζί με άλλους που ξόδευαν λεφτά τα οποία είχαν κληρονομήσει, οι άτιμοι, αλλά δεν υπήρχε διάκριση, δεν μας χαλούσε που χορεύαμε δίπλα στον Τάδε μεγαλοβιομήχανο ή τον Δείνα ψιλικάτση. Δεν είχαμε σνομπισμούς ούτε ρατσισμούς, ακριβώς επειδή περνούσαμε τέλεια, ήμασταν κεφάλτοι σαν τα εντελβίαις στη «Μελωδία της ευτυχίας».

Πώς περάσαμε από το λαμπερό μιούζικαλ στη φάση όπου η χαρά κουκουλώνεται, όπως το γυμνό, που έχει κρησιμότητα μόνο όταν πωλείται στο Only Fans ας πούμε, ή στα εκατοντάδες σάιτ με ξεβράκωτες/τους να περνάνε χάντρες στο ταμτιριρί τους; Το ερώτημα είναι ρητορικό, εκτός που έχει μπει στο τέλος μιας μεγάλης φράσης, άρα μπορεί να έχει ξεκάσει ο αναγνώστης ποια είναι η ερώτηση.

Οπότε, το πιάνω πάλι: πώς, με ποιο κόλπο γκράντε, από μια δεκαετία μεγάλης χαράς και δημιουργικότητας, βραδινών εξόδων, πάρτι και δεν συμμαζεύεται, περάσαμε μέσα από μια μέτρια ως προς το τσιλιπούρδισμα δεκαετία (οος) χωρίς να το καταλάβουμε, και κωθήκαμε σε δύο θεόκουλες δεκαετίες, στις οποίες άλλαξαν τόσο τα δεδομένα, που έτσι και γελάσουμε δυνατά σαν τον Βλάσση μπορεί και να κανσελωθούμε; Ζούμε μια καλή εποχή, μην το πάρει κανείς ανάποδα, ή ας το πάρει κι ανάποδα: ζούμε σε μια εποχή άμεσης ενημέρωσης, επικοινωνούμε πάρα πολύ, έχουμε την άνεση να σκίζουμε ανώνυμα ο ένας τον άλλον στα σόσιαλ, αλλά και την άνεση να είμαστε γκέι/μπάι/γουατέμπερ, χωρίς φόβο ή χωρίς πολύ φόβο (καμία σχέση

με τα παλιά χρόνια!), ενημερωνόμαστε συνέχεια, φωτογραφιζόμαστε ασταμάτητα, ποζάρουμε ακατάσχετα, ενώ όλα τρέχουν γύρω μας (εκτός από τα λεφτά), και παράλληλα... προσέχουμε φριχτά τι λέμε και τι γράφουμε, μη μας ξεφύγει καμιά χοντράδα και μας σουβλίσει το πλήθος.

Αναρωτιόμαστε ώρες ώρες με σύγκρουσμάς και κρύβεται όντως καμιά μαλακία στο παρελθόν μας κι έρθει να μας δαγκάσει, σαν τον Κέβιν Χαρτ που απολογήθηκε για ένα ομοφοβικό τουίτ γραμμένο πριν από 100 χρόνια, αλλά του ζητήθηκε να ξανα-απολογηθεί για να παρουσιάσει τα Όσκαρ, και το 'σφαξε, είπε «απολογήθηκα μία, χέστε με τώρα». Θέλω να πω, πίναμε, καπνίζαμε και ποιος ξέρει τι άλλα κάναμε στα 90s, παίζει να μη θυμόμαστε λεπτομέρειες, όλα είναι θολά, εκτός από τα λαμπιόνια

που πλημμυρίζανε την Αθήνα σε γιορτές και πανηγύρια. Εκτός από το σεξ, που και ως απενοχοποιημένο απαιτούσε προφυλάξεις, μην κολλήσει κανείς τίποτα... Ίσως γι' αυτό να μην είχαμε πολλά κόμπλεξ, δεν μας χάλαγε τίποτα, επειδή το σεξ, αυτός ο διάολος, αυτός ο μεγάλος οδηγός στη ζωή του ανθρώπου, μπορεί και του πήηκα, το σεξ ήτανε χαλαρό, όπως του πρέπει, σαν μια ευχάριστη-και-λίγα-λέω διαδικασία που σε κάνει καλύτερο άνθρωπο.

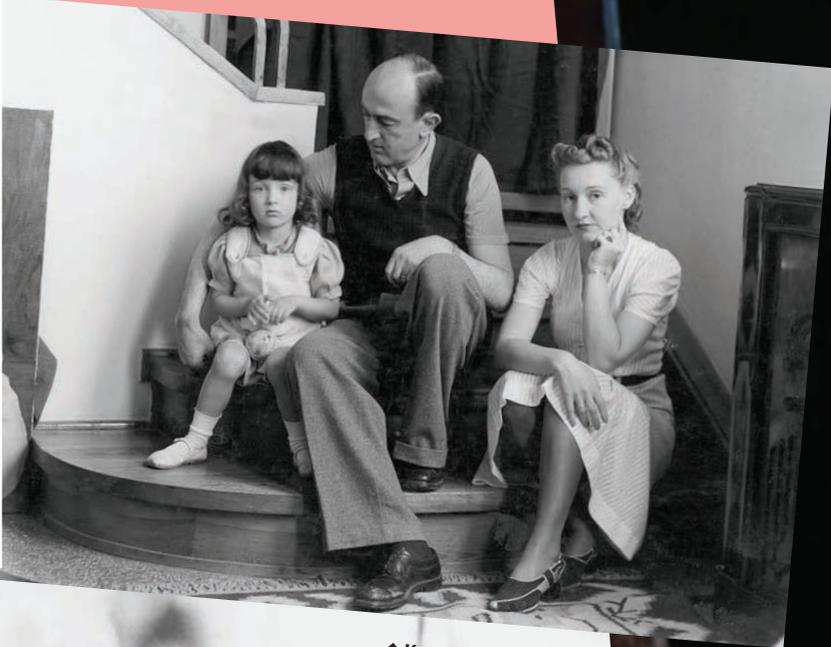
Μπορεί να υπερβάλλω για το σεξ, μπορεί να μην ήταν έτσι –αλλά, αν δεν ήταν, τα 90s σαν δεκαετία ευδαιμονίας δεν σηκώνουν εξήγηση– και όχι, τα λεφτά, ας ήταν άφθονα, δεν είναι αρκετή εξήγηση. Ποτέ δεν είναι αρκετή εξήγηση τα λεφτά. Οι ανθρώπινες σχέσεις, οι έρωτες, οι αγάπες, οι φιλίες, η δημιουργικότητα και, ναι, το σεξ το ίδιο, όλα όσα δηλαδή ήταν ανεβασμένα στα 90s, αυτά φέρνουν την ευτυχία. Και εξηγούν τα πάντα. Ή κι αν δεν τα εξηγούν όλα, είναι το κλειδί για να καταλάβουμε τα Μαγικά 90s. **A**

Bar Rolls, 1991.
Ο δημοσιογράφος και αστρολόγος Γιώργος Πανόπουλος με την αστρολόγο Βίκυ Παγιατάκη και τη Μαίρη Χρονοπούλου.

Ξένια Καλογεροπούλου

Ακόμα κι όταν σου μένουν δυο-τρεις μέρες για να ζήσεις... έχεις μέλλον

Παίζοντας τη θεία του τυφλού στο «Αρωμα γυναίκας»

↑ Κοριτσάκι με τη μαμά και τον μπαμπά, στο σπίτι τους στο Ψυχικό

Η Ξένια με τον Κωστή Σκαλιόρα και το εγγόνι τους

Η συναρπαστική ζωή της, όπως μας την αφηγήθηκε, και όπως την αφηγείται στο «**Γράμμα στον Κωστή**»
της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ

Έχω έρθει στο διαμέρισμα της Ξένιας Καλογεροπούλου στην οδό Αλκμάνος. Μένει εδώ από το 1989. Όταν το αγόρασαν, ήταν ακόμη μια πολυκατοικία στα μπετά, περνούσαν κάθε μέρα με τον Κωστή, το κοιτούσαν και το φαντάζονταν: «*Η λέξη Αλκμάνος σημαίνει για εμάς τον παράδεισο. Τώρα είχαμε ένα σπίτι όπως το θέλαμε, με μπαλκόνι που να βλέπει το δάσος, την Ακρόπολη και, καμιά φορά, μέχρι τη θάλασσα*», θα διάβαζα λίγες μέρες αργότερα στο βιβλίο της, που ούτε φανταζόμουν πόσο ωραίο είναι.

Με υποδέχτηκε η γλυκύτατη Λούντα, που μένει μαζί της. Μετά από λίγο ήρθε και η Ξένια, και κάθισε απέναντί μου. Στα 89 της χρόνια, παίζει ακόμα στο θέατρο. Εκείνη τη μέρα, όμως, μου φάνηκε καταπονημένη. Τη ρώτησα αν θα προτιμούσε να έρθω μια άλλη μέρα. «*Όχι, καλό θα μου κάνει. Απλώς χθες έκανα πολλά πράγματα και παρακουράστηκα*», μου είπε κοιτάζοντάς με με αυτά τα γνώριμα μάτια που δεν βλέπουν πια παρά ελάχιστα, έχοντας κληρονομήσει γλαύκωμα, «*την αρρώστια του παππού*».

Την είχα δει σε ένα reel στο fb να λέει κάτι που από τότε το είχα στο μυαλό μου. «*Δεν μπορούμε να ζούμε χωρίς όνειρα. Το λέτε από τη θέση που είστε, αλλά ισχύει για τον καθένα μας*», της είπα...

«*Εγώ αυτό που λέω καμιά φορά είναι ότι, ακόμα κι όταν έχεις μπροστά σου δυο-τρεις μέρες για να ζήσεις... έχεις μέλλον. Δηλαδή, κάτι πρέπει να κάνεις με αυτές τις μέρες. Κι έτσι παλεύω για διάφορα πράγματα. Τώρα που παίζω σε αυτή την παράσταση, το “Αρωμα γυναίκας” του Κωνσταντίνου Ασπιώτη, μου δίνει πολύ μεγάλη χαρά, αλλά είναι και πάρα πολύ μεγάλος κόπος*».

Μου λέει για το βιβλίο που ετοιμάζει, ένα picture book, με τον ανιψιό της Φίλιππο Φωτιάδη. Το δούλεψαν μαζί πολύ καιρό και έχει τον τίτλο «*Κουρελοσκουφού*» από ένα παλιό σκανδιναβικό παραμύθι. Κι όχι μόνο αυτό, κάνει τόσα πράγματα. «*Είναι πια πέντε χρόνια που έχασα την όρασή μου. Και όταν χάνεις την όρασή σου, δεν είσαι ανεξάρτητος, περιορίζεσαι. Κάνω όμως διάφορα... Μέχρι πριν από λίγο καιρό κολυμπούσα στην πισίνα, τώρα με τις πρόβες το άφησα λιγάκι. Ακούω βιβλία βασικά, όλων των ειδών, τώρα ακούω τα “Απομνημονεύματα της Σερ”*. Και πολύ ραδιόφωνο, αφού δεν μπορώ να δω τηλεόραση. Ακούω Τρίτο Πρόγραμμα, κι αυτόν που κάνει μια εκπομπή για τα βιβλία στο Πρώτο... *πώς τον λένε...*» προσπαθεί να θυμηθεί. Δεν πειράζει, όλοι ξεχνάμε πια ονόματα.

Ήθελα να μιλήσω μαζί της για αυτή τη σοφία που έρχεται με τα χρόνια· την εξυπνάδα του ανήσυχου ανθρώπου· τον ευθύ και ειλικρινή τρόπο της· την ακεραιότητά της και αυτή την αμεσότητα που –κατάλαβα αργότερα– είχε όλη της τη ζωή και μια ακριβοδίκαιη αυστηρότητα, πρώτα απ’ όλα απέναντι στον εαυτό της, με την οποία σε βάζει στη θέση σου χωρίς περιστροφές.

«*Έχεις διαβάσει το “Γράμμα στον Κωστή”;*» «*Όχι, θα το διαβάσω*». «*Έχω αυτό, κι ένα άλλο που λέγεται “Πριν τα ξεχάσω”* (εκδ. Πατάκη). Είναι δύο βιβλία αυτοβιογραφικά. Όταν έχασα τον άντρα μου, έγραφα δύο χρόνια αφού πέθανε, το άλλο το έγραφα αργότερα για να μιλήσω για τη δουλειά μου στο θέατρο για παιδιά».

Την είχα στο μυαλό μου για ηθοποιό, όχι για συγγραφέα. Λάθος! Οι ερωτήσεις μου ήταν ήδη απαντημένες, με κάθε λεπτομέρεια, στα βιβλία της. Κι όταν τη ρώτησα κάτι για το παιδικό θέατρο, μου είπε: «*Είδες; Αν είχες διαβάσει το βιβλίο μου, θα το ήξερες*».

Όταν τελειώσαμε, μου είπε ο Ίθαν Χοκ: «Ήταν ευλογία να σε έχουμε μαζί μας», κι εγώ του έλεγα: «Όχι, είναι ευλογία για μένα». Ήταν ένας άλλος κόσμος!

Έξι μήνες μετά τον θάνατό του, το 2013, μια πολύ δύσκολη χρονιά, άρχισε να γράφει ένα γράμμα 366 σελίδων, που ξεκινά «*Κωστή, αγάπη μου*» και τελειώνει «*η Ξένια σου*». Ήταν ένας τρόπος να τον κρατήσει μέσα της όσο πιο ζωντανό στα χρόνια που έμεναν. Εκεί μέσα κωρύβει τα παιδικά της χρόνια, όσα έζησε πριν τον γνωρίσει, την κοινή τους ζωή. Αφηγείται τις χαρές και τις δυσκολίες, εξομολογείται λάθη και μεταμέλειες, μιλά για τα σκαμπεβάσματα της σχέσης της με τον Γιάννη Φέρτη, με τον οποίο ήταν παντρεμένη από το 1964 μέχρι το 1975 που μπήκε στη ζωή της ο κριτικός και μεταφραστής Κωστής Σκαλιόρας, για τα όνειρα που είχε όταν ξεκινούσε ως ηθοποιός, για τα παιδιά που ήθελε τόσο πολύ αλλά δεν κατάφερε να κάνει, για τις φιλοδοξίες της όταν άρχισε να φτιάχνει το δικό της θέατρο.

Γραφή άμεση, ζεστή, ενίοτε αστεία, όπως και η ίδια. Δεν γίνεται να μην την αγαπήσεις. Ξαν να ακούς τη φωνή της στο κεφάλι σου, ή να την έχεις εκεί, απέναντί σου, να αφηγείται μια ολόκληρη εποχή.

Δεν μας γνωρίζει μόνο αυτόν τον υπέροχο άνθρωπο και διανοούμενο με τον οποίο έζησαν μαζί 37 χρόνια. Με τα μικρά τους ονόματα παρελαύνει η πνευματική και καλλιτεχνική Αθήνα των μέσων του 20ού αιώνα: η παιδική της φίλη Μαρίνα Καραγάτση και ο πατέρας της στο σπίτι τους, τα Σημιτάκια, που έκαναν παρέα στις διακοπές, ο Τσαρούχης, που τους έκανε δώρο στον πρώτο της γάμο εκείνον τον πίνακα, η κολλητή της μια ζωή Άλκη Ζέη, η φίλη της μπτέρας της Αμαλία Φλέμινγκ και ο Αλέξανδρος Φλέμινγκ, ο Ροζέ Μιλλιέξ, διευθυντής του Γαλλικού Ινστιτούτου, ο Διονύσης Φωτόπουλος, ο Τίτος Πατρίκιος με την οικογένειά του, ο κουμπάρος τους Παύλος Ζάννας και επιστήθιος φίλος του Κωστή, ο Νίκος Σβορώνος, ο Δημήτρης Μαρωνίτης, η Μελίνα Μερκούρη και ο Τζούλης, ο Λευτέρης Βογιατζής και ο Μάριος Πλωρίτης, ο συνεργάτης της και αγαπημένος φίλος Σταμάτης Φασουλής, η φίλη της Μπέτυ Αρβανίτη... Αλλά και ζωγράφοι όπως ο Ζογγολόπουλος, ο Παρθένος, ο Περικλής Βυζάντιος, ο Θεός και η Θεία της μαμάς της Γιώργος Οικονομίδης, σημαντικός χαρακτήρας, και Σοφία Λασκαρίδου, η πρώτη Ελληνίδα ζωγράφος. Κάπου κάπου, παρεμβάλλονται ποιήματα και σκέψεις του Κωστή Σκαλιόρα: τα λόγια ενός σκεπτόμενου ανθρώπου, επίσης τρυφερού, με κιούμορ, που τόσο την αγάπησε... Ήταν όλα αμοιβαία. Το σκέφτεσαι συνέχεια καθώς διαβάζεις: τι ωραίο ζευγάρι, πόσο πλούσια ζωή.

Παίζοντας τη θεία του τυφλού στο «Αρωμα Γυναίκας»

Πέρασι έπαιζε στην παράσταση του Κωνσταντίνου Μαρκουλάκη «The Humans». Φέτος, στο «Αρωμα Γυναίκας», στο θέατρο Βρετανία, σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Ασπιώτη, με πρωταγωνιστή τον Άκη Σακελλαρίου, τον Προκόπη Αγαθοκλέους και άλλους εξαιρετικούς, όπως τους χαρακτηρίζει, ηθοποιούς.

«*Είμαι πάρα πολύ ευχαριστημένη από την παράσταση. Ο ρόλος μου δεν είναι μεγάλος, αλλά είναι γουστόζικος, κάνω τη θεία του τυφλού, και μ’ αρέσει γιατί είναι λίγο αστείο. Αλλά είναι και η παρέα καταπληκτική, όλοι τους αξιαγάπητοι. Καταρχάς ο Κωνσταντίνος είναι υπέροχος σκηνοθέτης, αλλά είναι και πάρα πολύ αξιαγάπητος, και του είμαι τρομερά ευγνώμων, όχι μόνο γιατί μου πρότεινε τον ρόλο, αλλά κυρίως για τον τρόπο που με αντιμετωπίζει. Και οι άλλοι ηθοποιοί, και ο Άκης και ο Προκόπης αλλά και τα τέσσερα κορίτσια με έχουν σαν να είμαι το παιδάκι τους. Εγώ δυσκολεύομαι τρομερά με το θέατρο, έχει κάτι φοβερές σκέψεις και είναι μαρτύριο να*

τις ανεβάνεις όταν είσαι λίγο... μεγαλούλα».
(γελάει)

Μου λέει πόσο πολύ τη βοηθούν σε όλα. «*Τα κορίτσια με γδύνουν, με ντύνουν, τακτοποιούν τα πράγματά μου, μου βάζουν ένα κατάλληλο φως να παιδί τις ασκήσεις μου, τι να σου πω... με τέτοια τρυφερότητα και αγάπη... Αλλά είναι και το θέατρο τεράστιο. Και επειδή πίσω από τη σκηνή είναι πολύ σκοτεινά, και εγώ δεν βλέπω που δεν βλέπω... τα κορίτσια με παίρνουν από το χεράκι, γιατί πρέπει να κατεβαίνω από το καμαρίνι, να πηγαίνω στη σκηνή να παίζω και μετά να ανεβαίνω πάλι από αυτές τις δαιμονισμένες σκάλες. Η δε Μαριάννα φορά ένα κοστούμι που είναι σκελετός και με οδηγεί ένας σκελετός μέσα στο σκοτάδι...*» Παύση. «*Και πώς σας φαίνεται αυτό;*» «*Μου φαίνεται... τρομακτικό. Και αστείο!*» λέει και γελάει.

Της λέω για το «Περιμένοντας τον Γκοντό» που είδα την άνοιξη στο θέατρο Πόρτα, και πόσο ωραίο είναι το θέατρο όταν σε βάζει να σκεφτείς. «*Χαίρομαι! Ο Θωμάς Μοσχόπουλος, που το σκηνοθέτησε, είναι συνεργάτης μου πολλά χρόνια, από τότε που ήταν μικρός. Και εγώ αυτό το θέατρο, που είναι δικό μου, του το ‘χω δώσει κατά κάποιον τρόπο να το δουλεύει εκείνος, να κάνει ό,τι νομίζει, και με κάνει πολύ χαρούμενη αυτό*».

Ο «Οδυσσεβιάχ» και τα τραγούδια του Σαββόπουλου - Ένα καινούργιο θέατρο για παιδιά

Την ξέρουμε όλοι από τις ελληνικές ταινίες. Είναι ωστόσο ο άνθρωπος που εφηύρε στην Ελλάδα το θέατρο για παιδιά. Όσο η γάτα της, η Μαρούλα, έρχεται κοντά να τη χαϊδέψουμε, τη ρωτώ πώς ξεκίνησε όλο αυτό. «*Κοίταξε, ήταν δικτατορία, η ατμόσφαιρα ήταν πολύ βαριά, και ήθελα να κάνω κάτι καινούργιο, φρέσκο. Σκέφτηκα να κάνω θέατρο για παιδιά, κάτι που δεν είχα δει ποτέ μου. Θυμάμαι, τρώγαμε σε μια ψαροταβέρνα με τον φίλο μου τον Σταμάτη Φασουλή. Και του λέω: “Ρε Σταμάτη, δεν θα ‘ταν ωραίο να κάνουμε μια παράσταση για παιδιά; Να δούμε πώς θα είναι;” Μου πρότεινε λοιπόν να συνεργαστούμε με κάποιους ηθοποιούς από το Ελεύθερο Θέατρο – το 1972 ήταν. Μαζεύτηκε ένας θίασος καταπληκτικός, και ήταν ένα γεγονός αυτή η παράσταση*».

Είχε πράγματι εξαιρετική επιτυχία, καθώς κάτι τέτοιο δεν είχε ξαναγίνει στην Αθήνα. Αυτή η θριαμβευτική χρόνια πάντως τελείωσε δραματικά. «*Την Κυριακή των Βαΐων ήρθαν και συλλάβανε κάποιους από τους ηθοποιούς γιατί είχαν μοιράσει προκηρύξεις, κι έτσι ματαιώθηκε η τελευταία παράσταση του “Πινόκιο”*». Την επόμενη χρονιά ανέβασαν τον «Μορμόλη», με τραγούδια του Γιάννη Σπανού, σκηνικά του Διονύση Φωτόπουλου και ζωγραφικά στοιχεία στο σκηνικό του μικρούλη τότε Δημήτρη Τάρλου. Και αυτή ήταν επεισοδιακή, καθώς τη βραδιά του Πολυτεχνείου το θέατρο γέμισε τρομοκρατημένους ανθρώπους, ενώ τις επόμενες μέρες κυκλοφορούσαν στην Αθήνα τα τανκς.

«*Μετά ευτυχώς έγινε η μεταπολίτευση και με λέσαν σε ένα φεστιβάλ παιδικού θεάτρου στο Βερολίνο, που το εγκαινιάζε μια παράστασή μου. Εκεί ανακάλυψα ότι το παιδικό θέατρο μπορεί να είναι κάτι πολύ πιο σημαντικό απ’ ό,τι νόμιζα. Έπαθα μια πολύ μεγάλη υπερδιέγερση και επιθυμία να κάνω κάτι διαφορετικό και έτσι έγραψα τον “Οδυσσεβιάχ”, που έκανε μια μεγάλη καριέρα και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, και έχει παιχτεί Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Ρουμανία και αλλού...*»

— **Με τον Διονύση Σαββόπουλο είχατε καλή συνεργασία;**

Ήταν μια περιεργή συνεργασία. Εμένα το όνειρό μου ήταν να κάνω μια παράσταση με τον

Σαββόπουλο, επειδή τον θαύμαζα πολύ, και τον γνώριζα επειδή ήμασταν γείτονες στο Πήλιο – είχε ένα σπίτι στο Μούρεισι, το οποίο κάπκε (σ.σ. Το σπίτι της στις Μηλίδες είναι ένα ολόκληρο κεφάλαιο της ζωής της). Όταν τελείωσα τον “Οδυσσεβάχ” εκείνος ήταν στο Πήλιο, ήταν χειμώνας. Πήρα το αυτοκίνητο, πήγα και του το διάβασα. Ήταν κάπως άκεφος και δεν μου είπε τίποτα, αν του άρεσε ή αν δεν του άρεσε. “Θα το σκεφτώ και θα σου πω”. Γύρισα στην Αθήνα, πέρασε καιρός, κι όταν κάποια στιγμή του τηλεφώνησα μου είπε: “Τα τραγούδια είναι έτοιμα, τα ηχογράφησα σε μια κασέτα, μπορείτε να τα πάρετε”. Τα οποία μου άρεσαν πολύ, και συνδεθήκαμε έτσι με αυτό το έργο. Τρία χρόνια μετά έγραψα την “Ελίζα”, που είχε μεγάλη επιτυχία, και μετά το “Σκλαβί”, από ένα λαϊκό παραμύθι της Σύμης – είναι καταπληκτικά τα τραγούδια που έχουν γραφτεί και για αυτή την παράσταση. Η Νικολακοπούλου έκανε τους στίχους και ο Κηπουργός τη μουσική. Τα έχουν πει καταπληκτικοί τραγουδιστές· ένα νανούρισμα το έχει τραγουδήσει ο Αηδονίδης, που πέθανε πρόσφατα. Μετά έγραψα διάφορα άλλα έργα μαζί με τον Θωμά Μοσχόπουλο...

— **Και πώς σκέφτεστε το θέατρο για παιδιά;**
Το σκέφτομαι όπως σκέφτομαι και τα έργα για μεγάλους. Τίποτε να μην εξηγεί, να τα κάνεις έτσι που να τα μαντεύουν οι θεατές, να είναι γεμάτα μυστικά.

— **Θα έχετε πάρει πολλή χαρά από την επαφή με τα παιδιά όλα αυτά τα χρόνια.**
Μεγάλη χαρά. Βέβαια ήταν και δύσκολα. Τα πρώτα χρόνια δεν είχε ξαναγίνει θέατρο για παιδιά. Και όταν έκανα περιοδείες, πήγαινα πρώτα να διαφημισώ την παράσταση σε σχολεία, να πείσω τους δασκάλους να με αφήσουν να μοιράσω διαφημιστικό υλικό. Γύριζα όλη την Ελλάδα έτσι. Είχα τρομερή κούραση και μεγάλη στεναχώρια, γιατί κάθε φορά που πήγαινα κάπου δεν ήξερα πώς θα με δεχτούν. Το έκανα όλο αυτό για κάποια χρόνια – έπρεπε να ζήσω κιόλας.

Είχε πολύ μεγάλη αγωνία για τα χρήματα και τη διαχείριση του θεάτρου, κι όπως μου είπε, δεν είναι πολύ καλή στα οικονομικά. Κάποια στιγμή, όμως, τα κατάφερε, απέκτησε το δικό της θέατρο.
«Ονειρευόμουν να έχω ένα θέατρο δικό μου, να μην περιμένω από άλλους. Μια μέρα με πλυσίασε ένας μεσίτης: “Υπάρχει ένα σινεμά, το Οδισσέα, στη Μεσογείων, που πουλιέται πάρα πολύ φθηνά”. Πήγα να το δω και το πουλούσαν όντως σε τιμή διαμερίσματος. Εγώ είχα χρήματα από ένα διαμέρισμα που είχα κληρονομήσει από τον μπαμπά μου, και τελικά το αγόρασα. Δανειστήκα, βέβαια, είχα πολλά χρέη... Αλλά είμαι πάρα πολύ περήφανη, γιατί είναι πολύ ωραίο θέατρο, το είδες κιόλας».

Παίζοντας με τον Ίθαν Χοκ

Υπήρξε όμως και ηθοποιός του κινηματογράφου. Χάρη στις ελληνικές ταινίες έγινε πολύ αγαπητή σε ένα πολύ μεγάλο κοινό, όχι πάντα για τους λόγους που θα ήθελε. «Όχι ότι δεν με ζεσταίνει και δεν με συγκινεί η αγάπη τους. Συχνά όμως νιώθω ότι αγαπούν κάτι που δε με αφορά. Χαίρομαι πολύ περισσότερο όταν νιώθω ότι αναγνωρίζονται όσα έχω κάνει σε πιο προχωρημένη ηλικία» γράφει στο βιβλίο της. Τη ρωτώ για αυτή την άλλη της πλευρά.
«Κοίταξε, τον κινηματογράφο τον αγαπούσα και τον αγαπάω τρομερά. Έχω κάνει 40 ταινίες (τις 39 μέχρι το 1972), αλλά πολλές τις έκανα από ανά-

γκη, για να συντηρήσω το θέατρο. Έκανα και μερικές που ήταν καλές, αλλά τότε το σινεμά δεν ήταν όπως το ονειρευόμουν. Κι αυτό το πρόλαβα ευτυχώς στο τσακ, στα 76 μου. Έχω κάνει μία ταινία τέτοια, το “Πριν τα μεσάνυχτα” του Ρίτσαρντ Λινκλίτερ (η τρίτη ταινία της τριλογίας, “Πριν το ξημέρωμα”, “Πριν το ηλιοβασίλεμα”). Ήταν μια φοβερή συνεργασία με τον σκηνοθέτη και τους ηθοποιούς, τον Ίθαν Χοκ και τη Ζουλί Ντελπί. Γυρίσαμε τη σκηνή στην Καρδαμύλη, και μάλιστα ο ρόλος μου ήταν ένας μονόλογος, τον οποίο δούλεψα κι εγώ σαν κείμενο. Ήταν κάτι υπέροχο, το σινεμά όπως το ονειρευόμουν».

Το λέει κι αμέσως κάνει τη σύγκριση: «Ενώ στο ελληνικό σινεμά η ιστορία ήταν πολύ συχνά “άντε να τελειώνουμε”. Πήγαινα, έκανα το γύρισμα κι έφευγα. Πολλούς ηθοποιούς με τους οποίους δουλέψαμε μαζί δεν τους γνώρισα καν. Ήταν και λίγο συνταγές. Τα χειρότερα ήταν τα μελό». Η αγαπημένη της είναι η πρώτη της επαγγελματική ταινία, «Η κυρά μας η μαμή», και την οφείλει στον Μάνο Χατζιδάκι που της πρότεινε τον ρόλο.

— **Τι ήταν αυτό που έλειπε και λέτε «ευτυχώς το πρόλαβα»;**

Καταρχήν το επίπεδο των ανθρώπων. Υπήρχε φοβερό μεράκι και τρομερή συνεργασία, ήμασταν όλοι μαζί για να κάνουμε κάτι. Όταν τελειώσαμε, μου είπε ο Ίθαν Χοκ: «Ήταν ευλογία να σε έχουμε εδώ μαζί μας», κι εγώ του έλεγα: «Όχι, είναι ευλογία για μένα». Ήταν ένας άλλος κόσμος! Κι εγώ σ’ αυτό το διάστημα είχα προχωρήσει σαν ηθοποιός. Δηλαδή τα τελευταία χρόνια νομίζω ότι είμαι πολύ καλύτερη απ’ ό,τι ήμουν παλιά. Έκλεισα τα 89, αλλά τώρα αισθάνομαι ότι έχω μάθει τη δουλειά μου... λίγο αργά, αλλά πρόλαβα». (γέλαει)
Μου λέει ότι πολλά πράγματα δεν τα κατάλαβε παρά μόνο πολύ αργότερα. Όπως; «Πώς να αντιμετωπίσεις έναν ρόλο. Μέσα σου τι πρέπει να γίνεται, και σε σχέση με αυτούς που είναι απέναντί σου – τους άλλους ηθοποιούς, τον σκηνοθέτη. Έπαιξα τελευταία και σε μια ταινία μικρού μήκους, μιας νέας σκηνοθέτριας, της Στέλλας Σερέφογλου, που την αγάπησα πολύ. Ήταν μια ταινία για μερικά λεπτά, αλλά εγώ εκεί ξέρω ότι ήμουν καλή. Είναι η τελευταία που έκανα ενώ έβλεπα κανονικά».

Η παιδική ηλικία

Η Ξένια Καλογεροπούλου γεννήθηκε το 1936 στην Αθήνα, έζησε τα παιδικά της χρόνια στο Ψυχικό και από το 1948, μετά τον χωρισμό των γονιών της, έμεινε με τη μητέρα της, τη ζωγράφο Ίρα Οικονομίδου, σε δωμάτια που νοίκιαζαν σε διαμερίσματα στην Κυψέλη. Τη δεκαετία του 1950, στα 18 της, μετακόμισαν μαζί στο Λονδίνο, όπου σπούδασε στη Βασιλική Ακαδημία Δραματικής Τέχνης. Στη συνέχεια επέστρεψε στην Ελλάδα, οπότε και ασχολήθηκε επαγγελματικά με το θέατρο και εμφανίστηκε σε ελληνικές και ξένες κινηματογραφικές ταινίες. Το 1972 ίδρυσε θίασο παραστάσεων για παιδιά, τη «Μικρή Πόρτα», πρωτοπόρος στον χώρο του παιδικού θεάτρου, που βρήκε μόνιμη στέγη το 1984 στο θέατρο Πόρτα.

— **Αυτή την παιδεία που έχετε πώς την αποκτήσατε;**

Κοίταξε, εγώ μεγάλωσα σε ένα σπίτι όπου η μάνα μου ήταν ζωγράφος. Και ο πατέρας μου ήταν βιβλιόφιλος. Νονός μου ήταν ο κύριος Κάουφμαν, που είχε το γαλλικό βιβλιοπωλείο στη Σταδίου. Λοιπόν, εγώ από μικρούλα πήγαινα στο βιβλιοπωλείο του νονού μου και μου έλεγε πάρε ό,τι βιβλία θες. Και διάβαζα βιβλία και για

Γράμμα στον Κωστή, εκδ. Πατάκι
(αυτές τις μέρες ανατυπώνεται η 14η έκδοση)

μικρούς και για μεγάλους. Είχα στο σπίτι μια δασκάλα Γαλλίδα και έμαθα να διαβάζω πρώτα στα γαλλικά, και όταν πήγα στο σχολείο είχα διαβάσει ήδη πολλά βιβλία. Ένα από το αγαπημένα μου, όταν ήμουν εννιά χρονών, ήταν η «Μαντάμ Μποβαρύ» στο πρωτότυπο. Ούτε ήξερε κανείς τι διάβαζα, εγώ διάβαζα συνέχεια, όλη μου τη ζωή – και τώρα ακούω.

Πριν κλείσει τα 12 είχε μια μεγάλη βιβλιοθήκη με γαλλικά βιβλία. Εκτός από Φλομπέρ, είχε διαβάσει σχεδόν όλους τους Γάλλους του 19ου αιώνα: Μπαλζάκ, Ουγκό, Σταντάλ, Αλέξανδρο Δουμά, Ιούλιο Βερν, Γεωργία Σάνδη, Εδμόνδο Ροστάν και πολλούς άλλους.

Στο «Γράμμα στον Κωστή» υπάρχουν πολλές αφηγήσεις από την Κατοχή. Τη ρωτώ για εκείνα τα χρόνια. «Είμαι προπολεμική. Και θυμάμαι πολλά πράγματα από τότε. Είχαμε έναν υπέροχο κήπο, και εκεί καθόμασταν με τη μαμά μου και τη δασκάλα μου. Ήμουν 4 χρονών, ξαφνικά άκουσα ένα μπουμπουνητό και λέω θα βρέξει; Ο ουρανός ήταν καθαρός. Μου λένε, όχι, δεν θα βρέξει, έχουμε πόλεμο. Βέβαια εγώ έμενα στο Ψυχικό, δεν είδα τους ανθρώπους να πεθαίνουν στον δρόμο. Και μετά την απελευθέρωση δεν ήταν όπως το φανταζόμασταν...»

Μερικές φορές σταματάει, θυμάται κάτι... «Μου είχε χαρίσει ο νονός μου μια υπέροχη κούκλα, και την έβγαζα περίπατο και αισθανόμουν ότι έχω και το παιδί μου, αλλά αυτή έπεσε κάμω κι έσπασε το κεφάλι της. Ήταν Σεπτέμβρης του '40, μετά από λίγες μέρες ξέσπασε ο πόλεμος και δεν μου πήραν άλλη, κι ήταν πολύ τραυματικό αυτό για μένα. Το πραγματικά τραυματικό, βέβαια, ήταν όταν χώρισαν οι γονείς μου, 12 χρονών, στα γενέθλιά μου, φύγαμε από αυτό το υπέροχο σπίτι και περάσαμε με τη μαμά μου πολύ δύσκολα».

Είναι συναρπαστικό και αυτό το κεφάλαιο της ζωής της. Τα δύσκολα χρόνια στην Κυψέλη, και μετά οι σπουδές στο Λονδίνο, μαζί με τη μητέρα της, οι περιοδείες με αυτό τον γαλλικό θίασο σε 100 πόλεις της Μεγάλης Βρετανίας παίζοντας Μολιέρο, και μετά στην Ελλάδα με τον θίασο του Μίμη Φωτόπουλου. Θα τα βρείτε όλα αυτά στο βιβλίο της, όπως και πολλά άλλα. Όσο για τον δικό μου χρόνο μαζί της, εκείνο το πρωινό που ήταν τόσο κουρασμένη – και παρ’ όλα αυτά έκατσε τόση ώρα και μου μίλησε –, έφτανε στο τέλος του. Ήξερα πόση σημασία δίνει στη φιλία...

Οι καινούργιοι φίλοι

— **Να πούμε λίγα πράγματα και για τους φίλους;**

Είχα υπέροχους φίλους, όπως η Άλκη Ζέη, κι άλλους που δεν υπάρχουν πια. Και ενώ λένε ότι οι φίλοι είναι αυτοί που αποκτάς στα νιάτα σου, εγώ κίναω συνεχώς καινούργιους φίλους... Τώρα έχω εξαιρετικές φίλιες – να χτυπήσω ξύλο – με ανθρώπους 30-40 χρονών, που είναι πραγματικά πάρα πολύ κοντά μου. Νέους ανθρώπους, που τους καμαρώνω, και θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που τους γνωρίζω, γιατί έχουν φοβερά προσόντα και στο μυαλό και στην ψυχή. Μόνο που δεν έχουμε καιρό, ούτε εγώ ούτε εκείνοι. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, που είναι νέοι και ταλαντούχοι, δουλεύουν, δεν έχουν πολύ χρόνο, όχι μόνο για μένα, για τίποτα. Αλλά υπάρχει γύρω μου πολλή αγάπη και κατανόηση. Αυτό είναι το καταπληκτικό, να μοιράζεσαι με τους ανθρώπους – ενθουσιασμό, προβλήματα, σκέψεις – σε αυτή την ηλικία. Θα μπορούσε να μη μου συμβαίνει...

— **Πείτε μας, ποιους θεωρείτε δασκάλους σας;**

Ένας είναι ο Μοσχόπουλος. Υποτίθεται ότι είναι μαθητής μου, αλλά εγώ τον θεωρώ και δάσκαλό μου. Και άλλους φίλους, όπως τον Σταμάτη Φασουλή, που ήταν πάντα δίπλα μου. Για κάποια χρόνια σκηνοθετούσαμε μαζί, κι όταν κατάλαβα ότι εγώ ήμουν περιττή, σκηνοθετούσε πια μόνος του. Και άλλους, που μπορεί να μην τους ξέρεις. Την Πέγκυ Στεφανίδου, μια υπέροχη γυναίκα, με την οποία είχαμε ιδρύσει το θεατρικό εργαστήριο για παιδιά και για μεγάλους. Ήταν καταπληκτικό, αλλά για διάφορους λόγους διαλύθηκε κι εκείνη είναι τώρα στη Γερμανία. Όλοι αυτοί μπορεί να ξεκίνησαν σαν μαθητές μου, αλλά είναι δάσκαλοί μου.

— **Είναι ωραίο να είμαστε χρήσιμοι ο ένας στον άλλον, έτσι δεν προχωράμε στη ζωή;**

Εμένα τώρα δεν μου μένει πια πολλή ζωή, μπήκα στα 90. Αλλά έχω γύρω μου ανθρώπους που μ’ αγαπάνε και τους αγαπάω και που μπορούμε να μοιραζόμαστε πράγματα. Κι αυτό μου φτάνει. Κοίταξε, έζησα κι έκανα πολλά ωραία πράγματα, που με ενδιέφεραν, με ωραίους ανθρώπους – και κάνω ακόμα και τώρα. Όσο έχω την υγεία μου. Πάω στην πισίνα, για να βοηθήσω τον εαυτό μου, έκανα πιλάτες μέχρι πριν λίγες μέρες, τώρα δεν προλαβαίνω. Αλλά προχθές έπεσα και χτύπησα. Έχω εδώ τη Λούντα, που με περιποιείται και είναι πολύ καλή. Αλλά έχω μια τάση να είμαι λίγο βιαστική. Η μάνα μου ήταν έτσι, την έλεγαν «η κυρία πι και φι». Και όταν δεν μπορείς να δεις καλά και είσαι μεγάλος, είναι πρόβλημα να είσαι πι και φι.

Σκλώνεται να πάει να ξεκουραστεί. «Έλα να δεις την παράσταση...» **A**

Εμένα τώρα δεν μου μένει πια πολλή ζωή, μπήκα στα 90. Αλλά έχω γύρω μου ανθρώπους που μ’ αγαπάνε και τους αγαπάω. Κι αυτό μου φτάνει.

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

Love

CHUCKS IN LOVE BY CONVERSE

Η αγάπη σε κάθε βήμα

Mε βάση το αυθεντικό DNA του **Chuck Taylor**, η νέα αγαπσιάρικη συλλογή εμπλουτίζεται με playful καρδιές, κεντήματα, charms και έντονα patterns που μετατρέπουν το sneaker σε καμβά συναισθήματος. Κάθε λεπτομέρεια μοιάζει με μια μικρή εξομολόγηση,

σχεδιασμένη ώστε να εκφράζει αυτό που νιώθεις χωρίς λόγια. Joyful, σύγχρονα και απόλυτα wearable, τα **Chucks in Love** λειτουργούν ως thoughtful Valentine's gift για κάποιον άλλον ή για τον εαυτό σου. Γιατί η αγάπη, τελικά, δεν είναι περίσσια. Φοριέται κάθε μέρα, με στιλ και ελευθερία.

BALENCIAGA
Γυαλιά ηλίου

UBUY
Cowboy Rodeo Καπέλο σε σουέντ €26

BOUTIQUE ENGLAND
Γουέστερν τζάκετ με κρόσια Bonnie €239,95

CLINEA
Καθαριστικό προσώπου
Daily Melt-Off Balm

ADIDAS
Παπούτσια Samba
OG Cow Print

TEZENIS
Στριγγκ Light Touch

TALLULAH LINGERIE
Τοπ camisole με μετάξι και δαντέλα €107

COACH
Τσάντα Ashton με cow print €279

MARINE SERRE
Ψηλόμυσο wide-leg τζίν

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

ANDREAKOU CONCEPT STORE
Δερμάτινα μποτάκια Cow Ride €199

SINEAD GOREY
Τζάκετ Cow €236,95

Ήξερες ότι
το «μου» της
αγελάδας
αλλάζει ανάλογα
με την περιοχή
και το κοπάδι;

KIKO
Κρεμώδες bronzer Lumiverse Matchy Matchy €16,79

MOANNE
Πολυθρόνα Caos

Αλέξης Ακριθάκης στο Μουσείο Μπενάκη

Αναδρομή στο έργο
ενός ανήσυχου δημιουργού

Η αναδρομική έκθεση «Αλέξης Ακριθάκης - Μια γραμμική κύμα», που εγκαινιάζεται στις 11 Φεβρουαρίου στο Μουσείο Μπενάκη, αποτελεί μια ουσιαστική αναδρομή στο πολυσχιδές έργο ενός από τους πιο εμβληματικούς Έλληνες καλλιτέχνες της μεταπολεμικής περιόδου.

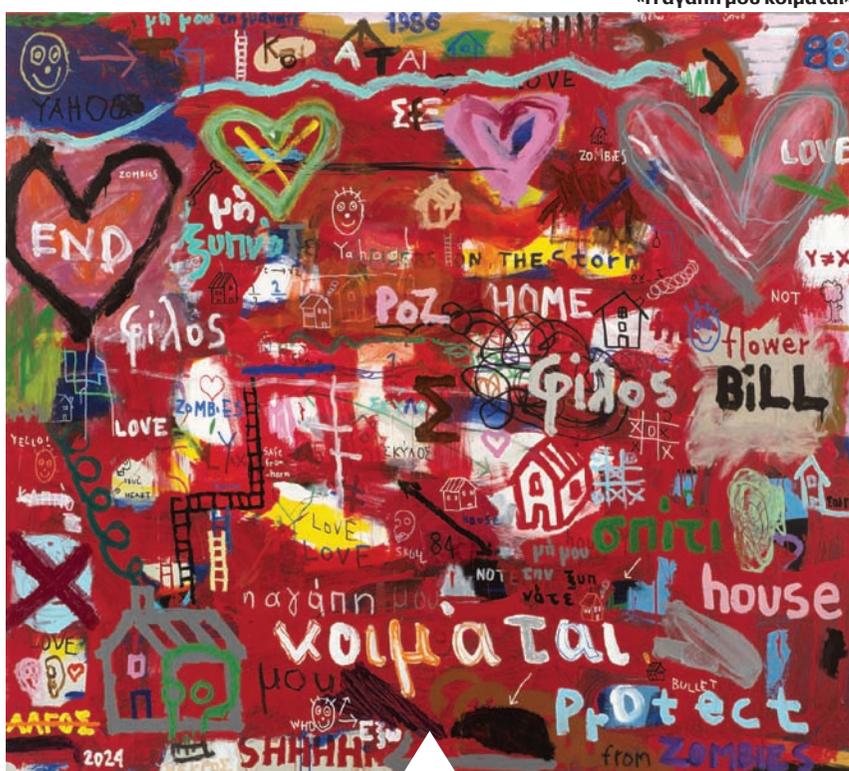
Από τις ψυχεδελικές εικόνες της δεκαετίας του '60 και την εμβληματική «βαλίτσα» του '70 έως τις κατασκευές με λαμπάκια, τα εξπρεσιονιστικά τοπία και τα βαθιά ανθρώπινα πορτρέτα, η έκθεση χαρτογραφεί τη διαρκή αναζήτηση του Ακριθάκη στα όρια της ζωγραφικής και της ύλης. Ιδιαίτερη θέση κατέχουν τα σπαρακτικά τελευταία έργα του με τους τρόφιμους του «Δρομοκαϊτείου», που αποκαλύπτουν μια άγνωστη, βαθιά ευαίσθητη πλευρά του δημιουργού. Σε επιμέλεια της Χλόης Ακριθάκη και του Αλέξιου Παπαζαχαρία, η έκθεση είναι η πρώτη μεγάλη αναδρομική παρουσίαση του έργου του στην Ελλάδα εδώ και τρεις δεκαετίες, φέρνοντας στο φως σημαντικά έργα από δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές. -Νίκη-Μαρία Κοσκινά

Μουσείο Μπενάκη, Πειραιώς, 12 Φεβρουαρίου έως 24 Μαΐου

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επτάημερο.

«Αδύνατο ταίριασμα»

2 Ένα παιχνίδι εικόνων και συμβόλων

Η ατομική έκθεση «Raw» του **Νίκου Λαγού** παρουσιάζει ένα πολυεπίπεδο εικαστικό σύμπαν, όπου ο καλλιτέχνης μεταφέρει στον καμβά τις σκέψεις τους, φωτεινές και σκοτεινές. Λέξεις, σύμβολα και αφηγηματικά σχήματα συγκροτούν ανοιχτά πεδία ερμηνείας. Ο Λαγός μετατρέπει τη ζωγραφική σε παιχνίδι σκέψης και ανάγνωσης. Τα έργα του δεν δίνουν απαντήσεις. Αντιθέτως, προσκαλούν τον θεατή να αποκωδικοποιήσει τα κρυφά μηνύματά τους. *Γκαλερί Σκουρά, 10 Φεβρουαρίου έως 7 Μαρτίου*

1 Το επιδόρπιο ως σχόλιο της σύγχρονης πραγματικότητας

Η νέα ατομική έκθεση του **Νίκου Σίσκου** με τον τίτλο «Dessert», σε επιμέλεια του **Γιώργου Μυλωνά**, διερευνά την έννοια της επιθυμίας ως πεδίου έλξης και διατάραξης. Με όχημα το «επιδόρπιο» ως σύμβολο πρόκλησης και εφήμερης απόλαυσης, ο καλλιτέχνης συνδυάζει σχολαστικό ρεαλισμό, ρορ αισθητική και ανοίκεια στοιχεία. Οι μορφές του, ανάμεσα στο ωραίο και το απειλητικό, λειτουργούν ως μάσκες μιας επιθυμίας που δεν καθησυχάζει αλλά επιμένει. *Sianti Gallery 6 έως 28 Φεβρουαρίου*

© ΕΛΙΝΑ ΓΟΥΝΑΝΑΗ

4 Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας

Ένα από τα πιο αγαπημένα έργα της ελληνικής δραματουργίας αποκτά νέα σκηνική ζωή, με μουσική και ενορχήστρωση του **Θοδωρή Οικονόμου**, καινούργιο κείμενο σε 15σύλλαβο στίχο από τον **Γιάννη Καλαβριανό**, που υπογράφει και τη σκηνοθεσία, και έναν θίασο 17 ηθοποιών και μουσικών. Η παράσταση μας μεταφέρει στο χωριό της Αρτοτίνας και εστιάζει στις δυσκολίες που περνά ο έρωτας του νεαρού βοσκου Λιάκου για την όμορφη Κρυστάλλω. *Ακροπόλ, από 7 Φεβρουαρίου*

3 3 ομηρικές ηρωίδες σε καντάτες του 17ου αιώνα

Ελένη, Ανδρομάχη, Κασσάνδρα: τρεις εμβληματικές γυναικείες μορφές ζωντανεύουν στη μουσική παράσταση «Πεπρωμένον φυγείν...», σε σκηνοθεσία **Μάρθας Τομπουλίδου** και καλλιτεχνική επιμέλεια της **Ελίζα Μπαρμπέσι**. Μέσα από σπάνιες ιταλικές μπαρόκ καντάτες και με την Κασσάνδρα ως αφηγηματικό άξονα, η παράσταση συνθέτει έναν διάλογο μύθου και μουσικής για τη γυναικεία εμπειρία, την επιβίωση και την αναζήτηση ταυτότητας. *Θέατρο Ολύμπια 10 Φεβρουαρίου*

5 Το ένδυμα ως έργο τέχνης

Η έκθεση «Νημάτων ένδυμα» της **Ντενίτζ Ελευθερίου** στο Μουσείο Μπενάκη προτείνει μια σύγχρονη, avant-garde ανάγνωση του ενδύματος μέσα από το νήμα ως δομικό και αφηγηματικό υλικό. Αντλώντας από την ελληνική παράδοση και την τεχνογνωσία της ΝΗ.Μ.Α., η σχεδιάστρια μετασχηματίζει διακοσμητικά στοιχεία σε γλυπτικά ενδύματα, συνθέτοντας έναν δημιουργικό διάλογο ανάμεσα στη μόδα, τη χειροτεχνία και τη γλυπτική. *Νηματοργία Μέντης - Αντωνόπουλος, έως 28 Μαρτίου*

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

6 Ο Μεγάλος Αδερφός επί σκηνής

Ο **Γιώργος Παπαγεωργίου** σκηνοθετεί και ερμηνεύει το «1984 – ο τελευταίος άνθρωπος», βασισμένο στο ομώνυμο έργο του Τζορτζ Όργουελ. Ένας ηθοποιός επί σκηνής υποδύεται όλα τα πρόσωπα της ιστορίας του Ουίνστον Σμιθ, ο οποίος προσπαθεί να επιβιώσει στο νέο καθεστώς διατηρώντας την προσωπικότητα και την ανθρωπιά του. Η πρωτότυπη μουσική και τα ηχοτοπία του Αλέξανδρου Δράκου-Κτιστάκη εντείνουν αυτό το κλίμα αγωνίας ενός ανθρώπου που παλεύει για την ελευθερία του. *Δίπυλον, από 6 Φεβρουαρίου*

7 Ένα μεγάλο αφιέρωμα στον Τσιτσάνη

Με αφορμή τα 110 χρόνια από τη γέννηση του Βασίλη Τσιτσάνη, μια αφηγηματική συναυλία-αφιέρωμα ζωντανεύει το έργο και την εποχή του κορυφαίου δημιουργού του ελληνικού λαϊκού τραγουδιού, σε σκηνοθεσία **Γιώργου Παπαγεωργίου** και κείμενο του **Γιώργου Σκαμπαρδώνη**. Επί σκηνής ερμηνεύουν οι Γιάννης Κότσιρας, Ρένα Μόρφη, Λένα Κιτσοπούλου, Ανατολή Μαργιόλα και Αρον. Αφηγητής της βραδιάς θα είναι ο **Γιάννης Στάνκογλου**. Μαζί τους η Ορχήστρα Βασίλης Τσιτσάνης με την επιμέλεια του Μανώλη Πάππου. *Θέατρο Παλλάς, 10 & 11 Φεβρουαρίου*

8 Ένα έργο ενάντια στην πατριαρχία

Ο «Φαέθων» του Δημήτρη Δημητριάδη επανέρχεται στη σκηνή από την ομάδα Bonaventura, σε σκηνοθεσία της **Χρύσας Καψούλη**, σε μια σκοτεινή, ανατρεπτική ανάγνωση πάνω στην εξουσία, την κακοποίηση και την ανυπακοή. Σε ένα ασφυκτικό οικογενειακό σύμπαν, ο πατέρας-δυνάστης επιβάλλει μια φανατική ηθική που διαβρώνει σώματα και συνειδήσεις. Ο γιος, αντιστρέφοντας τον μύθο, επιλέγει τη ρήξη, οδηγώντας από τη βία στην κάθαρση και στη διεκδίκηση της ελευθερίας. *Θέατρο Φούρνος, από 9 Φεβρουαρίου*

ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΙΣ

9 Κοινητέτα με πιάνο στο μουσείο

Το Μουσείο Μαρία Κάλλας συνεργάζεται για τρίτη συνεχόμενη χρονιά με την **Κρατική Ορχήστρα Αθηνών**, παρουσιάζοντας μια ξεχωριστή συναυλία με δύο κοινητέτα με πιάνο. Τα έργα των Ντβόρζακ και Ντόχνανι, γραμμένα στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, αντλούν από τις εθνικές μουσικές παραδόσεις της Τσεχίας και της Ουγγαρίας, συνδυάζοντας λαϊκά στοιχεία με λόγια δεξιοτεχνία και πλούσια εκφραστικότητα. *Μουσείο Μαρία Κάλλας, 10 Φεβρουαρίου*

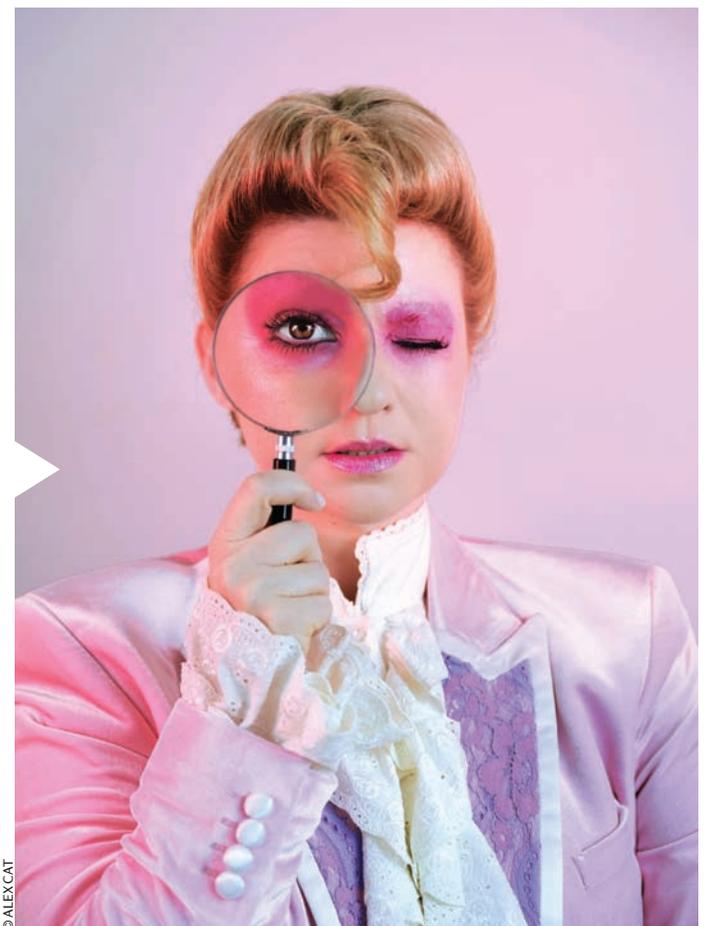
10 Ένας θηλυκός Ντόριαν Γκρέι

Η Νάντια Κοντογεώργη μεταμορφώνεται σκηνικά στο «Πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέι» του Όσκαρ Ουάιλντ, ανεβασμένο στη θεατρική εκδοχή του Κιπ Γουίλιαμς. Ο **Δημήτρης Αγιοπετρίτης-Μπογδάνος** σκηνοθετεί και διασκευάζει το έργο, μεταφέροντάς το στο σήμερα. Η Κοντογεώργη –η οποία ερμηνεύει όλους τους ρόλους του κειμένου– στέκεται απέναντι σε 26 καθρέφτες, παλεύοντας με την εικόνα της και τον χρόνο που περνά. *Θέατρο Πορεία, από 9 Φεβρουαρίου*

11 Ο έρωτας και η πάλη των δύο φύλων

Ο **Γιάννης Κακλέας** σκηνοθετεί τη «Λοκαντιέρα» του Γκολντόνι ως μια αιχμηρή κωμωδία εξουσίας και φύλου, με κεντρική ηρωίδα τη Μιραντολίνα, μια γυναίκα αυτόνομη, ευφυής και ανατρεπτική. Μέσα από χιούμορ και ρεαλισμό, η παράσταση φωτίζει τις ανθρωπινες σχέσεις, σατιρίζει την πατριαρχία και αποκαλύπτει τον έρωτα ως πεδίο σύγκρουσης, χειραγώγησης και κοινωνικής συναλλαγής. Επί σκηνής μια τριμελής ορχήστρα θα ερμηνεύει τα κομμάτια του Δημήτρη Παπαδημητρίου, γραμμένα για την παράσταση. *Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν, από 5 Φεβρουαρίου*

Αν παραπονιέσαι για την ακρίβεια και αν θέλεις τα ψώνια σου να μυρίσουν εκδρομή, η Σκεπαστή Αγορά της Καλλιθέας είναι μισή Συγγρού δρόμος

Της ΕΛΕΝΗΣ ΨΥΧΟΥΛΗ

Με τη Μικρασιατική Καταστροφή, 25.000 Μικρασιάτες και Πόντιοι βρήκαν μια νέα πατρίδα στην Καλλιθέα, που από προάστιο αναψυχής των Αθηναίων μεταμορφώθηκε σε προσφυγική γειτονιά. Δαιμόνιοι και δραστήριοι, βιομήχανοι και βιοτέχνες στην παλιά τους πατρίδα, γρήγορα βρήκαν τον τρόπο να εξελίσουν την εμπορική τους δραστηριότητα - βλέπεις, ήταν κοντά και το λιμάνι του Πειραιά. Το 1956, 62 Πόντιοι έμποροι, που ως τότε πουλούσαν υπαίθρια και σε πάγκους τηνπραμάτεια τους, αγόρασαν ένα οικόπεδο και το μοίρασαν ακριβοδίκαια σε 62 μαγαζιά. Με τον χρόνο, τα περισσότερα έχουν κλείσει, μερικά έχουν περάσει στην τρίτη γενιά ιδιοκτητών, άλλα έχουν νοικιαστεί. Κάθε φορά που την επισκέπτομαι, μετρώ απώλειες. Κάθε φορά, τα ίδια παράπονα: οι νέοι Καλλιθεώτες προτιμούν το σούπερ μάρκετ από την παράδοση. Η «Αγορά των Ποντίων» είναι μια μικρογραφία της Βαρβακείου, σκεπασμένη με ελενίτ που αφήνουν απόκοσμα το φως να πέφτει στα εμπορεύματα. Αν κάτι τη χαρακτηρίζει, είναι η εσωστρέφειά της.

Με μια είσοδο στην Πλάτωνος και μια έξοδο στη Γρυπάρη, τους κεντρικούς παλιούς, εμπορικούς δρόμους της Καλλιθέας, μπορεί να περάσεις μπροστά της και να την προσπεράσεις, αν δεν έχεις τον νου σου ή αν δεν τραβήξει την προσοχή σου το ολόφρεσκο ελληνικό ψαράκι της **Ψαρότρατας** (2109565500), που θα σε επιστρέψει σε αλλοτινές παριές. Εδώ δεν καταδέχονται το ιχθυοτροφείο.

➤ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ➤

ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Ζαργάνες, κατσούλες, γοβιοί, ντάσκα, κουτσομουρίτσες κουφετάκια, κολιουδάκια, στείρες και ροφουδάκια του γάλακτος, ψάρι μόνο του Αιγαίου και της ημέρας, με μπόνους την ξενάγηση στο ζωικό βασίλειο του ελληνικού βουθού και τη συνταγή που θα μαγειρέψει ιδανικότερα τη σκορπίνη σου. Λίγο να χασομερήσεις χαζολογώντας, σε έχει πάρει χαμπάρι σύσσωμη η αγορά. Χέρια, πόδια, σινιάλα και καλωσορίσματα, σε έχουν κιάλα υποδεχτεί στην Εδέμ με τον έναν κεντρικό και τους δυο διχαλωτούς διαδρόμους. Μπήκες; Έχεις γίνει κιάλας δικός τους άνθρωπος.

ΤΑ ΨΩΝΙΑ ΣΑΝ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΧΘΕΣ

Λίγα μόλις βήματα από τη Θησέως, η Αγορά των Ποντίων είναι απλά η δικαιολογία για να ανακαλύψεις την αυθεντική, την παλιά Καλλιθέα, με τα παλιά εμπορικά που ακόμη στέκουν, αυτά που σιγά σιγά κατεβάζουν τα ρολά τους. Γύρω από την αγορά, θα ανακαλύψεις δεκάδες νόστιμες στάσεις που αξίζουν τον κόπο, μεζέδες και λικουδιές για να απολαύσεις ξαποσταίνοντας μετά τα ψώνια. Στην εποχή της ακρίβειας, η παλιά Αγορά, με όπλο τις χαμηλές τιμές, προσπαθεί να σε προσελκύσει και να σε κάνει φίλο της, όμως νομίζω πως το βασικό της ατού είναι το εκλεκτό, το μοναδικό εμπόρευμα, αυτό που δεν θα βρεις αλλού.

Σε αντίθεση με τη Βαρβάκειο, που απαιτεί ξεποδάριασμα για μια έρευνα αγοράς, εδώ, με μια ματιά, τα έχει όλα μπροστά σου και δεν χρειάζεται να διαλέξεις, αφού όπου και να πέσει το μάτι σου αξίζει! Αρκεί να επιθυμήσεις, να λαχταρήσεις, να πιάσεις κουβέντα με τους φιλικούς μαγαζάτορες που λατρεύουν το κουβεντολόι και ποτέ δεν θα σε ξεχάσουν, έστω κι αν κάνεις πολύ καιρό να τους ξανακάνεις την τιμή. Τα ψώνια όπως παλιά, ανθρώπινα και τετα-τετα. Οι παλιοί Ανατολίτες ξέρουν να διαλέγουν, δεν διαπραγματεύονται την ποιότητα της γεύσης και τον έμπορο τον θέλουν δικό τους άνθρωπο. Η αγορά της Καλλιθέας θα σου προσφέρει ατόφια την παλιά νοοτροπία και τη φέτα κατόπιν δοκιμής.

Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΤΟΥ ΜΠΑΤΑΝΙΑΝ

Ελάχιστα τετραγωνικά που χωρούν και το πουλιού το γάλα και ένα μαγαζί που θα κλέψει πολύ από τον χρόνο σου, καθώς ο κύριος Δημήτρης θα ξετρυπώνει όλα τα νόστιμα, επιμένοντας να τα δοκιμάσεις. Ο παππούς Μπατανιάν σαν ήρθε από την Καισάρεια το '22, έστησε στην τάρτα του σπιτιού του το εργαστήρι που έφτιαξε τον πρώτο παστουρμά σε ελληνικό έδαφος. Τώρα πια, το σουτζούκι, την πηχτή, το προσούτο θα τα βρεις σε πολλά μαγαζιά, μαζί με τα κεμπάπ και τα μισοχάρια μπιφτεκία που έχει προσθέσει η 4η γενιά. Όμως εδώ είσαι στην πηγή!

Από την ελκυστική πιαμάτεια, να σου ξεχωρίσω τα «όπωςδῆποτε»: το αρμένικο μαντί, το μαγικό ταμπούλε, την καρτοσαλάτα, το ισλί κιοφτέ και το ντολμαδάκι, όλα χειροποίητα, φτιαγμένα από Αρμένισσες νοικοκυρές. Σπιτική γαριδοσαλάτα, με λαδολέμονο και μαιντανό, που φτιάχνεται με την καλύτερη φρέσκια γαρίδα της απέναντι Ψαρότρατας, μαζί με το ονειρεμένο χταπόδι τουρσί, παστουρμαδόπιτα και θρούμπες της προκοπής. Από τα τυριά τους, ξεχώρισα το πεκορίνο με ολόκληρο αχλάδι, το τσένταρ που ωριμάζει σε σπηλιά, το λευκό στίλτον με καραμελωμένο τζίντζερ και μάνγκο, την γκούντα με μαύρο λεμόνι. Κι αν αγαπάς τα τσιπς, εδώ θα βρεις τα απόλυτα: με τυνησιακή χαρίσα, τσορίθο, με τσίλι ή με μαύρο χαβιάρι από την γκουρμέ Snackgold.

ΜΑ ΠΟΣΑ ΧΟΡΤΑ ΒΓΑΖΕΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΟΥΝΟ;

Ζηλευτά χρώματα, τάξη και δροσιά, μανάβικα λιγοστά, καθένα με τη δική του σπεσιαλιτέ. Η Λίτσα ξεχωρίζει για την τεράστια ποικιλία από λαχταριστά χορταράκια του βουνού, αγριομάρουλα, άγρια ζοχάρια, αγριόπρασο, ραδίκια, άγρια σπαράγγια, πετεινάρι και όλα τα χόρτα μιας ρουστίκ πίτας. Η **Λίτσα**, όμως, κάνει και κάτι το διαφορετικό: πλένει, καθαρίζει, κόβει και γκρουπάρει τα υλικά μιας συνταγής και σου τα δίνει έτοιμα για μαγείρεμα ή, ακόμη καλύτερα, σου πουλά φρέσκο –όχι κατεψυγμένο– το φαγητό της κάθε μέρας, έτοιμο για την κατσαρόλα ή τον φούρνο: λαχανοντολμάδες, παπουτσάκια, γεμιστά, όλα φτιαγμένα με τα εκλεκτά λαχανικά της.

Το νοικοκυρεμένο, κόκκινο και κορτσιστικό μανάβικο της **Ιωάννας Πολατίδου** (2109578919), στην ίδια οικογένεια από τη γέννηση της αγοράς, είναι μανάβικο στοργικό και με θηλυκή ευγένεια. Η μαμά Πώτα, πάντα στο «πόδι», μαζί με τον άντρα της καθαρίζουν και ξεχωρίζουν τις σκελίδες από τα ωραία τους σκόρδα και τις μοιράζουν σε σακουλάκια.

Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΜΠΑΚΑΛΙΚΟΥ

Η «Ακρόπολις» του κυρίου Περικλή Αντωνόπουλου (2109563069), με μισό αιώνα παράδοση και αυτή τη γλαφυρή αισθητική του παλιού μπακαλικού με τις κονσέρβες Κύκνος στα ράφια, έχει ωραία βαρελίσια φέτα από τη Βόνιτσα και τα Καλάβρυτα, γραβιέρα, χύμα γιαούρτι σακούλας και κατσικίσιο τυρί από τη Χαλκιδική. Ξεχώρισα επίσης τα τρυφερά αμπελόφυλλα και το λάχανο τουρσί, που κάνει τους νοστιμότερους λαχανοντολμάδες, τα βραστερά ελληνικά όσπρια, τον ισλανδικό μπακαλιάρο σε τροφαντά φιλέτα, τις ανάλατες ελιές Αμφίσης και τις χρυσές, ψωμωμένες ρέγκες του.

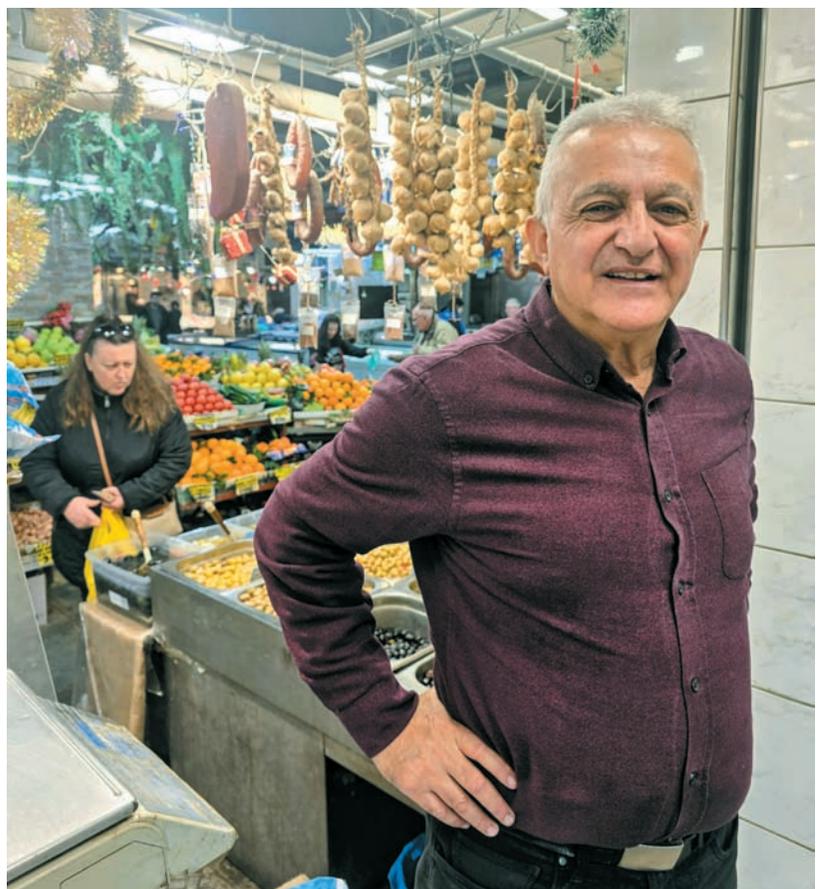
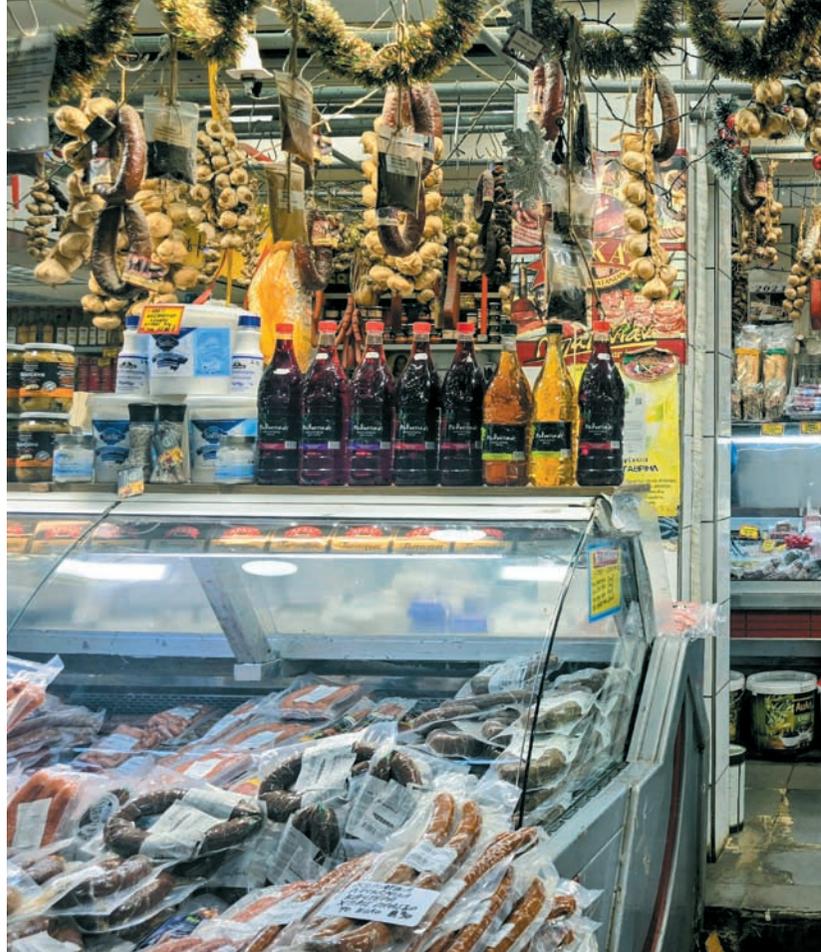
Πολύ κοντά θα βρεις και την πρόσχαρη κυρία Βάσω με το Τυροκομείο Παραμυθιάς (2160709839), που θα σε ξεναγήσει με μεγάλη χαρά και θα σου δώσει να δοκιμάσεις τα ωραία τυριά που παράγει το οικογενειακό τους τυροκομείο στο Ζερβοχώρι της Παραμυθιάς: κεφαλοτύρι, κεφαλογραβιέρα, φέτα, γαλοτύρι και κεφαλοτύρι πικάντικο του παλιού καιρού. Εδώ θα βρεις και κεφαλονίτικη φέτα, πετρωτό από τη Χαλκιδική, όσπρια ελιές και αλλαντικά του Μιράν και του Sarry.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΑΝ ΜΕΛΙ

Το Μελοπωλείο (2109594919) είναι ο παράδεισος του ελληνικού μελιού: θυμαρίσιο, με κηρήθρα, κρεμώδες από έλατο, λουλουδένιο από ακακία, καστανόμελο, πλούσιο από ευκάλυπτο, πιο φινετσάτο από πεύκο, καραμελένιο από χαρούπι, μέλι κουμαριάς και με λιγότερη ζάχαρη από ρείκι, ευωδιαστό από μέλι ερείκης και αγριολούλουδα. Μαζί τους, φρέσκια γύρη και βασιλικός πολτός, κεραλοϊφή αλλά και βαζάκια με μέλι και ξηρούς καρπούς.

ΤΟ ΑΥΓΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΝΑ

Το Κοταπληκτικό (2130406906) της Λίτσας Μουζάκη παίρνει την κότα πολύ στα σοβαρά. Κοτόπουλο Πίνδος, ελευθέρας βοσκής, μαζί με τα πολύ ωραία αυγά της ίδιας εταιρείας, χύμα αυγά ελευθέρας βοσκής ή αχυρώνα σε όλα τα μεγέθη – και χώρια τα λευκά από τα καφετιά, για όποιον έχει παραξενιές στο χρώμα. Θα σου κόψουν κοτοπουλένιο κιμά από όποιο κομμάτι επιλέξεις, και το σπιτικό τους ρολό

μαζί με τα χειροποίητα κοτομπιφτέκια γνωρίζουν μεγάλες δόξες.

ΨΑΡΑΚΙ Η ΚΡΕΑΣ;

Ο Λάμπρος (2109566970) είναι χαρακτηρισμένος «οστράκας», γνωστός σε όλους τους μερακλήδες της Αθήνας. Αχιβαδούλες, στρόμπια, κυδώνια, γυλιστερές, στρείδια ελληνικά και γαλλικά, και ό,τι σε όστρακο ανάλογα με την εποχή, μαζί με τα κλασικά ψαράκια, τις γαρίδες και τις καραβίδες στον όμορφο, μαρμάρινο πάγκο του. Ξεπουλάει πρώτος, οπότε, σπεύσατε μπονόρα!

Ο Μιχάλης Δραγάκης έχει τη δική του φάρμα στο Σαγκρί της Νάξου και από εκεί φέρνει το ξακουστό ναζιώτικο κατσικάκι και τα χοιρινά του. Στο ψυγείο του τα τυριά του Συνεταιρισμού της Νάξου – δοκιμάστε το ξινότυρι, τη φρέσκια και την ξερή μυζήθρα, που δεν τις βρίσκεις εύκολα στην Αθήνα. Το ντόπιο αιγοπρόβειο αγνό βούτυρο στα καλύτερά του, δίνει άλλη γεύση σε όλα τα φαγητά. Φάρμα Νάξου (2109576796)

ΠΕΟΥΜΗΣΣ ΡΑΒΑΝΙ;

Ο Φούρνος της Αγοράς (Πλάτωνος 5, 2109513978) είναι το μαγαζί που σε υποδέχεται στην είσοδο της αγοράς. Ιδιοκτησία της προέδρου, της αεικίνητης κυρίας Χρυσούλας Καπίρη. Εκτός από ψωμί, κάνει κριτσίνια από ζέα, κουλουράκι Θεσσαλονίκης, βουτήματα χωρίς ζάχαρη, καλαμποκίσια κριτσινάκια, γλυκές καρύδες όπως παλιά, σταφιδοκέικ και ωραία τυροπιτάκια και σπανακοπιτάκια με σπιτικό, τραγανό φύλλο. Το ατού της, όμως, είναι τα γλυκά του γιου, Νίκου Παρίση, που είναι ζαχαροπλάστης. Ραβανί, σαραγλί, γιαννιώτικος μπακλαβάς, σάμαλι και, κάθε Σάββατο, γαλακτομπούρεκο.

ΒΟΛΤΑ ΣΤΑ ΠΕΡΙΕ

➤ Το **Fish House** (Πλάτωνος 4, 2109565274) θα σου τραβήξει την προσοχή με την αστραφτερή του καθαριότητα αλλά και με τα ταψιά με τις ψαρομαγειρίες στη βιτρίνα του, η οποία επεκτείνεται και στο εσωτερικό. Έχει άφθονα τραπέζια, αν θέλεις να καθίσεις, αλλά και άπειρες νοστιμιές για το σπίτι. Εκτός από κάθε λογής ψητό ή τηγανητό ψαράκι, φτιάχνει σουπιές κρασάτες, πεσκανδρίτσα στον φούρνο, γεμιστά με θαλασσινά, κριθαρότο με γαρίδες, λαχταριστή ψαρόσουπα, καβουροσαλάτα με γιαούρτι, αγγουράκι, άνηθο, σταφίδες και μαγιονέζα, χταποδοσαλάτα, γαριδοσαλάτα με κουσκουσάκι και λαχανικά, ψαρομπιφτέκια και ό,τι φανταστεί ο νους σου με έμπνευση από τον βυθό.

➤ Μέσα σε 10 μόλις τετραγωνικά, το **Emigrand** (Φιλαρέτου 78) χωράει έναν αυθεντικό γεωργιανό, πέτρινο φούρνο, τον τονέ, με τον Δημήτρη να ξεφουρνίζει συνέχεια, καυτό, ένα από τα νοστιμότερα λαβρά ψωμιά της πόλης. Από τη γωνία θα σε τραβήξει η ευωδιά του ψωμιού και της πίτας σε πολλές διαφορετικές γεύσεις: κοτόπουλο, αυγό και τυρί, λουκάνικο, πατάτα, σπανάκι, αλλά και χατσαπούρι με τυρί imeruli.

➤ Το **Πεινιρλί και Κουλούρι** (Δαβάκη 69) ειδικεύεται στο τραγανό, φουλ σουσαμάτο κουλούρι Θεσσαλονίκης – κλασικό ή γλυκό με σταφίδες ή σοκολάτα – και στο αφράτο πεινιρλί σε διαφορετικές γεύσεις: με ελιά, ντομάτα και τυρί, κλασικό ή με αλλαντικά, αυγό ή μπέικον. Φτιάχνει και τυρόψωμο, ωραία σπιτική σπανακόπιτα και σάντουιτς με βάση το κουλούρι. Το σνακ που θα σου δώσει δυνάμεις για να ξεκινήσεις τα ψώνια.

➤ Στοιχηματίζω πως εδώ θα ανταλλάξεις το τελευταίο ορεβουάρ με την Καλλιθέα, πριν επιστρέψεις στη γειτονιά σου. Με μερικά τραπέζια στο πεζοδρόμιο, το **Μπιφτεκοπωλείο** (Δαβάκη 59), με ιστορία από το 1960, φτιάχνει σουβλάκι και μπιφτέκι με κείνη την παλιά, διαφορετική γεύση που θυμόμαστε από την παιδική μας ηλικία. Πριν δοκιμάσεις, απόλαυσε τη διαδικασία: την πίτα που ψήνεται στα κάρβουνα πάνω από το ζουμερό μπιφτεκάκι και περιχύνεται με τα ζουμάκια από το μπολ με την ψιλοκομμένη ντομάτα και το κρεμμύδι. Τυλιχτό ή σε μερίδες, όνειρο!

➤ Το **Batavia** (Γρυπάρη 138, 2109531042) δεν είναι μόνο το μεγαλύτερο μπαχαράδικο της Αθήνας αλλά και το ομορφότερο. Ντιζάιν σε ξύλο και γυάλινα βάζα με χιλιάδες προϊόντα που χρειάζεσαι ώρες για να ξεναγηθείς ανάμεσά τους. Σπάνια μπαχαρικά, αποξηραμένα βότανα, μυρωδικά, αλεύρια, εσάνς από όλα τα εσπεριδοειδή, λούφες και καλλυντικά, αιθέρια έλαια και προϊόντα από τις καλύτερες οικογένειες της μικρής τοπικής παραγωγής. Το κρυφό μυστικό των σεφ της πόλης, που εδώ αναζητούν τα πιο σπάνια μυρωδικά τους.

➤ Το μικρό **μαγαζάκι της Φένιας** (Γρυπάρη 140, 2155255382) δεν έχει ταμπέλα, όμως όλοι το ξέρουν σαν το «ρώσικο» από την προηγούμενη διεύθυνσή του. Η Φένια είναι Ρωσοπόντια και στα ράφια της κρύβει μυστικά από την Πολωνία, την Ουκρανία, τη Ρωσία και όχι μόνο, που δεν θα βρεις σε άλλα βαλκανικά παντοπωλεία της πόλης. Το πιο φινό ινδικό μπαγάμι, το δικό μας μοναδικό αλεύρι «Κούλα», που λες και ανοίγει από μόνο του το πιο αιθέριο σπιτικό φύλλο, κατεψυγμένοι σπιτικοί λαχανοντολμάδες και πελμένι. Ξεχωριστή η ποικιλία από όλα τα σπάνια φρούτα του δάσου – που τα εισάγουν μόνοι και τα καταψύχουν, εντελώς διαφορετικά από τα κλασικά των σούπερ μάρκετ-, λαρδί, φρέσκα τουρσιά, χαβιάρι και ρώσικο μπρικ. Στο ταμείο, σε κεσεδάκια, το πιο βουτυράτο και μαστιχωτό ποντιακό τυρί, αυτό που κάνει το τέλειο κιουνεφέ και το φτιάχνει τσοπάνης στον Ασπρόπυργο. Το μυστικό του, το γάλα που δεν έχει αποβουτυρωθεί. Σμετάνα μικρής παραγωγής και η ποντιακή σπιτική σάλτσα από πιπεριά και ντομάτα που τόσο αγαπά η Θεσσαλονίκη.

➤ Το **Porky** (Γρυπάρη 159) θα μπορούσε να είναι και το σημάδι για να μη χάσεις την αγορά, αφού βρίσκεται ακριβώς απέναντί της. Ένα τεράστιο κρεοπωλείο-παντοπωλείο, που έχει από αλλαντικά και τυριά, μέχρι κατεψυγμένα αλλά και τοπικά προϊόντα, γαλακτοκομικά και ωραίες πίτες για σουβλάκι. Τα κρέατα χωρίζονται σε διαφορετικά πόστα-ψυγεία, αλλού το μοσχάρι, αλλού το αρνί, τα πουλερικά και το χοιρινό. Εδώ θα ανακαλύψεις, πέρα από τις κοπές, μερικές λιχουδιές που δύσκολα βρίσκεις σε όλα τα κρεοπωλεία, όπως μοσχαροκεφαλή, χοιροκεφαλή, γλώσσα, ουρά, ποδαράκια καθαρισμένα για πατσά.

➤ Ο **Εύμαιος** (Αριστείδου 124, 2109512903) είναι ένα μικρό, νέας γενιάς και πολύ ξεχωριστό κρεοπωλείο. Στο ψυγείο του θα βρεις μόνο βιολογικό ελληνικό κρέας από αυτόχθονες φυλές. Κρέας βουβαλίσιο, κρέας από μαύρο χοίρο και βραχυκερατική μοσχάρισα ράτσα. Κι όμως, οι τιμές του δεν διαφέρουν από αυτές του συμβατικού κρέατος. Και αυτό γιατί ο Χρήστος Αστρέχας έχει τη δική του φάρμα κοντά στην Καρδίτσα, οπότε πουλά σε τιμή παραγωγού. Από ανθρώπους που εμπιστεύεται φέρνει τα κοτόπουλα και τη γαλοπούλα του, σπιτικά φτιάχνει τα μπιφτέκια του και ωριμάζει τις γενναίες σπαλομπριζόλες του. 🍴

Τσικνοπέμπτη: 7 ταβέρνες που ρίχνουν κρέας στη φωτιά

Παϊδάκια, γαρδουμπάκια, μπιριζολάκια και κοκορέτσια να γλείφεις τα δάχτυλά σου! Η ημέρα της τσίκνας πλησιάζει, κλείσε τραπέζι από σήμερα.

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Η Τσικνοπέμπτη (φέτος 12 Φεβρουαρίου) θέλει φωτιά και καλό κρέας. Θέλει κέφι και κρασί, θέλει γλέντια και τραγουδία, πάνω απ' όλα είναι μια υπενθύμιση ότι είμαστε ζωντανοί. Είναι η μέρα που όλη η πόλη μυρίζει ψητό κρέας και κάρβουνο. Ανθες να τη γιορτάσεις έξω, σε κάποια από τις φημισμένες ψισταριές της Αθήνας, καλύτερα να κάνεις κράτηση από σήμερα. Άρχισε παίρνοντας τα παρακάτω τηλέφωνα. Καλή τσίκνα!

Γαρούφος

Το λένε και Γαρούφο, το λένε και Παλαιό Καφενείο, αλλά κυρίως είναι η πιο καλή ψισταριά της πόλης. Αν είναι η πρώτη σου φορά εδώ, δεν καταλαβαίνεις πού ακριβώς έχεις έρθει. Βλέπεις αυτοσχέδια τραπέζια και ομπρέλες θαλάσσης (για σκιά ντε), ακούς Καζαντζίδη, μυρίζεις τσίκνα. Μην κρίνεις, απλώς φάε! Ο Γαρούφος ένεκα της ημέρας βγάζει την ψισταριά στον δρόμο και ψήνει από το πρωί: καλαμάκια, παϊδάκια, μπιριζολάκια, πανσέτες, σουκώτι και μπιφτεκιαριστούργημα. Έφτασε βραδάκι και κρύωσες; Σου φέρνουν κι ένα μαγκάλι κάτω από το τραπέζι για να ζεσταθείς. Στο τσακίρ κέφι ανάβουν φωτιά στον δρόμο και χορεύουν γύρω της, γιατί αν δεν λαμπαδιάσεις, σωστή Τσικνοπέμπτη δεν ζεις! **Κορυτσάς 48, Βοτανικός, 2103466041**

Σπανός

Η τυπική ταβέρνα, αυτή που μεγάλωσε όλη την Ελλάδα, όπως την ονειρεύεσαι. Ξύλο παντού, παλιά βαρέλια για κρασί, ασπροκόκκινα τραπεζομάντιλα, σε μια γωνιά το τζουκμποξ. Αφεντικό η κυρά-Γεωργία, που με τον σύζυγό της (τον Σπανό) ήρθαν από τα χωριά του Αγρινίου το 1981 και σιγά σιγά έστησαν μια ταβέρνα-θαύμα. Το κρέας τους το προμηθεύονται αποκλειστικά από το Αγρίνιο και το ψήνουν με τη μαεστρία του ορεινού χωριού. Να φας αγρινιώτικο κοκορέτσι και λουκάνικο, αρνί στη σούβλα και ένα από τα καλύτερα παϊδάκια τούτης της πόλης – το τελευταίο επιβάλλεται! **Αριστέιδου Οικονόμου 2, Κάτω Πατήσια, 2108327381**

Αξιώτης

Ακόμη μία ταβέρνα που φημίζεται για το σωστό, ολόσωστο, στην εντέλεια ψημένο παϊδάκι της. Από το 1956 στη γειτονιά (που

πρωτοκατοίκησαν οι Ναξιώτες-Αξιιώτες), ο Αξιώτης είναι στέκι αγαπημένο και συνεχίζει ακάθεκτο μέσα στα χρόνια. Μαζί με το παϊδάκι παραγγέλνεις και την τέλεια τηγανητή πατάτα, αλλά και τζατζίκι όπως πρέπει να είναι (τούρμπο). Τι άλλο θέλεις από μία Τσικνοπέμπτη; Κρασί! Έχει μπόλικο... **Παπαρσένη 15, Πολύγωνο, 2106459130**

Γίδι

Είναι από τις πιο φημισμένες χασαποταβέρνες του λεκανοπεδίου – προφανώς και βγάζει «τα όπλα» από νωρίς. Δηλαδή, ποια όπλα, ολόκληρο πολυβόλο βγάζει και αρχίζει και ψήνει μετά μανίας: να τα κοκορέτσια, να και τα σπληνάντερα, από εδώ οι πανσέτες, από εκεί τα φρυγαδέλια, και τι ωραία που μυρίζει η προβατίνα όταν ψήνεται... **Λεωφόρος Τατοΐου 17, Μεταμόρφωση, 2102828848**

Ρέθεμνος

«Ρέθεμνο» λένε στην Κρήτη το Ρέθυμνο και στην Αθήνα ετούτη τη βέρα κρητικιά ταβέρνα. Σε στέλνω εδώ για τη σούβλα (κοντοσουβλία και κοκορέτσια μούρλια), αλλά και για την παινεμένη σχάρα. Έχει και αντικριστό, αλλά γι' αυτό κάντε κράτηση από πριν, μια που τελειώνει πιο γρήγορα κι από τηγανητή πατάτα. **Βρανά 45, Ελληνορώσων, 2130411462**

Ag@ios The Dirty Butcher

Φωτιές να δουν τα μάτια σου! Αυτός ο Άγιος, που είναι και... άγριος, έβαλε μπρος τη σχάρα του μέσα στις γιορτές και από τότε δεν σταμάτησε να ψήνει. Αν μη τι άλλο ο Πάννης Κουστένης ξέρει από ψήσιμο. Μπιριζόλες, μπιφτεκια προβατίνας, παϊδάκια, του κόσμου τα κοψίδια – μέχρι και αμελέτητα υπάρχουν στο μενού. Την Τσικνοπέμπτη προβλέπουμε χαμό μεγάλο. **Βεντήρη 5, Όπισθεν Χίλτον, 6975964098**

Manari

Για να είμαι ειλικρινής, να βρείτε τραπέζι ανήμερα Τσικνοπέμπτης στην πιο hot παιδακοταβέρνα των ημερών, το κόβω δύσκολο. Αλλά εγώ οφείλω να την αναφέρω. Πάντως, αν έχετε τύχη βουνό, ναι, πρέπει να παραγγείλετε οπωσδήποτε το παϊδάκι. Και τα μπιφτεκάκια. Και το κοκορέτσι να μη σας λείψει. **Πλατεία Αγίων Θεοδώρων 3, 2152153804**

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ Του ΑΡΗΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Όταν το Κίεβο δεν ήταν εύθυμο

Αντρέι Κουρκόφ
Σαμψών και
Ναντιέζντα
εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Πριν από χρόνια, σε μια άλλη ζωή, όταν ήμουν ακόμα νέος, είχα επισκεφτεί τη Ρωσία με ένα γκρουπ τουριστικό. Τη Σοβιετική Ένωση κυβερνούσε τότε ο Μπρέζνιεφ κι όφειλες να έχεις μαζί σου δύο τουλάχιστον παντελόνια τζιν δίκην συναλλάγματος. Στη χώρα εκείνο τον καιρό δεν μπορούσες να μπεις μεμονωμένα, δεν επιτρεπόταν παρά ο ομαδικός τουρισμός (κάτι που απεχθάνομαι). Στο ταξίδι μου εκείνο είχαμε πρώτα επισκεφτεί την Αγία Πετρούπολη (θυμάμαι να παίρνω ειδική άδεια από τη Ρωσία να ξηναγώ για να επισκεφτώ το σπίτι όπου άφησε την τελευταία του πνοή ο Ντοστογιέφσκι – μουσείο πια), στη συνέχεια τη Μόσχα (δεν ξεχνώ το ξεροβόρι στην αχανή Κόκκινη Πλατεία), για να καταλήξουμε στο Κίεβο της Ουκρανίας (μία ακόμη Σοβιετική δημοκρατία, τρόπος του λέγειν).

Περιπλανήθηκα με έναν φίλο, λάτρη του ποδόγυρου, στους κήπους της πόλης και πιάσαμε κουβέντα με δύο κοπέλες που φάνηκαν πρόθυμες να μας καλέσουν στο σπίτι της γιαγιάς τους, αλλά εμείς δεν στα-

θήκαμε αρκετά τολμητές – τι διάβολο μας εμπόδισε να τις ακολουθήσουμε δεν ξέρω, ίσως είχαμε ξεμείνει από τζιν. Στο Κίεβο ο κόσμος ήταν έξω, τριγυρνούσε στα πάρκα κι έπινε μπύρες χαζολογώντας με ευθυμία. Υπήρχε ένα κέφι στην ατμόσφαιρα που μου έκανε εντύπωση – οι Σοβιετικοί πολίτες που είχα συναντήσει ως εκείνη τη στιγμή στην Πετρούπολη και στη Μόσχα έμοιαζαν σκυθρωποί και συνοφρυωμένοι. Εκείνο το Κίεβο μου θύμισε το εκπληκτικό μυθιστόρημα του **Αντρέι Κουρκόφ**, «*Σαμψών και Ναντιέζντα*», στην εξαιρετική μετάφραση της **Σταυρούλας Αργυροπούλου**. Μονάχα που το Κίεβο του Κουρκόφ διόλου εύθυμο δεν φαίνεται στις σελίδες του βιβλίου. Μα πώς αλλιώς; Η εποχή που περιγράφει είναι εκείνη του εμφυλίου στη Ρωσία, τα χρόνια αμέσως μετά την Οκτωβριανή επανάσταση, όταν το νέο, κόκκινο καθεστώς δεν είχε ακόμα σταθεροποιηθεί κι αντιμαχόταν με δυνάμεις που επιδίωκαν με κάθε τρόπο την ανατροπή του.

Ο ήρωας του βιβλίου, ο Σαμψών, από τις πρώτες κιόλας σελίδες χάνει τον πατέρα

του σε μια συμπλοκή με αντεπαναστάτες. Αλλά αυτή δεν είναι η μοναδική απώλεια: χάνει κι ο ίδιος το αυτί του από μια ξώφαλτο σπαθιά. Ο αναγνώστης τον ακολουθεί στη μονήρη πλέον ζωή του, καθώς προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις αντιξοότητες μιας ρευστής πολιτικά κατάστασης κι ενώ στο διαμέρισμά του στο Κίεβο εισβάλλουν διαρκώς στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού που έχουν καταλάβει την πόλη και αναζητούν κατάλυμα. Χάρη σε μια ευτυχή συγκυρία, ο Σαμψών εντάσσεται στην Πολιτοφυλακή του Κίεβου κι έτσι ανακουφίζεται κάπως από τα δεινά – αφού είναι πια εξουσία κι ο ίδιος. Στη ζωή του μπαίνει κάποια στιγμή η Ναντιέζντα, μια φλογερή επαναστάτρια που πιστεύει ολόθερμα στον σοσιαλιστικό παράδεισο, την ίδια ώρα που μαζεύει πτώματα από τις οδομαχίες.

Αδύνατο ν' αφήσεις το βιβλίο από τα χέρια, ενώ δεν θέλεις και να το δεις να τελειώνει. Έφτασα να διαβάζω μόνο 10 σελίδες τη μέρα για να μη χάσω την απόλαυση. Υποκλίνομαι στον Κουρκόφ και ευχαριστώ τις εκδόσεις Καστανιώτη για την επιλογή.

Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας

Ένα διαχρονικό ελληνικό ειδύλλιο μεταμορφώνεται σε σύγχρονο μιούζικαλ

Ένα από τα πιο γνωστά και αγαπημένα έργα της ελληνικής δραματουργίας αποκτά νέα σκηνική ζωή. Ο «*Αγαπητικός της βοσκοπούλας*» παρουσιάζεται ως μιούζικαλ, με πρωτότυπη μουσική και ενορχήστρωση του **Θοδωρή Οικονόμου** και νέο κείμενο σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο, γραμμένο από τον **Γιάννη Καλαβριανό**, ο οποίος έχει αναλάβει και τη σκηνοθεσία. Βασισμένο στο ομώνυμο έργο του Δημήτριου Κορομπλά, το ειδύλλιο αναδημιουργείται, διατηρώντας τον βασικό αφηγηματικό του πυρήνα, αλλά αποκτώντας σύγχρονη δραματουργική και μουσική ταυτότητα.

Η υπόθεση εκτυλίσσεται στο ορεινό χωριό της Αρτοτίνας, όπου η Κρουστάλλω και ο φτωχός βοσκός Λιάκος ζουν έναν κρυφό έρωτα. Η Μάρω, μητέρα της Κρουστάλλω, απορρίπτει την πρόταση της Γιάνναινας, μητέρας του Λιάκου, να παντρεύουν τα παιδιά τους, προκαλώντας συγκρούσεις. Η άφιξη του Μήτρου, ενός άντρα από το παρελθόν της Μάρως, περιπλέκει περαιτέρω την κατάσταση, καθώς ζητά την Κρουστάλλω σε γάμο, φέρνοντας στην επιφάνεια παλιές σχέσεις, παρεξηγήσεις και μυστικά. Οι κοινωνικές αντιθέσεις και οι οικογενειακές πιέσεις οδηγούν τους ήρωες σε αδιέξοδο, μέχρι την τελική επικράτηση του έρωτα.

Η παράσταση ζωντανεύει στη σκηνή με τη συμμετοχή δεκαεπτά ηθοποιών και μουσικών, ανάμεσά τους οι **Λάζαρος Γεωργακόπουλος, Ελένη Ουζουνίδου, Μάρκος**

© ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ

Παπαδοκωνσταντάκης, Ασημένια Βουλιώτη, Γιάννης Αναστασάκης και η Τάνια Τσανακλίδου.

Μαζί τους, μια ορχήστρα από πέντε σολίστ δημιουργεί ένα μοναδικό ηχητικό σύμπαν, όπου η γκάιντα και το κλαρίνο συναντούν το βιμπράφωνο, τα κρουστά, το λαούτο και τα ηλεκτρικά όργανα.

Ο «*Αγαπητικός της βοσκοπούλας*» τα τελευταία 130 χρόνια έχει γνωρίσει διαδοχικές μεταφορές στο θέατρο, τον κινηματογράφο και το Θέατρο Σκιών, καθιερώνοντας τη θέση του στη λαϊκή κουλτούρα, πριν επιστρέψει σήμερα στη σκηνή ως σύγχρονο μιούζικαλ.

ΘΕΑΤΡΟ ΑΚΡΟΠΟΛ

Πρεμιέρα 7 Φεβρουαρίου
Παραστάσεις Πέμπτη στις 20:30, Παρασκευή στις 21:00
Σάββατο στις 17:45 & 21:00, Κυριακή στις 17:30
Θέατρο Ακροπόλ Ιπποκράτους 9, 2103648303

© FABIAN GAMPER/STUDIOZENTRAL

critic's CHOICE

Ο ήχος της πτώσης

(SOUND OF FALLING) ***1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μάσα Σιλίνσκι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Χάνα Χεκτ, Λένα Ουρζεντόφσκι, Σούζαν Γουέστ, Λουίζε Χάγιερ, Λαένι Γκάζιελερ

Σε απομακρυσμένο γερμανικό αγρόκτημα των αρχών του 20ού αιώνα, τα κορίτσια μιας πολύτεκνης οικογένειας προσπαθούν να βρουν τη θέση τους σε έναν κόσμο όπου κυριαρχεί η αγωνιά του πολέμου, οι θρησκευτικοί καταναγκασμοί και τα ανεπίπτα οικογενειακά μυστικά.

Στη μόλις δεύτερη ταινία της η 41χρονη Γερμανίδα Μάσα Σιλίνσκι («Dark Blue Girl», 2017) έφτιαξε μια εντυπωσιακή –σχεδόν επικών διαστάσεων– τοιχογραφία της γερμανικής ιστορίας, που δεν ακολουθεί μια ενιαία γραμμική αφήγηση, αλλά πορεύεται με τη λογική ενός αινιγματικού φεμινιστικού παλιμπηστού που αλλάζει σχήμα και μορφή, καθώς πηγαίνει έρχεται στον χρόνο. Η αρχή δίνεται με ένα, ασπρόμαυρο σχεδόν, ψυχόγραμμα για την αυστηρή θρησκευτικότητα μιας οικογένειας, τα νεαρά μέλη της οποίας είναι αποσβολωμένα με τους τρομακτικούς φολκλορικούς θρύλους που ακούν. Η εναρκτήρια σεκάνς εκτυλίσσεται λίγα χρόνια πριν ξεσπάσει ο Α΄ ΠΠ και η πλοκή σταματά απότομα, για να μας μεταφέρει στον χρόνο με σταθερό σύμβολο τη γερμανική αγροικία. Η Σιλίνσκι στην ιστορική περιπλάνησή της μας ταξιδεύει είτε στο σήμερα, όπου γνωρίζουμε τους νέους ενοίκους του ανακαινισμένου αγροτόσπιτου, είτε στα πολύχρωμα 80s, όπου η νεαρή ηρωίδα πασχίζει να βρει εκτόνωση στην καταπιεσμένη λιμπιντό της, είτε στα σκοτεινά 40s, όπου η νεαρή Έρικα νιώθει μια περίεργη έλξη για τον ανάπρω θείο της. Στις τέσσερις διαφορετικές ιστορίες πρωταγωνιστούν αντίστοιχα κορίτσια, τα οποία κουβαλούν τα τραύματα της πατριαρχίας, που κληροδοτούνται από γενιά σε γενιά. Η Σιλίνσκι επιχειρεί κάτι φιλόδοξο και σε μεγάλο βαθμό τα καταφέρνει, καθώς η ταινία της είναι μια συναρπαστική αλληγορία για τη γυναικεία φύση και τα φαντάσματα της ζωής. Η υψηλή αισθητική αρχική ιστορία της Άλμα είναι αριστουργηματική, θυμίζοντας το σινεμά του Μίκαελ Χάνεκε, αλλά στα επόμενα κεφάλαια οι θετικές εντυπώσεις αμβλύνονται κάπως. Η ψυχαναλυτική εμμονή της σκηνοθέτριας στις ερωτικές κυρίως ζωές των ηρωίδων δεν έχει την ίδια δυναμική. Ακόμη κι έτσι πάντως, ο αποκαλυπτικός χαρακτήρας ενός φιλμ που μιλάει για την ιστορία της γυναίκας στη Γερμανία των τελευταίων 100 ετών δεν περνάει απαρατήρητος. Όπως συνέβη άλλωστε και στις Κάννες, όπου η ταινία ήταν εκ των φαβορί για τον Χρυσό Φοίνικα, αποσπώντας το Βραβείο της Επιτροπής.

ΕΠΙΣΗΣ

▶▶▶ Τρίτο μέρος για το franchise τρόμου «Κλειδώσεις;» (*) με υπότιτλο «Οι άγνωστοι 3» και σκηνοθέτη τον Ρέι Χάρλιν. Εδώ, η επιζήσασα Μάγια έρχεται αντιμέτωπη με τον σατανικό εγκέφαλο του εφιάλτη που έζησε η ίδια και που οδήγησε στον θάνατο τον σύντροφό της. ▶▶▶ Ακόμη ένα θρίλερ είναι το «Επιστροφή στο Silent Hill» (*1/2), σίκουελ του ψυχολογικού θρίλερ του Γάλλου Κριστόφ Γκας, από το 2006, που είχε βασιστεί σε δημοφιλές βιντεοπαιχνίδια των 00s. ▶▶▶ Μουσικό ντοκιμαντέρ είναι το «Stray Kids: The dominATE Experience» (-), με πρωταγωνιστές το δημοφιλές νεανικό pop συγκρότημα.

Κάποτε στη Γάζα (ONCE UPON A TIME IN GAZA) **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Άραμπ Νάσερ, Τάρζαν Νάσερ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ισαάκ Ελίας, Νάντερ Αμπντ Αλχάι, Ραμζί Μαγκντίζι, Ματζντ Εϊντ

Στη Γάζα του 2007, ένας φοιτητής κι ο ιδιοκτήτης καντίνας που φτιάχνει φαλάφελ «σπρώχνουν» ναρκωτικά. Τρία χρόνια μετά, ο φοιτητής δέχεται την πρόταση ενός σκηνοθέτη να υποδυθεί τον επαναστάτη στην «πρώτη ταινία δράσης made in Gaza».

Ένα διαφορετικό φιλμ για τη Γάζα είναι το στιλιζαρισμένο πόνημα των αδελφών Νάσερ, που συνδέουν την αστυνομική περιπέτεια (ένας διεφθαρμένος μπάτσος καταδιώκει τον ιδιοκτήτη μιας καντίνας) και την πολιτική σάτιρα σε ένα πρωτότυπο υβρίδιο, που, παρά τις καραμπινάτες αδυναμίες του –ελάχιστα πράγματα ξεφεύγουν από την αίσθηση μιας φάρσας–, λειτουργεί μια χαρά. Μάλιστα η σπιντάπη αφήγηση προσφέρει ένα δίπολο (οι δύο χρονικές περιόδοι ενώνουν την προσωπική ιστορία εκδίκησης με την κατάσταση στην Παλαιστίνη) που οδηγεί στον καυστικό πολιτικό σχολιασμό για την ισραηλινή κατοχή, αλλά και τον ρόλο της Χαμάς στη Γάζα. Βραβείο Σκηνοθεσίας στο τμήμα Ένα Κάποιο Βλέμμα, στις Κάννες.

Δύο εισαγγελείς (TWO PROSECUTORS) **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σεργκέι Λόζνιτσα ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Αλεξάντρ Κουζνέτσοφ, Αλέξαντρ Φιλίπνκο, Ανατόλι Μπέλι

Στη Σοβιετική Ένωση του 1937, μια επιστολή γραμμένη με αίμα από την ειδική πτέρυγα της φυλακής πολιτικών κρατουμένων, φτάνει στην Εισαγγελία της Μόσχας. Ο μόλις τριών μηνών διορισμένος νεαρός εισαγγελέας Αλεξάντερ Κορνιέφ αναλαμβάνει την υπόθεση.

Ο Ουκρανός Σεργκέι Λόζνιτσα («Το πρόσωπο της ομίχλης», «Η δύναμη της αλήθειας») ερευνά σταθερά την ιστορική και πολιτική μνήμη. Εδώ σε μια περίοδο όπου η σταλινική τρομοκρατία βρίσκεται στην κορύφωσή της. Η προσπάθεια του ιδεαλιστή εισαγγελέα να φτάσει στην αλήθεια με τη μορφή ενός άνισου αγώνα, με το αποτέλεσμα προδιαγεγραμμένο. Μια κατασκότεινη πολιτική καταγγελία, και μια υπενθύμιση ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται σαν τραγική φάρσα. Μια υποψία σαρόνιου χιούμορ τονίζει την παγίδα του παραλόγου όπου είναι εγκλωβισμένος ο ήρωας, σε ένα φιλμ με σαφείς επίκαιρες αιχμές για τη Ρωσία του Πούτιν, αλλά και τον εφιαλτικό αυταρχισμό που κυριαρχεί.

Βοήθεια! (SEND HELP) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σαμ Ράιμι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ρέιτσελ Μακ Άνταμς, Ντίλαν Ο'Μπράιεν, Ντένις Χέισμπερτ, Χαβιέ Σαμουέλ

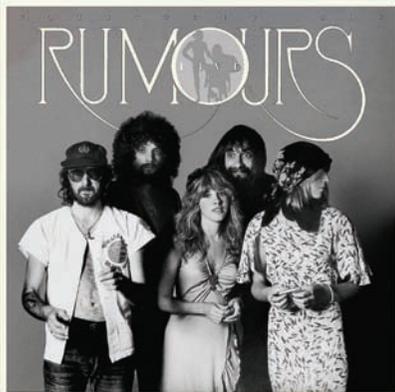

Δύο επιζώντες αεροπορικού ατυχήματος, συνάδελφοι σε εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων, ναυαγούν σε απομονωμένο νησί προσπαθώντας να επιβιώσουν παρά τις διαφορές τους.

Αυτό που χωρίζει την ντροπαλή (και τέρας γνώσεων) Λίντα και τον κακομαθημένο Μπράντλεϊ, που είναι ο προϊστάμενός της, είναι πως εκείνη ξέρεει πώς να επιβιώνει σε όλες τις συνθήκες. Η ταινία ξεκινά όσο πιο χοντροκομμένα γίνεται, με την απαράδεκτη συμπεριφορά του Μπράντλεϊ να δείχνει ότι στο νέο φιλμ του βετεράνου Σαμ Ράιμι ο απλοϊκός μανιχαϊσμός είναι το κέντρο βάρους μιας ελάχιστα πρωτότυπης ιστορίας. Λάθος εκτίμηση. Στο δεύτερο μισό του φιλμ, που θυμίζει κάπως τον μικρόκοσμο των ναυαγών του «Τριγώνου της Θλίψης», η αθεόφοβη ταξική σάτιρα του Ράιμι απογειώνεται σε απίστευτα ξεκαρδιστικά ευφυολογήματα, όπου η περσόνα της Ρέιτσελ Μακ Άνταμς είναι τρομακτικά απολαυστική.

«ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΤΑΙΝΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗ ΓΑΖΑ ΚΑΙ ΣΕ ΘΕΛΩ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ» (ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΗ ΓΑΖΑ)

Fleetwood Mac: 49 χρόνια από την κυκλοφορία του «Rumours» Ανάμεσα στην αισθητική τελειότητα και το αισθηματικό χάος

Το magnum opus του βρετανοαμερικανικού συγκροτήματος, «Rumours», κυκλοφόρησε στις 4 Φεβρουαρίου 1977 κι όλα ήταν τέλεια εκτός από τις σχέσεις μεταξύ των μελών της μπάντας.

Λένε ότι το αγγλικό χιούμορ χαρακτηρίζεται από λεπτή ειρωνεία, σαρκασμό και αυτοσαρκασμό και βασίζεται στη γλωσσική ευφυΐα και στην ικανότητα να γελάς με το παράλογο της καθημερινότητας και τις κοινωνικές συμβάσεις. Και καθώς κάθε Άγγλος είναι έτοιμος να διακωμωδήσει τα πάντα, δεν θα του γλίτωναν και κάποια από τα συγκροτήματα της χώρας του. Ακόμα και τα πιο δημοφιλή, όπως οι Fleetwood Mac. Ένα από τα πολύ συνηθισμένα αστέρια των διακομηρινών της Γηραιάς Αλβιώνας, αφορά τη σχέση του Lindsey Buckingham με τη Stevie Nicks, ξέρεις, αυτή που δεν πήγε καθόλου καλά. Για τον μέσο Άγγλο τακτικό θαμώντα του τοπικού δισκάδικου, ο έρωτάς τους ήταν από την αρχή καταδικασμένος: «Ποτέ δεν πέτυχε σχέση ανάμεσα σε αγόρι με κοριτσίστικο όνομα και κορίτσι με αγορίστικο», θα πει υπομειδιώντας. Κι αν το αστέιο δεν είναι και τόσο correct στον καιρό μας, οι Άγγλοι έχουν να αντιτάξουν ότι κυκλοφορεί στους βινυλιακούς κύκλους από το 1977. Άσε που ούτε ο Lindsey ούτε η Stevie είναι Άγγλοι. Άρα, δεν τρέχει τίποτα! Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή.

Οι Fleetwood Mac σχηματίστηκαν το 1967 στο Λονδίνο από τον κιθαρίστα Peter Green, τον ντράμερ Mick Fleetwood και τον μπασίστα John McVie, ως ένα καθαρά blues συγκρότημα. Στα πρώτα τους χρόνια γνώρισαν επιτυχία στη βρετανική σκηνή με κομμάτια όπως τα «Albatross» και «Black Magic Woman», όμως η εσωτερική αστάθεια δεν άργησε να εμφανιστεί. Η αποχώρηση του Green το 1970 σηματοδότησε την αρχή μιας περιόδου συνεχών αλλαγών στη σύνθεση, με διαφορετικούς κιθαρίστες και τραγουδιστές να περνούν από το σχήμα, χωρίς να καταφέρνουν να του δώσουν σαφή κατεύθυνση.

Η μεγάλη τομή έρχεται το 1974, όταν το συγκρότημα μετακομίζει στην Αμερική και ενσωματώνει δύο νέους δημιουργικούς

πυλώνες: τον Buckingham και τη Nicks. Με την προσθήκη τους, οι Fleetwood Mac μεταμορφώνονται από ένα μπλουζ-ροκ σύνολο σε μια μπάντα με έντονο μελωδικό προσανατολισμό, πλούσιες αρμονίες και απόλυτα προσωπικούς στίχους. Το ομώνυμο άλμπουμ «Fleetwood Mac» (1975) γνωρίζει τεράστια επιτυχία και τους καθιερώνει στο αμερικανικό κοινό.

Το «Rumours», που έρχεται το 1977, δεν είναι απλώς η συνένωση μιας επιτυχημένης πορείας. Η σημασία του έγκειται πρωτίστως στο γεγονός ότι μετέτρεψε τη συναισθηματική κατάρρευση αρκετών από τα μέλη της μπάντας σε συλλογικό καλλιτεχνικό θρίαμβο. Την περίοδο της ηχογράφησης, τα δύο βασικά ζευγάρια της μπάντας – ο Buckingham με τη Nicks και ο John με την Christine McVie – βρίσκονταν σε δύσκολη φάση. Μεγάλη ένταση αποτυπώνεται σε τραγούδια όπως το «Go Your Own Way», όπου ο Buckingham εκφράζει θυμό και απογοήτευση, ενώ η Nicks απαντά πιο υπαινικτικά και ποιητικά στο «Dreams». Σε αντίθεση με τη θυελλώδη σχέση Buckingham-Nicks, ο χωρισμός των McVie ήταν πιο σιωπηλός. Η Christine διοχετεύει τα συναισθήματά της σε τραγούδια όπως το «You Make Loving Fun», ενώ ο John, πιο εσωστρεφής, απλώς αποστασιοποιείται συναισθηματικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι υπό αυτές τις συνθήκες οι άνθρωποι αυτοί έπρεπε να συναντιούνται καθημερινά για να ηχογραφίσουν το «Rumours», που αποτελεί μοναδικό παράδειγμα υπέρβασης προσωπικών συγκρούσεων, οι οποίες, μέσω εντύπων της εποχής, γίνονται γνωστές στο κοινό, που αναγνωρίζει δικές του έντονες καταστάσεις μέσα σε κάθε τραγούδι.

Το «Rumours» αποτελεί πρότυπο ηχητικής τελειότητας για τη δεκαετία του '70. Η παραγωγή του δίσκου είναι απίστευτη για την εποχή και στον δημιουργικό τομέα κάθε μέλος συνεισφέρει ισότιμα: ο Buckingham με την έντονη, νευρική κιθάρα του, η Nicks με τη μυστηριακή, σχεδόν ονειρική παρουσία της, και η Christine με τη ζεστασιά και τη συναισθηματική ισορροπία των συνθέσεών της. Αυτή η πολυφωνία χαρακτήρων, ύφους και παραγωγής καθιστά τον δίσκο πλούσιο και πολυεπίπεδο. Η εμπορική επιτυχία του υπήρξε τεράστια και καθοριστική. Παρέμεινε για εβδομάδες στην κορυφή των charts, πούλησε δεκάδες εκατομμύρια αντίτυπα και καθιέρωσε τους Fleetwood Mac ως ένα από τα μεγαλύτερα συγκροτήματα όλων των εποχών. Όμως το ζήτημα δεν είναι αυτό: το ζήτημα με το συγκεκριμένο άλμπουμ είναι ότι αποδεικνύει από τη μια πλευρά ότι το ροκ δεν χρειάζεται να είναι δύσπεπτο για να είναι σημαντικό κι από την άλλη ότι μπορούν να υπάρξουν έργα τέχνης έντονα προσωπικά που την ίδια στιγμή να εκφράζουν εκατομμύρια ανθρώπους.

1 Έχω story για ένα πλήρως αποτυχημένο

date, απ' αυτά που νόμιζα ότι μόνο στα σίριαλ συμβαίνουν. Με πολιορκεί εδώ και καιρό με μηνύματα και likes. Μου ψιλοάρεσε κιόλας, οπότε λέω «για να δούμε...». Ξεκινήσαμε να πάμε για έναν καφέ, είχαμε τσεκάρει πάνω από 10 μαγαζιά, δεν του άρεσε τίποτα, το ένα είχε πολύ κόσμο, το άλλο δεν είχε αρκετό κόσμο, γενικά μια τρέλα. Καταλήξαμε επιτέλους σε ένα μέρος, αφού μου είχε βγάλει την ψυχή, κι εκεί που μιλούσαμε, παίζει το «Shape of you» κι αρχίζει να τραγουδάει δυνατά για να μου το αφιερώσει. Είχα κοκκινίσει ολόκληρη – είχε και χάλια φωνή. Εντέλει, αρχίζει να μου λέει ότι νιώθει πως είμαι η γυναίκα της ζωής του και ότι πιστεύει πως θα κάνουμε πολλά παιδιά. Ήθελα να φύγω τρέχοντας! Τώρα μου στέλνει συνεχώς μηνύματα, 10 σίγουρα την ημέρα!

Και κάπου ανάμεσα στο δέκατο μαγαζί που «δεν του έκανε» και στο «Shape of you», που δεν ζήτησες ποτέ να σου αφιερωθεί, είναι να αναρωτιέται κανείς... πότε ακριβώς ένα απλό ραντεβού μετατρέπεται σε δοκιμασία αντοχής; Γιατί καθόλου ρομαντικό δεν μου ακούγεται να σου λένε στο πρώτο date ότι είσαι «η γυναίκα της ζωής τους». Περισσότερο για ένα τεράστιο κόκκινο σημαϊάκι ντυμένο με υπερβολές και κλισεδάκια. Διότι, φίλη μου, η αγάπη θέλει χρόνο. Δεν θέλει 10 μηνύματα την ημέρα κι αυτό ήταν. Λογική, λοιπόν, αντίδρασή σου. Εξήγησέ του με τρόπο ότι δεν θες να τον πληγώσεις, αλλά δεν είναι αυτό που ψάχνεις και καλή επιτυχία στα επόμενα!

2 Αγαππτό μου μανεκέν, βγάλα με το πνεύμα του Σκρουτζ. Ξάδερφος

μιας κοπέλας από το γραφείο και μας κανονίζει συνάντηση: αυτή, ο φίλος της, εγώ κι ο ξάδερφος της. Πάμε λοιπόν για ποτό. Αυτός παραγγέλνει αναψυκτικό. «Πώς και αναψυκτικό;» τον ρωτάω. Δεν του κάνει κέφι να πει αλκοόλ, μου απαντάει, κι αν είναι θα δοκιμάσει από το κοκτέιλ μου. Όλο μου το ήπιε! Είχε και συνέχεια. Μετά πήγαμε για σουβλάκια, οι άλλοι δύο δεν ακούθησαν. Τον ρωτάω αν

θα πάρει, γιατί εγώ πεινούσα, και μου λέει πως θα έτρωγε λίγο απ' το δικό μου, έτσι για τη γεύση. Μια μπουκιά μου άφησε! Ευτυχώς κατάλαβα με τι είχα να κάνω κι έστειλα μήνυμα στη φίλη μου να με πάρει ότι κάτι έγινε κι έπρεπε να φύγω. Τι να κάνω τώρα που μου στέλνει να έρθει σπίτι μου και θέλει και να του μαγειρέψω; Δεν ψήνομαι καθόλου.

Όταν κάποιος σου δείχνει από το πρώτο ραντεβού ότι θέλει να παίρνει μόνο χωρίς να δίνει, πιστέψέ τον. Δεν είναι παρεξήγηση, δεν είναι κακή στιγμή. Είναι preview. Στείλε κάτι απλό, καθαρό και ψύχραιμο: «Δεν νιώθω ότι ταιριάζουμε. Καλή συνέχεια». Γιατί, αν του μαγειρέψεις σήμερα, αύριο θα σου ζητήσει και τάπερ. Και μεθαύριο μάλλον... το ψυγείο ολόκληρο.

3 Ο ενθουσιασμός μου γι' αυτόν

τον άνθρωπο κατέρρευσε απότομα. Εγώ τοιμημένη φουλ μαζί του, αλλά κι αυτός έδειχνε ενδιαφέρον. Βλεπόμαστε συχνά, γιατί σπουδάζουμε στην ίδια σχολή, απλώς σε διαφορετικό τμήμα. Τα Χριστούγεννα μαζευόμαστε στο σπίτι μιας συμφοιτήτριας για επιτραπέζια κτλ. και λέω εδώ είμαστε. Κάθισα δίπλα του επίτηδες στον καναπέ κι αρχίζουμε να παίζουμε. Γελάμε, περνάμε ωραία, αυτός καμία κίνηση μέχρι εκείνη την ώρα, μετά αράζουμε και βάζουμε ταινία. Εδώ είμαστε, ξαναλέω. Αρχίζει η ταινία και μετά από 10 λεπτά τον ακούω να ροχαλίζει, ενώ έχει πέσει πάνω μου κι αφήνει και σαλάκι. Ξύπνησε, έφυγε, κι αυτό ήταν όλο. Χάθηκε να ζήσω κι εγώ μια φορά κάτι ρομαντικό;

Καταλαβαίνω την απογοήτευση του να κάθεται δίπλα στον άνθρωπο που θες, να έχεις κάνει όλο το mental planning του «εδώ είμαστε» και τελικά να συνειδητοποιείς ότι εκείνος έχει ήδη περάσει στο στάδιο REM, αλλά εγώ θα σου πρότεινα να δώσεις μια δεύτερη ευκαιρία. Αν και τότε κοιμάται όρθιος ή καθιστός, πάμε παρακάτω! Γιατί ο ρομαντισμός δεν χρειάζεται μεγάλες κινήσεις. Χρειάζεται, όμως, εγρήγορση. Να είσαι εκεί. Ξύπνιος. Παρών.

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ! Το κλίμα των ημερών σε καλεί να είσαι πιο ψυχραιμος και πιο ευέλικτος. Παίζει και μια Πανσέληνος, άρα πρέπει να είσαι πολύ προσεκτικός τόσο στις παρορμητικές κουβέντες όσο και στις ξαφνικές αντιδράσεις. Παίζουν και μπόλικες αλλαγές, που, αν τις αξιοποιήσεις συνεπώς, θα μπορέσεις να γυρίσεις το παιχνίδι υπέρ σου. Από την άλλη, πρέπει να βάλεις όρια στους γύρω σου. Στα αισθηματικά, αν είσαι μπακουρομπάκουρο, ενδέχεται να κάνεις μια γνωριμία πολλά υποσχόμενη μέσω φίλων. Αν έχεις ήδη κάποιο φλερτ, ίσως το λήξεις. Αν δεν είσαι μπακουρομπάκουρο, μην απαιτείς τόσο την προσοχή του αμόρε, γιατί δεν είναι cute, ανυπόφορο είναι! Πρόσεχε το δράμα.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε! Το επατήμερο σε καλεί να βρεις ισορροπίες ανάμεσα στο συναίσθημα και στη λογική. Δεν κοιτάς λίγο και το balance ανάμεσα στις επαγγελματικές υποχρεώσεις και τις προσωπικές σου ανάγκες, γιατί σε έχεις παραμελήσει κάπως; Ήρθε η στιγμή να κλείσεις παλιούς κύκλους, ώστε να ανοίξουν καινούργιοι στη θέση τους. Αυτό πιάνει από καριέρα μέχρι και τα του σπιτιού. Στα ερωτικά, αν είσαι αδέσμευτος, κεραυνοβόλος έρωτας προβλέπεται, μην βιαστείς να βγάλεις πόρισμα για το μέλλον του δε. Αν είσαι ήδη δεσμευμένος, πρόσεχε τα ξεσπάσματα, καθώς μάλλον το άλλο σου μισό σε βγάζει εκτός ορίων ή σε περιορίζει αβέρτα! Φαίνεται, δεν ξέρει πού έχει μπλέξει!

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Διδυμάκι! Αυτό το διάστημα πρόσεξε τον τρόπο που σκέφτεσαι και που επικοινωνείς. Καλό θα ήταν να αποφυγείς να βγάλεις βιαστικά συμπεράσματα. Επίσης πρόσεξε τις λέξεις, γιατί μπορεί να παρεξηγηθεί εύκολα τώρα! Αν, όμως, κάνεις σωστό κουμάντο και εκφράσεις και τις νέες σου ιδέες, θα ανοίξεις νέους δρόμους και νέα μονοπάτια. Ταυτόχρονα, πρόσεχε αρκετά τις μετακινήσεις σου. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι μπακούρι, δεν αποκλείεται να χαωθείς λόγω κάποιας επιστροφής-σοκ από το παρελθόν. Αν δεν είσαι μπακούρι, μην εκπλαγείς αν μάθεις κάτι σοκαριστικό για το ταίρι σου. Πάντως δεν πρέπει να είσαι ονειροπαρμένος, είτε έχεις σχέση είτε δεν έχεις, γιατί δεν σε βλέπω καλά!

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκινάκι! Τα red flags του επατήμερου σου; Αξίες, οικονομικά και προσωπική ασφάλεια. Προτείνω, λοιπόν, να ακούσεις το ένστικτό σου και να κινηθείς με ψυχραιμία ή περισσότερη οργάνωση. Στα καλά νέα, πάντως, μπορείς να διευρύνεις τους πνευματικούς σου ορίζοντες κάνοντας ταξίδια, κυνηγώντας τη γνώση ή και αντλώντας έμπνευση από τα απλά και καθημερινά! Στα προσωπικά, αν είσαι χωρίς σχέση, ίσως μέσα από μια φιλία να γεννηθεί ένας νέος έρωτας. Πατί όχι, έτσι; Αν είσαι ήδη σε σχέση, επένδυσε στην επικοινωνία με το άλλο σου μισό, γιατί νομίζω πως από εκεί μπάζει το πράγμα. Μπορείς να οργανώσεις και κάτι. Να ανανεωθείτε!

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα, Λιονταράκι! Αυτό το επατήμερο πρέπει να δαμάσεις τη λογική σου, αλλά και να μάθεις να την ακούς. Άρα σταμάτα να κάνεις τον χαζό για να μάθεις όσα θες, γιατί ορισμένοι άρχισαν να πιστεύουν πως όντως είσαι. Κάνε συζητήσεις, γιατί οι αποκαλύψεις και τα ενδεχόμενα που θα προκύψουν θα είναι άκρως λυτρωτικά! Ίσως υπάρξουν πρόσκαιρες νεφώσεις στη δουλειά και στον έρωτα. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, μάλλον θα προκύψει κάποιος κεραυνοβόλος έρωτας, ακόμα κι αν αυτό δεν είναι στα πλάνα σου! Αν δεν είσαι μόνος και νιώθεις ότι το έτερον ήμισυ σε καταπιέζει, μη διστάσεις να του το εκφράσεις. Απλά σίγουρα όχι με εκρηκτικό τρόπο!

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένη! Πρέπει να δώσεις έμφαση στη δουλειά, την καθημερινότητα και την αυτοφροντίδα σου. Από την άλλη, βέβαια, πρέπει να είσαι άκρως προσεκτικός στις σχέσεις σου, καθώς έχουν κλονιστεί οι επικοινωνίες και η σύνδεση εκεί. Μην πέφτεις απ' τα σύννεφα, το έχεις βάλει κι εσύ το χεράκι σου. Οργάνωσε τις υποχρεώσεις σου και μετά πρόσω ολοταχώς για ανανέωση! Στα γκομενικά, αν είσαι μόνος, ίσως μια νέα γνωριμία μέσα από τη δουλειά ή κάποια μετακίνηση να εξελιχθεί θετικά κι ερωτικά. Αν δεν είσαι μόνος, πρέπει επειγόντως να αλλάξεις τη ρουτίνα σου με το άλλο σου μισό. Αλλιώς μην ψάχνετε να βρείτε τι σας χαλάει!

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγέ! Πολύ scam και χαζομάρα στην ατμόσφαιρα! Ο καθένας το μακρύ του και το κοντό του. Άρα τι πρέπει να κάνεις εσύ; Να είσαι προσεκτικός στα social; Να μη λες μαλ@κίες στις φίλιες και στις κοινωνικές ομάδες που δραστηριοποιείσαι; Μάλλον όλα μαζί! Στα επαγγελματικά, πρέπει να οργανωθείς σωστότερα, αλλά και να πάρεις μέρος σε συζητήσεις, καθώς αυτές θα σου ανοίξουν νέους δρόμους και νέες προοπτικές. Στα της καρδιάς, αν είσαι ελεύθερο πουλί, δεν αποκλείω το ενδεχόμενο να προκύψει κάποιος νέος και ξαφνικός έρωτας. Να θυμάσαι πως μπορεί να είναι κάτι παροδικό, έτσι; Αν δεν είσαι, άσε τα mood swings και τις σκηνές ζηλοτυπίας, γιατί δεν θα σου βγουν σε καλό! Ουπς!

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Σκορπιέ! Καλείσαι να παραμείνεις ψυχραιμος, γιατί υπάρχει μπόλικη αναμπουμπούλα. Πλήττονται περισσότερο: σπίτι/οικογένεια, συναισθηματικά αλλά και επαγγελματικά. Άρα stay focused, dear. Πάντως οι επαφές που κάνεις είναι ευνοϊκές. Άρπαξε κάθε ευκαιρία για μάθηση, ώστε να διευρύνεις τους πνευματικούς σου ορίζοντες. Άκου το ένστικτό σου, πάντα! Βάλε εσένα σε προτεραιότητα. Στα του έρωτα, αν είσαι ελεύθερος, μην είσαι αρνητικός απέναντι σε κάποια νέα γνωριμία απλώς επειδή μπορεί το άτομο αυτό να είναι διαφορετικό από σένα. Αν δεν είσαι ελεύθερος, μήπως πρέπει να πάρεις σημαντικές αποφάσεις για το μέλλον της σχέσης σου, καθώς η ατμόσφαιρα είναι ηλεκτρισμένη...

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη! Εστιάζεις και πάλι στα ταξίδια, στις γνώσεις και στην πάρτη σου - ε, την προσωπική σου ανάπτυξη εννοώ. Από την άλλη, η οικογένεια και η καθημερινότητα απαιτούν μεγάλη προσοχή! Ίσως λάβεις πολλές πληροφορίες μαζεμένες, τις οποίες πρέπει να αξιοποιήσεις! Αυτό, όμως, δεν αρκεί, καθώς πρέπει να μάθεις ν' ακούς το ένστικτό σου! Πάμε τώρα στα γκομενικά, που ξέρω ότι σε καίνε! Εσύ που δεν έχεις σχέση άνοιξε τα μάτια σου εκεί που κάνεις τις δουλειές σου (π.χ. σούπερ μάρκετ), γιατί κρύβεται κάτι καλό μεν, μάλλον εφήμερο δε. Απ' το τίποτα... Εσύ που έχεις μη λες πράγματα πάνω στα νεύρα σου, αν θέλεις να παραμείνεις σε σχέση και αυτή την εβδομάδα.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερε! Μάχη με τον εαυτό σου προβλέπεται αυτό το επατήμερο. Εγώ θα σου πω πως πρέπει να μαζέψεις δυνάμεις, να οργανώσεις σωστότερα τα σχέδιά σου και τις μετακινήσεις σου. Παράλληλα, προτείνω να εστιάζεις στις αξίες ή και στα οικονομικά σου, ειδικά αν εμπλέκονται και άλλα άτομα σ' αυτά. Πρέπει να είσαι προσεκτικός εκεί γενικώς. Πήγαινε κάνα ταξίδι να ξεθολώσεις! Στα προσωπικά, αν είσαι single και θέλεις να βρεις κάνα γκόμενο, μη λες «όχι» σε ξαφνικές προσκλήσεις για εξόδους, γιατί κάπου εκεί κρύβεται μια αξιόλογη γνωριμία. Αν δεν είσαι single, μη γίνεσαι ζηλιάρης ή κτητικός. Παράλληλα, μη δέχεσαι κάτι αντίστοιχο ούτε από το άλλο σου μισό.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε! Και να θες να αποφυγείς τις εντάσεις, αυτή την εβδομάδα τα μέτωπα είναι πολλά! Αρχικά πρέπει να είσαι προσεκτικός και διπλωμάτης τόσο στα ερωτικά όσο και στα επαγγελματικά, καθώς εκεί είναι το επίκεντρο της συμφοράς! Παράλληλα, προτείνω να ποντάρεις περισσότερο στη δική σου λογική παρά σ' αυτή των υπολοίπων. Η μέθοδος και η σωστή οργάνωση είναι οι σύμμαχοί σου! Στα αισθηματικά, αν είσαι ελεύθερος κι ωραίος, απόλαυσε το παιχνίδι του φλερτ, αλλά μη δώσεις πολλά - ειδικά στην αρχή -, γιατί δεν ξέρω αν είναι κάτι που ήρθε για να μείνει. Αν είσαι σε σχέση και νιώθεις πίεση, μάλλον θα τα βροντήξεις όλα και θα φύγεις. Πρόσεξε τις βιαστικές αποφάσεις.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, Ιχθύ! Ξεκινάει ένα επατήμερο που σε καλεί να εστιάζεις στην αυτοφροντίδα σου - τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική. Επειδή τα θέματα της δουλειάς και της καθημερινότητας δεν ψήνονται να σ' αφήσουν σε ψυχία, σου προτείνω να χαλαρώσεις λίγο το μυαλό, για να μη χαωθείς κι από πάνω, σωστά; Καλό είναι να βάλεις και ορισμένα όρια στους γύρω σου, γιατί το έχουν παραχ@σει! Όσον αφορά τις γκομενοδουλειές, αν είσαι single, μην εκπλαγείς αν υπάρξει επιστροφή από το παρελθόν. Αν υπάρξει νέα γνωριμία, μην τη γνωστοποιήσεις άμεσα. Αν δεν είσαι single, από το να τρώγεται με τα ρούχα σου, νομίζοντας πως το ταίρι σου κάτι σου κρύβει, πέρνα χρόνο με τον εαυτό σου!

ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΤΑΣΗ 102.5

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Μεγάλος
Χορηγός

ΕΘΝΙΚΟΘΕΑΤΡΟ

#μετοΕθνικο

Με τις παραστάσεις που εμπνέουν.
Με τις ερμηνείες που καθηλώνουν.
Με σεβασμό στην κλασική θεατρική παράδοση, αλλά και στήριξη στη σύγχρονη δημιουργία.
Η ΔΕΗ, με σταθερή και πολυετή προσφορά στον Πολιτισμό, γίνεται Μεγάλος Χορηγός του Εθνικού Θεάτρου, ενισχύοντας το όραμα για ένα θέατρο ανοιχτό σε όλους.

Για να είμαστε όλ@
ένα #μετοεθνικο

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
Ρεπερτόριο
2025-26